BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
4 M
18

84
B
16

4.–7.D.4.

Marini Barletii de obſidione Scodrenſi Ad Sereniſſimũ Leonardũ Lauretanũ Ariſto/cratię Venetæ principem.

Conciones uarię a Meumethe turcaꝶ prin/cipe & ab aliis militiæ præfectis artificioſe compoſitæ.

BIBLIOTECA NAZ ROMA VITTORIO EMANUELE

TABVLA OPERIS.

In primo libro hæc continentur.

Præfatio operis.

Exordiũ eiuſdẽ:in quo prima turcaꝝ origo/ac Otto/
manæ familiæ auctores/eorumq; ſucceſſus/fortunęq;
afflatus longa ſerie continentur.

Macedoniæ/Epiriq; deſcriptio/Et quare Meumethes
turcaꝝ rex tã ĩfeſtis armis/q̃ aſſiduis prœliis & oppu
gnationibus Epirotas euertẽdos/uel impio ſuo ſubiu
gandos tãdiu infeſtauerit.

Vrbis Scodrę deſcriptio/diuerſi euẽtus/qui eius pri/
mi fundatores fuere/qui ĩ ea(q̃tũ hoĩum memoria ex
tat)ſucceſſiuis tpibꝰ regnarũt/Et de laudibus urbis.

De prima turcaꝝ irruptione in macedonũ & Epirũ:
quoꝝ ptãti Croia/Alba græca/& Caſtoriũ ceſſerunt.

De geſtis Balſichioꝝ dominoꝝ/& eoꝝ morte.

In ſecundo libro.

Cur Meumethes truculẽtiſſima rabie ad Scodrã ex/
pugnandã ualidiſſimis exercitibus/duriſſimiſq; obſi/
dionibus tantopere laborauerit.

Magnus apparatus/ualidiſſimuſq; exercitus Meume
this ad primã Scodræ oppugnationẽ.

Victoria Scodrẽſiũ/fuga/& diſceſſus barbaroꝝ.

Ingens apparatus/& innumeræ Meumethis copiæ
ad Scodræ obſidionem.

Primus in urbe tumultus/præparationes Scodrẽſiũ.

Primus aduentus turcaꝝ exercitus/Nomina impato
rum/Numerus militum.

Aduentus præfecti Europæ.
Cõmenta & doli Barbarorum.
Barbari pontem ligneũ q̃maximũ ſuper Bolianam extruxerunt.
Incurſio Barbarorum ad maritima
Præclarum facinus iuuẽtutis Scodrenſis
Aduentus præfecti Aſiæ & quæ differentia ſit inter Aſiaticos & Europeos milites.
Pręfectus Aſiæ ut ſuos ad fortia facta excitaret.
Aduẽtus Ianizariorum militũ:qui de Cohorte & principis Ottomani familia eſſe dicunt: quales milites ſint & unde originem trahant.
Verba oratorum ſiue nuntiorum exhortationes qui a principe Ottomano ad Scodrẽſes deſtinati ut urbẽ peterent Et reſponſio Scodrenſium ad illos.
De urbis Croiæ deditione Meumethi principi & de ſitu & prima eius fundatione atq; receptione.
De quibuſdã biremibus:quas turcę in boliana extruxerunt & de caſtello & turribus ligneis in ſumitate montis baſſæ e regione urbis:quas pro collocãdis tormẽtis ad muros urbis ſubuertẽdos erexerũt:ſub quo etiã tpe circiter.x.milia camelorum in caſtra bellicis inſtrumentis onerata applicuerunt.
Quo tpe barbari duo maxima tormẽta ad urbis muros euertẽdos deduxerũt & ad ſex milia aſapporum in caſtra puenerũt & quales milites Aſappi ſint & quæ differentia ſit inter Aſappos & Ianizarios.
Quo tpe barbari tertiũ tormẽtũ appoſuerũt & cir

citer duo milia Aſappoꝝ in caſtra peruenerunt.
Q uo tpe cõplures Aſappi in caſtra confluxerunt: Et ſimul quartũ tormentũ maximũ a barbaris ad muros urbis deturbandos poſitum fuit.
Q uo tpe octoginta ferme ĩpedimẽta principis meumethis in caſtra pr̨emiſſa ſunt.
Q uo tpe Ottomanus ipſe prĩceps cũ reliquis copiis ſuis: & apparatu inſigni ad urbis obſidionẽ uenerit.
Deſcriptio loci: & circuli: in quo tabernaculũ & tẽtoria ipſius principis collocata erũt.
Numerus omniũ copiaꝝ: & exercitus barbaroꝝ: qui in obſidionem urbis uenerant.
Oratio Bartholemei fratris ordinis minoꝝ: qua aĩos ſcodrenſiũ ad pugnã: aliaq; dura: & aduerſa conſtantiſſime perferenda prᴂpararet.
Primus pugnᴂ apparatus.
Q uo tpe barbari duo alia tormẽta ad mœnia urbis ſubuertenda deduxerunt.
Q uo tpe barbari aliud maximũ tormẽtũ ad muros urbis diformandos appoſuerunt: pariterq; tormento quodã: quod mortariũ uocant: quod pridie ſolo infixerant: globos igneos in urbẽ contorquere cœperunt: Et quibus ex rebus globi: & maſſ̨e ill̨e cõfectᴂ erant.
Q uo tpe barbari alia duo maxima tormẽta appoſuerunt: quoꝝ alteꝝ ad muros urbis excindẽdos deduxerunt. Alteꝝ uero mire magnitudinis ad radices montis urbis deuexerunt ad tecta: & domos ĩ urbe dirruẽdas: homines opprimendos: & puteos ꝑdendos: quod

quidē tormentū nr̄a ætas mortarium appellat.
Quo tp̄e turcę duo alia craſſiſſima tormēta ad urbis mœnia ſubuertenda collocarunt.
Quo tp̄e alia quoq; grandis machina/& tormentū a barbaris deuecta eſt:ad muros urbis extirpandos eue lendoſq;/& biremes:quas barbari iam abſoluerant:ꝑ flumē Bolianæ in lacū remigarunt:quo ſe/& caſtra/a chriſtianis:qui lacū incolebant/tutarentur.
Quo tp̄e barbari multas baliſtas/& Catapultas ſub mœnibus urbis aduerſus oppidanos erexerūt/a qui/bus ſtatim tormētis euerſę atq; diſſipatæ ſunt.
Quo tp̄e pugna:quæ per horā durauit:cū barbaris cōmiſſa eſt:in qua quidā militū prefecti/& ciues ceci derel& a tormentis barbaroꝝ de medio ſublati ſunt.
Apparatus nō leuis pugnæ & certaminis/quę ad ho/ras duas cū hoſte inita durauit/quo etiā tp̄e barbari duodecim minora tormēta aduerſus oppidanos po/ſuerunt:quibus illos cōtinue uexabant.
Supputatio/& numerus ictuū ex oībus tormētis:qui hactenus ex omni parte urbi inflicti ſunt.
Oro̅ prima Ottomani principis ad ſuos pro uictoria.
Primus hoſtiū cōflictus/& prœliū generale/fuga bar baroꝝ/numerus interfectoꝝ ex utraq; parte.
Deſcriptio cuiuſdā loci urbi cōtigui/& adhærētis:qui rota dicit͛/& cuniculi cuiuſdā ſiue foſſæ ſubterraneę: a q̄ barbari tormētis xp̄ianoꝝ acerrime exagitabant͛.
Oro̅ ſecūda Meumethis pricipis ad ſuos ꝓ uictoria.
Secundæ pugnæ apparatus.

Hymn⁹ Bartholemęi fr̄is ad deū ꝓ uictoria exorādai
Tertius pugnæ apparatus/& anceps uictoria.
Iacobi monetæ oratio.
Secundus/tertiuſq; hoſtium cōflictus.
In tertio libro.
Meumethes aduocata omniū ſuoꝝ cōcione:noua pugna urbē aggredi uelle ꝓpoſuit.
Cui ab omnibus reclamatum eſt.
Oratio Amathis præfecti caſtroꝝ:q Meumethi principi longe pſuaſit:Nouā pugnā cū Scodrenſibus amplius nō eſſe tentandā:ſed urbē potius uallo/& obſidione circūuallādam.
Poſtremus Meumethis pricipis ab urbe diſceſſus:relicto Amate pfecto copiaꝝ in urbis obſidione.
Deſcriptio Xabiacchi/& eius deditio.
Expugnatio Driuaſti.Cædes Driuaſtenſium.
Conflagratio Lyſſi/& multoꝝ chriſtianorum occiſio.
Expugnatio inſulæ ſuper drinone.
Edificatio & abſolutio pontis ſup Bolianā/& turriū ad utrūq; littus iuxta pontē.
Penuria:ac maxima obſoniorum inopia pro cōmuni oppidanoꝝ uictu:in qua nec a muribus & ſoricibus/nec a canibus/& aliis quibuſcūq; īmundis/& obſcœnis chriſtiani ſe abſtinuerunt.
Quo tpe Orator Venetus:qui percuſſo fœdere cum Ottomano pacē cōpoſuerat:a Bizantio reuerſus/una cū pfecto claſſis.cōmuni cōſenſu.Veneti ſenatus lr̄as ad Scodrenſes miſerunt.

Quibus fœdus cũ Meumethe principe ictũ fuiſſe ſignificarunt|& Scodrã urbẽ Ottomano ceſſiſſe:libe/rũq; Scodrenſibus eſſe|uel ſub Ottomano degere|uel abire quocũq; eos uoluntas ferret.

Florii Ionimæ oratio:qua ciuibus ſuis Scodrenſibus longe perſuaſit:ut collectis ſarcinulis ſuis barbarorũ Iugũ crudeliſſimũ|tyrãnidẽq; Ottomani effugerent| & Venetias peterent|ſubq; Veneti ſenatus tutela pari ter omnes tranquillã traducerent uitam.

Abſceſſus Scodrenſiũ ex urbe|patriaq;.

CVM PRIVILEGIO.

MARINI BARLETII SCODRENSIS SA/ cerdotis Ad Sereniſſimũ Principem Leonardum Lauretanũ Venetę Ariſtocratię Ducem Illuſtriſſi/ mũ/Eiuſq; Sanctiſſimũ Senatum De Obſidione Scodrenſi Liber Primus.

PRAEFATIO.

CONSVEVERE Mortales Leo/
narde Lauretane Princeps Illu/
ſtriſſime/Siquid pręter reꝝ ordi/
nem inter humanas uitę actiones
aſperum/durũ/ miſerabile conti/
giſſet: Quod tum ad detegendã
hominum fragilitatẽ/tum ad mouendos ad cõmiſe/
rationẽ alterius in alterum animos facere uideretur:
illud non ſolum miſerabili quadã admiratione ꝓſe/
qui/ſed litterarum etiam monumẽtis commendare.
Nam ſi/ut pręclare docent ſtoici/ſęculi huius fragi/
lem/fluxamq; conditionẽ conſiderantibus/id primũ
occurrit mortalibus/ſolum ea de cauſa proprias eſſe
aduerſitates:ut ab ĩmortalibus hoc tantũ ſe intereſſe
cognoſcãt: quod illis ꝑpetuæ ſunt fœlicitates/homi/
ni autẽ nihil poteſt eſſe perpetuũ/firmũ/ſtabile.Ho/
mines deinde hominũ cauſa tantũ eſſe generatos/ ut
alter alteri ſubuenire poſſit:ac in eo/ quod licet pro/
priũ ſit/luctu tamen ſæpius/& mœrore conficere ſo/
leti/conſolari quandoq;:opem etiam nõnunq̃ ſubmi/
niſtrare.Laudabilis quidẽ/ atq; perutilis fuit illorum
conſuetudo/ex qua quod ad pręſentia tempora perti

nebat: inducerentur animi ad eorũ calamitates: non deplorandas ſolũ: ſed etiã leuandas: quorũ aduerſam mirarentur fortunã: in poſteros autẽ teſtatũ primum linqueretur. Quam potiſſimũ ob cauſam in tantas erũnas deuentũ fuiſſet: ut cæteris cautum foret: quo moderamine mortaliũ eſſent actiones gubernandæ: nec minus etiã miſeris ſuccurrere diſcerent: qui corũ caſus nõ ſine dolore legiſſent. Quæ omnia bona: ſancta: probabilia: qũm ipſe mecũ conſiderarẽ Sereniſſime Princeps: uenit ſæpius: ſæpiſſimeq; ante oculos meos miſerabilis illa calamitas: ſæuiſſima fortuna: acerbiſſimuſq; ſcodrenſiũ caſus: quo tam diuturno: & atroci bello: tam longa obſidione: tanta deniq; ſtrage ĩnocentiſſimus populus afflictus eſt: ut uel hoſtiũ animos ſæuos: & ĩmites ad miſericordiã flectere potuerit: Eaq; non ſemel a me depoſcere uidebatur: ut qui eius patriæ fuerã iam mẽbrũ: & magna pars. Si cũ duce dardanio apud Andinũ uatẽ hoc nobis dicere licet: Nõ ſinerẽ tantũ facinus ingrato ſilentio aboleri: ſed litterarũ potius monumẽtis quoquo modo ſacrare ſtuderem. Quo & ſparſis per totũ orbem: pfugiſq; ciuibus: exacta picula malaq; lectitare periucũdum eſſet: & cæteris aliqua in eos cõmiſeratiõis ſcintilla ſuboriretur: quæ poſſet aliquando laborantibus benignã opẽ apud clæmentiſſimos pcipue principes implorare. Aſt ego qum primũ & Stoici hoĩs & boni ciuis officium ad calculũ reducerẽ: diuq; hæſitabundus ex una parte penſitarẽ: quantũ humana pri/

mum apud me conditio ualeret quãtũq; deinde pa/
tria poſſet: cui iure meritoq; omnes ad ſanguinẽ etiã
uſq; debiti ſunt ciues: non poterã requiſitã a me ꝓ/
uinciam ſatis honeſte negare. Cõtra quũ Horatianũ
illud occurreret: quod noſtris humeris æquã nos ma
teriam ſumere hortatur: ne Helimonis poetæ ſuppli
cio digni uideamur: ſi factis ſcripta nõ reſpõderint:
qum meo ꝑcipue longe impar ingenio munus ani/
maduerterẽ: neſciebã quid agerẽ: quo me uerterem:
quã ue in partẽ potiſſimũ tẽderẽ: Hinc.n.impietatis
crimine dãnari uerebar: ſi poſtulanti patriæ quod iu/
ſtum: honeſtumq; fuerat denegaſſem: inde temeri/
tatis inſimulari: ſi rem tã pręclarã adorſus: & quæ lon
ge me doctiorẽ ſcriptorẽ depoſcere uideretur: auda/
culo quodã ĩpetu aggreſſus in medio ipſo curſu de/
ficerẽ. Turpiuſq; (ut Fauorinus aiebat) mihi foret:
& illi frigide laudare: q̃ acriter inſectari. Accedebat
& illud: ꝗ qum apud tantũ principẽ: & Senatũ ꝓſtã
tiſſimũ hæc mihi res agẽda eſſet: Quoꝝ utrũq; ſcio:
nil niſi perpolitũ ingenio: elaboratũ induſtria requi/
rere. Et ego pręcipue: qui q̃ exiguũ foret ingeniũ me
um: aut nulla penitus uerboꝝ facũdia: aut ſnĩaꝝ gra
uitate præditũ: ſed incultũ potius: aridũ: atq; ieiunũ:
& ꝓbe ſcirẽ: & ingenue etiã confiterer. Si.n.cæteris
in rebus ſcribendis: in hiſtorica pręcipue eſt uarieta/
te difficillimũ: ubi & diuerſi reꝝ euẽtus: exceſſus di/
ſpares: ac uarię hominũ fortunæ: uario quoq; ſtilo de
ſcribendæ ſunt: ita ut inquies ſcribentis animus ope

paſcatur:& nõ minus legentium animi delectentur. Quæ omnia ſi in mea quæſita fuerint officina/leuia quidẽ/ac tenuia reperientur: unde fit/ut tãti muneris põdere grauatus/qñq; ſilẽdum mihi ſatius duxerim/ q̃ inculto quopiã apparatu legentiũ auribus officiẽ/dum. Sed qa occurrit ex altera parte non ſumma ſolũ calamitas/qua tã chara mihi patria affecta eſt/ſed admirabilis etiã fides/ quã ſemp in extremo etiã quocunq; caſu tuo impio fideliſſimus populus ſcodrenſis ad ultimũ etiã ſanguinẽ ſeruauit ſereniſſime Priceps. Glorioſiſſima quoq; uictoria/quã cõtra ſæuiſſimã tantoꝝ/totq; barbaroꝝ rabiẽ obtinuit/ quæ omnia nullo penitus pacto ingrato ſunt inuoluenda ſilẽtio/ ſed potius qum oĩbus ſatis poſſunt amplũ ſcribendi argumentũ ſuppeditare:in lucẽ emergere digna ſunt/ſtatui penitus tãto labori/& caput/& humeros ſubmittere:quo & boni qñq; ciuis in patriã officiũ exequi uidear/& fideliſſimę ciuitati laudẽ/ & gloriã quærere:ut nõ illi ſolũ apud clęmentiſſimos principes gratiã implorẽ/ſed alias quoq; ciuitates/alioſq; populos tantæ fidei exemplo ad duces ſuos amãdos/ colendos/tutandos promptiores redderẽ:quo a ſuperis primũ demõſtrauero inſperatã fuiſſe fidelibus noſtris ciuibus uictoriam condonatã:quos tanto negocio tot milia barbaroꝝ tãdiu infeſtauerãt/ut nõ amplius miſꝝ relinqueretur ſaguntinã quondã obſidionem in hiſpania/uel caſſilinatẽ in italia acerrimũ carthaginienſiũ imperatorẽ fortiſſimũq; Annibalem tã/

tope defatigaſſe:Et demũ nõ ſine premio fuiſſe fideles huiuſcemodi animos derelictos/ quibus omnibus tanta humanitate conſultũ eſt/ Aggrediar igitur cõmemorare Illuſtriſſime Princeps obſidionẽ/qua ſcodrenſes a Meumethe poſtremo turcarum principe memorabili euentu armis ſunt grauiter fatigati.Primũ quia ingens/& horrẽda fuit:eoq; proceſſit/ut nõ prius finẽ iuenerit q̃ Macedonia tota/Epirus/ & Dalmatia deuaſtarentur. Deinde quia inſolentiæ/& baricę ſæuitiæ fortiter occurſum eſt.Veꝝ prius q̃ huiuſcemodi rei initiũ faciã/primo de turcarũ originẽ repetã:de qua ſcriptores iter ſe uarii fuere.Deinceps ſigillatim noĩa eoꝝ referã/qui a primo auctore in familia ottomana ad hęc uſq; tẽpora imperiũ lõga ſerie tenuerũt:Meumethiſq; principis maiores extiterũt. Quo oĩa cognitu clara magis:magiſq; in manifeſto habeantur.Quod opus tuę Serenitati tanq̃ diuino cuidam numini conſecrabo: quæ & mihi ſcribenti uelut olim elaborãti in ſuſtinẽdo cœli pondere feſſoq; Atlanti Herculẽ feciſſe ferunt:benigniſſimas ſuppetias ferat:Et opus ipſum a maleuolorum morſibus tueatur:quod propriũ tuæ ſerenitatis eſt: quæ ſemper bonis uiris dulce decus ſummumq; pręſidiũ fuit:cui me totum cõmendo trado ac dedo. Sed iam inſtituti noſtri oriatur exordium.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

EXORDIVM.

Pria Tur/carũ ori/go.

DE PRIMA Turcaꝝ origine/ inter
eos/ qui de ea re ſcripſerunt uaria
(ut uideo) ẽ ſnĩa. Nõnulli ſtirpis
troianę eos affirmare non dubitãt
hac uſi rõne/ quod a multis Teucri
uocati ſint/ hi friuola argumenta/
tione fręti facile conuincunt̃:nulla.n.habent monu/
menta fide digna unde hanc opinionẽ mutuati uide
ri poſſint. Aliis eos gentẽ eſſe ſcythicã placuit fœdã/
& truculentã:quæ uitam ageret paꝝ a belluis promi
ſcuo concubitu/ & uictu differentẽ/ omnis exps reli/
gionis/ auguſto dũtaxat menſe ueluti quędã ſaturna
lia celebraret. Hæc impiũ romanoꝝ magis audiuit/
q̃ ſenſit:nulli tributũ unquã p̃terq̃ Octauio Auguſto
dedit:& id quidẽ ſponte:qum ꝓximas regiones an/
nua illi tributa pendere audiſſet. Nõnulli quoq; mi/
hi ſnĩa uerior uidet̃ eos eẽ aſſerunt/ qui iuxta tanaim
incoluerunt/ quorũ Pomponius iis uerbis meminit.
Geloni urbẽ ligneã habitant iuxta thiſſagetæ/ turcęq;
uaſtas ſiluas occupant:alũturq; uenando/ hinc quidã
certa quadã locoꝝ ratione adducti turcas/ & non tur
cos/ aut teucros dicere maluerunt. hæc gens quo tp̃e
Pipinus apud frãcos regnabat caucaſeas egreſſa por
tas multos aſiæ populos inuadens/ Halanos primũ/
deinde colchos/ & Armenios/ poſtremo Perſas/ & Sa
racenos qui tum p̄ſidem tenebant/ & agroꝝ direptio
nibus/ & multa mortaliũ p̃da innumeriſq; cædibus

uexarunt. Cum auaribus quoq; certamine acerrimo turcæ conflixerunt/in quo utrinq; plurimi deſiderati ſunt/Minorē aſiā non intactā reliquerunt/ Pontū/ & Cappadociā omnē depopulati ſunt/Præterea mōtes/ & clauſtra q̄dā oportuna occuparunt/ quoꝝ occaſio/ ne/& cōmoditate latronū more clādeſtinis quibuſdā excurſionibus maximas ſibi uires quæſiuere. Q uare aſſiduis irruptionibus gens ipſa uſq;adeo aucta eſt: & intantū uiribus creuit/ut æquo marte cū finitimis populis cōtendere de imperii poſſeſſione cœpit.Itaq; per interualla temporꝝ non ſolum Pontū Cappado/ ciam/Gallatiā/Bythiniā/Lycaoniā/Piſidiā/Phrygiam/ Pamphiliā/ Cariā/ & omnē minorē Aſiā a Tauro ad orā uſq; Ioniæ/& littora gręci maris occupauit/Non unū ſortita principē/ſed alii alioꝝ ducū auſpicia/ & factiones ſecuti ſunt.Iam triceſimus fere/ ac centeſi/ mus annus agit̄/ex quo Saladinus/ qui & Turca/ & Ottomanus uir magni aīi/ſed nō multaꝝ opū & pui inter priuatos noīs collectitio milite/ & modica ma/ nu/ quā per ſeditionē cōpauerat/ nō ſolū chriſtianos uexare/ſed & ſuos infeſtis armis inuadere cœpit: & eos ſub iuga ſua mittere.In hoc ſecūda uſus eſt for tuna:nā dum alii principes diſcordias inter ſe(quod eſt regnantibus/& ciuitatibus uenenū peſſimū) cōſe runt:& ſeſe inuicē mutuis cædibus laniant.Ottoma nus interim undiq; collectis/ & accitis:qui rapinarū/ & prædæ cupidi erant/auctoritatē/& nomen magnū breui adeptus eſt.Oppida complura partim ui paꝝ/

Ottoma/ nę fami/ lię Aucto res.

tim deditione in poteſtatē ſuam redegit/hac tanta:& tam felici uictoria elatus/tantū ſibi nomen/& digni/tatē peperit:ut & unus omniū primus ex Ottomana familia incredibili Turcaꝝ omniū cōſenſu rex: quē illi Amyrā uocāt/creatus fuerit:& ita in animos bar/baroꝝ influxerit:ut alium ſui generis Amyram/quā Ottomanū quēpiā in hāc diē patiantur eſſe neminē.

Huic Orchanes filius ſucceſſit/qui regnandi cupidi/tate/atq; aī magnitudine haud patri diſſimilis/ alios oēs/qui añ eū fuerūt/& diſciplina militari/ & copiis/ apparatuq; longe ſupauit.Erat.n.natura liberalis/in/genio leni/moribus facillimis/& ad imperandū pru/dentiſſimus/adeo/ ut iis artibus animos omniū ad ſe amandū alliceret.Ex quo ingentes copias/maximūq; exercitū undiq; cōparauit : & imperiū a patre inco/hatū mirū immodū auxit. Poſt quē Amurates filius regnauit uir quidē aī/corporiſq; uirtute/reiq; bellicæ peritia plurimū pollens: qui & ipſe occaſione oblata dominationē a patre relictā in maius prouexit.Nam qum Theodorus Cantacuzenus aduerſus geneꝝ ſuū Ioānē Palæologū:quē conſtantinopolitano impio de fraudauerat/qum illius regni tutelā gereret/bellū ſu/ſcepiſſet:Amuratē nec renitentē in auxiliū ſuū uoca uit/hac tamē lege/& conditione:ut bello inter eos cō/fecto/is ad loca ꝓpria unde uenerat/rediret:qui qum ex aſia in græciā per Helleſpontū tranſiſſet/conſulto bellū protrahere cæpit/ut & ſoceꝝ & geneꝝ longin/quo bello exhauſtos/& eneruatos uiribus/ & penitus

fractos íuaderet:quod barbarus ex ſnía adeptus/illis oppreſſis Callipolim/ & Cheroneſum primo/ deinde maximã grçciæ partẽ ſubiugauit:hinc effectũ/ut po ſtea palã/& audacter cætera omnia íuaderet:& ad ip ſum græcoꝝ impiũ ſibi uindicandũ totis uiribus in/ tẽderet/ Sed dum hæc moliref a Miloſſo Cobilichio uiro fortiſſimo myſoꝝ principe ſtrenue obtruncatus eſt. Hic duos reliquit filios/Solmanũ/ & Paiazetem: qui ad reliquã patris expeditionem/& regni admini/ ſtrationẽ capeſſendã nõ minꝰ ætate idonei/ & reꝝ mi litariũ diſciplina/q̃ ingenio/prudẽtia/ cæteriſq; uirtu tibus fuere.At Solmano extĩcto res uniuerſa ad Pa/ iazetẽ deducta eſt:qui magna ui aĩ/ & corporis fuit/ corpore quidẽ ſtrenuus/laboris patiẽs/& ſupra q̃ cui q̃ credibile ſit/ingenio acerrimus/magna ſemper/atq; difficillima appetens/eaq; ad exequẽdũ/perficiendũ/ q; audax/prõptus/& belli ꝑcupidus/atq; ardẽs/ Ocii/ & quietis ĩpatiens/In ſtratagematis/ & hoſtibus fallẽ dis callidus/atq; uerſutus/ deniq; in omni re nauãda/ & negocio ꝑagendo/uſu/arte/cõſilio/atq; exercitatiõe peritus/atq; impiger/Ad cauendũ cautus/atq; proui/ dus.Præterea fortunæ afflatibus adeo uſus ẽ: ut bre ui tpe poſt ſuſceptũ ĩperiũ fines ſuos longe/lateq;ꝓ/ pagauerit:nã & totã pene thraciã perdomuit: myſos Theſſalos oppreſſit/In Macedoniã irrupit/ Phocidẽ/ Boetiã/Atticã occupauit/illyricos/Triballoſq; aſſidu/ is excurſionibus/repentiniſq; depopulationibus/ atq; oppugnatiõibus partim euertit/partim ſub iuga ſua

miſit.Byzantiũ uero caput/& culmẽ imperii uniuer
ſo agro uaſtato/atq; direpto ita afflixit: ut de ſalute
ſua ciues ſolliciti partim de deditione cogitarẽt/par-
tim ad peregrina/& externa auxilia imploranda per
uniuerſos Italiæ populos/& in ſuperiorẽ uſq; galliã
confugerent.Q ũq; interea Paiazetes res magnas in
aſia/ atq; græcia gereret: omnibuſq; formidini eſſet/
Meſſageta ille Tomyris cognomento Tamberlanus
ex perſide profectus ad occupandã Aſiã magna ma
nu contendebat:Cui Paiazetes ingenti/ ualidoq; exer
citu occurrit:ut fines ſuos tutaretur. Sed fortuna ĩui
da/atq; doloſa/cui uel maximę minime credendũ eſt/
quæ applaudens ei hucuſq; affulſerat/ quanto altius
illũ extulerat/eo fœdius deiecit/atq; proſtrauit: nã in-
Armenię finibus certamine uictus/ ducentis milibus
amiſſis captus eſt/& cathenis aureis currui uinctus/a
Tamberlano quaſi triumphante circũuehebatur/qui
tandẽ dimiſſus nihil memoria dignũ egit/mortẽq; in
aſia inglorius obiit:cuius filii/qui cõplures erãt/in po
teſtatẽ græcoꝝ uenere.Nã qum capto patre periculũ
euaſuri ex aſia in Thraciã nauigare contenderent/in
naues græcoꝝ inciderũt:a quibus & capti ſunt/Cala
pinus natu maior emiſſus a græcis regnũ quaſſatũ/
& pene fractũ/& uiribus exhauſtũ obtinuit.Q uo tẽ
pore Sigiſmundus pãnonũ rex non uniuerſis copiis
collectis/ nõ acie inſtructa danubiũ traiiciens ad Ca-
lapinũ opprimendũ accurrit:quo cũ temerario quo-
rundam ſuoꝝ auſu inito pręlio infæliciter pugnans

amiſſis caſtris & impedimentis turpiter| ac fœde fu/
ſus|profligatuſq; eſt:& ipſe uix paruo nauigio danu
bium tranſiens hoſtiles manus euaſit. Qua uictoria
erecti ſunt hoſtiũ aĩ ad maiora|& efferatiores fcti ad
fines xpianoꝝ inuadendos|opprimendoſq; iam inde
intenti fuere.Calapino uero extincto Orchirę filio te
nella ætate Adoleſcentulo quorũdã principũ ductu|
& auſpicio|regnũ|occupare conãti Moyſes patruus
& ipſe a græcis dimiſſus|iſeſtis armis occurrit:& ma
gis proditioneq̃ pugna oppreſſum extinxit adoleſcẽ
tẽ.Haud multo poſt & ipſe nullo ſuperſtite filio de/
ceſſit:quẽ meumethes admodũ adoleſcens frater| ter
tius ex paiazetæ filiis ſubſecutus regnũ citra oẽ do
meſticũ certamẽ obtinuit:qui magnis rebus in Euro
pa geſtis in aſia quoq; cõplures turcaꝝ ui atq; armis
oppſſos regnis exuit.Huic uita functo ſucceſſit amu
rates filius:qui per id temporis in aſia manens|audi/
ta patris morte per Helleſpontũ in Thraciã conatus
traiicere|imperatoris græcoꝝ maritimo apparatu p/
hibitus ẽ.Et muſtaphas natoꝝ paiazetis reliquus| ut
reꝝ potiretur|a græcis liberatus| & ſumma ope adiu
tus eſt|.Sed muſtapha pugna ſuperato| & ĩterempto|
Amurates uictor uniuerſum regnũ obtinuit: Quod
non ſolũ paccatum|trãquillumq; effecit|ac ualide tu
tatus eſt|uerũ magnopere auxit|amplificauitq;|nã &
in græcia Theſſalonicã ciuitatẽ illuſtrẽ|celeberrimã/
q; breui expugnauit.Helidẽ cępit|i illyrico uniuerſo
agro icẽſo|atq; depplãto mlta oppida pti ui ſupauit

partim euertit. Iſthmũ corynthiacũ ſũma ui penetra uit| Peloponeſum regionẽ tã rebus oĩbus fæcundã| q̃ munitam magna græcoꝝ clade expugnauit: Oppi/ da multa in ea cæpit: Prædã maximã ĩde abegit| quã militi omnẽ conceſſit| Clauſtra| muros oẽs| qui ei mu nimento erãt| ꝑfregit| atq; diſſipauit| ut ubicũq; libe/ ret| copiis peruagari poſſet| facilisq; in ea undecunq; pateret inceſſus| quo ẽt tpe grẹcis maximã pecuniam ĩperauit. Hic cũ Vladiſlao pãnonũ rege tota acie cõ flixit: quo fuſo| ꝓfligato| obtrũcatoq; omnes eius co/ pias pene deleuit. In Epiꝝ tandẽ irrupit| qũm Croiã in obſidione poſuit: quã Scanderbegius Epirotarum prĩceps magna uirtute| atq; calliditate perpulchre ab ipſo Amurate extorſerat: qui qũm ibi duram| longã/ q; traxiſſet obſidionẽ: nec rẽ ex aĩ ſnĩa ad optatum fi nem perduxiſſet| ſummo dolore confectus diẽ ſuum obiit. Poſt quẽ Meumethes filius ſucceſſit: qui tot| & tanta mala| atq; damna| tantã peſtẽ| tantã perniciẽ| tã/ tum deniq; exitium xp̃ianæ reipub. intulit. Qui tot prouincias| tot urbes| tot ciuitates| tot regna| & ĩperia ſibi ſubegit: & deniq; uniuerſo orbi timori fuit. Qui quidẽ poſtq̃ gubernacula| & totius imperii ſceptrum ſuſcepit| ueteres leges abrogauit| nouas excogitauit| uectigalia impoſuit| Copias auxit| duces| & ꝓceres de medio ſuſtulit| Mox ad conſtantinopolitanã urbẽ op primendã toto aĩo ſe conuertit ex quo caſtellũ iuxta littus ad boſfori hoſtiũ non longe ab urbe| tã caute| q̃ celeriter extruxit| muniitq;: bellũq; ſtatim urbi ĩtu/

lit:quã ingenti/ualidoq; exercitu/duraq; obſidione in
Coronę ſpeciem circũcinxit:cui oĩbus bellicis machi
namentis adhibitis/omnifariamq; apparatu tum ter
ra/tũ mari undiq;/eã omni ui/atq; ĩpetu aggreſſus/q̃r
to/& quinquageſimo poſt die expugnauit: ubi quãta
cædes: & ſtrages promiſcui ſexus/ & ætatis edita ſit/
quot uirgines/& mulieres uiolatę/tẽpla ꝓphanata/cæ
tera flagitia/& ſcelera in contẽptũ/& ludibriũ Ortho
doxæ fidei ꝑpetrata uel uerbis exprimere/uel lachry/
mis proſequi/uel oratione cõplecti qui abũde quęrit/
eſt nemo.Poſt uero tantæ urbis/& imperii excidium
Peragenuẽſiũ colonia tã opulẽta/q̃ clara/quę e regiõe
conſtantinopolis ſita ſubito/uehementiq; terrore per
culſa ſtatim Meumethi principi ſe in poteſtatẽ dedi
dit qui & muros urbis excindi/ & templa dirui/ atq;
ſpoliari/& hoĩes/ac mulieres/ut iumenta uexari/atq;
in ſeruitutẽ trahi iuſſit.Hic eſt meumethes ille paia/
zetis principis huius/qui nũc reꝝ potitur/pater/uir q
dem magnanimus/fortiſſimuſq;/gloria ĩflãmatus/no
uarũ reꝝ percupide/& ꝓliis aſſuetus/qum maximam
auctoritatẽ/nomen/atq; dignitatẽ apud ſuos adeptus
eſſet:ibiq; ĩnumeras ſibi copias cõquiſiuiſſet/ ſuis au/
ſpiciis dum uiueret/atrocem hanc ferocitatẽ in popu
los/genteſq; ſuas propagans/in eã tandẽ fortunã de/
ſcẽdit/ut breui tẽpore myſiã/ Thraciã Pelopõneſum/
atq; uniuerſam fere græciã ſubiugauerit.Elatus itaq;
inſolentiſſimus barbarus his ſucceſſibus/tantoq; reꝝ
fortunę afflatu:neſcienſq; ſibi moderari: magna ad/

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

uerſus cæteros xpianos moliri cæpit: magna aío ſuo uoluere: formidanda minari: nephanda appetere: per/ magna deniq; ſibi: & gēti ſuę promittere. Progreſſus eſt mox in macedoniā: quæ nūc uernaculo ſermone Albania dicitur quia incolētes eā: oēs fere Epirotica lingua utunť cuius qū apud pleroſq; dubius ſit ſitus a ꝓpoſito pau͞r digrediens: eius fines deſcribere cona/ bor. Macedonia .n. teſte Plinio centū: & quinquagita ꝑpłoꝝ: ac duobus īclyta regibus: quondāq; terraꝝ im perio: quę antea dicebať æmathia. in lyſſum oppidū terminās ad Epiroticas gentes in ſolis occaſum extē ditur: Ab oriēte magneſia: atq; Theſſalia per Strinio nē fluuiū ſeptē lacubus memorabilē: A ſeptentrione peonia: atq; pelagonia ꝓtecta: Ab occidēte Dalmatia. In cuius ora oppida ſunt ciuiū romanoꝝ. Rhizimū: Aſcriuiū: Butuauiū: Olchiniū: quod Priſci Colchiniū dixere a colchis cōditū: & Amnis Drino: ſupq; eū op pidū romanoꝝ Scodra: a mari decē: & nouē milibus paſſuū diſtās. Ciuitates illuſtres Lyſſum: & Acrolyſ/ ſum: & Epidānū: quod corcyręi cōdidere: hoc tempo re Dirrhachiū appellatū: ꝑp inauſpicatum nomē: Et Apollonia ciuitas optime īſtituta legibus: in cuius fi nibus locus eſt celeber: quē nympheū uocitant: teſte ſtrabone: ubi petra ē ignē uomēs: & metallū ſꝑ excre ſcēs: cui fontes ſubſunt: qui aquas tepidas ſtatēt: atq; ut Poſſidomus refert: terra ē bitumine referta: quæ ui neis pediculoſis remediū ꝓbet. Sūt ꝑterea eiuſdē po/ puli multi: quoꝝ cauchones in pluribus locis habitā/

Macedo/ nię deſcri ptio.

tes uiroꝝ ſuoꝝ excellẽtia ſemp̄ per ſe tenuerũt ipia:
a ciuitate uero Apollonia nõ longo excurrit egnatia
uia orientẽ uerſus per ſingula milia paſſuũ lapideis
colũnis diſtincta:atq; per ſtadia mille ſexcẽta:& octo
ginta protẽſa.Hæc eſt illa Macedonia(ut Plinii uer
bis utar) quæ quõdã terraꝝ imperio potita eſt. Hæc
aſiam:Armeniã:Illyriũ:Albaniã:Cappadociã: Syriã:
Aegyptũ:Thauꝝ:Caucaſum trãſgreſſa: Hæc in ba-
ctris:medis:perſis dominata:toto oriẽte poſſeſſo.Hęc
ẽt Indiæ uictrix per ueſtigia liberi patris:atq; Hrcu-
lis uagata.Ad hanc tam Inclytã:& magnificã: tamq;
mirabilẽ regionẽ:& principũ ſemper magnanimoꝝ
parentẽ:& altricẽ animũ aduertẽs tyrãnus:eius fines
inuadens aſſidue infeſtare cæpit:ratus eã q̄facillime
poſſe opprimere:& ſub iuga ſua celerrime ſubmitte
re:ſed cũ profecto multũ opinio fefellit: reſq; longe
aliter euenit:nam diu cũ Epirotica gente laborauit:
Annũ ferme triceſimũ cũ ea in oppugnationibus: &
aſſiduis bellis cõſumpſit.Q uã neq; ui:neq; ferro per
domare:aut ſuperare potuit: Occurrerũt.n. ei reguli
omnes:& principes prouincię:qui ſolida inter ſe:fir-
maq; amicitia:atq; perpetua fide obſtricti: atq; deuin
cti ſimul erãt:Curſitarũt in eũ uiri fortiſſimi : & con
ſtantiſſimi:acerrime ei reſiſtẽtes: ex quo Barbarus rẽ
difficiliorem:& ſupraq̄ arbitratus fuerat:nactus:mi-
nus tute:& nõ ſine maxima ſuoꝝ cæde prouinciã in
trare: & Macedoniæ orã uexare poterat.Poſt pluri-
mũ uero temporis ſiue reꝝ hũanaꝝ curſu: & uarieta

tei ſiue cæleſtium pręmiſſu aliter de rebus humanis; & de hoc imperio pſcribētiū;reguli oēs; quoq; quiſq; terminos ſuos facillime tutari poterat;ex hūanis ſub lati ſunt;ita forte ſceleribus noſtris expoſcentibus; p quibus iure affligimur; meritaſq; perſoluimus pen/ nas;tunc nepharius hoſtis acrius regnū undiq; inua/ dere;atq; opprimere cæpit:& ipſum deinde audacius ingreſſus frequentius dirripere;atq; incedio dare au/ ſus eſt. Poſtremo igitur ſuccedēs in imperiū is Meu methes princeps:qui poſt Byzātii nobiliſſimę;ac præ clariſſimę urbis expugnationē; aliud īperiū quatuor regna.Prouincias.xx.Ducentas urbes;xpianis tm̄(ut ſcribitur) ademit.Inflatus barbarus īcremēto tantæ fælicitatis ad ſummū facinus aſpirauit: Concepitq; mēte facile ſe omnia expugnatuꝝ; & ad totius orbis principatū breui peruentuꝝ. Callebat quidē aſtrorū ſcientiā;Dicebat hoc & diuino nutu;& fatoꝝ diſpō/ ne;ac ſydeꝝ poſitione futuꝝ eſſe; Didicerat græce;la tine;Arabice;Chaldæe;atq; Perſice loqui; Nouerat.n. magnoꝝ uiroꝝ geſta;pcipue cæſaꝝ;magniq; Alexan dri;quoꝝ factis is ualde accenſus;hos omnino ſibi ſe quendos propoſuerat.Erat quidē magni;atq; inuicti animi; ingenio plurimum pollebat; calliditate;atq; aſtutia cæteris pręſtabat. Decreuerantq; prius perdo mita Italia Romam proficiſci; eamq; ſibi ſubiicere: ſed imprimis Epirum ſibi expugnandam dictitabat: Qua ad id peragendū;ut uoti ſui compos fieret;ni/ hil aptius;nihil commodius; aut opportunius uideri;

Quare Meume/ thes Epi/ rotas tan diu īfeſta uit.

nec aliũdꝰ aliue modo ſe ad quod inſtituerat poſſe peruenire: cũ pp loci uicinitatẽ: cũ ẽt reꝝ oĩum maxi mam cõmoditatẽ: nã Epirus ad Ioniũ: quod Italiam quadantenus alluit. Mare ꝓtẽditur / Illic.n. ſunt ſil uę / & arbores excelſæ maxĩa frequentia ad naues / & Triremes extruẽdas / conficiẽdaſqꝫ / illic egregii / opti miqꝫ portus ad quãcunqꝫ ẽt ingẽtẽ tenendã / ornãdãqꝫ claſſem. Habet quidẽ agrũ undecunqꝫ feraciſſimum / cãpos amœniſſimos / latiſſimoſqꝫ / Paſcua uberrima / flumina / fonteſqꝫ ſaluberrimos ad ſaturitatẽ. His ita qꝫ omnibus callidus / atqꝫ uerſutus Ottomanus ĩpul ſus Epirotas continue omni conatu uexare / atqꝫ aſſi due ꝑmere aggreſſus eſt: ut eos aut in ditionẽ / & po teſtatẽ ſuã redigeret / aut penitus ſubuerteret / ſed qũ diu apud illos elaboraſſet: Et uariis / grauibuſqꝫ cladi bus affectus eẽt: nec Alterũ quidẽ cõſequi ualuiſſet / palam cognouit indomitã eſſe Epiroticã gentẽ / ſta tuitqꝫ aliã ſibi uiam eos domandi eſſe tentandã. unũ negociũ ſubeundũ: quo pacto a ſe: procul dubio Epi roticæ genti imperatum iri ſperaret.

Epiri deſcriptio.

Eſt autem noſtra tempeſtatę urbs Scodra Macedo niæ oræ caput / nec nõ illius partis Dalmatiæ / quę ei ꝓxima ẽ: De cuius origine nulla nũc certa extãt mo numẽta / nullaqꝫ certa memoria / nã qum ea bis a bar baris incenſa fuerit / ab Antio quoqꝫ romanoꝝ ꝑtore deleta / tota per ſe exarſit / Quo quidẽ tẽpore conſtat uetera urbis monimenta / omneſqꝫ hiſtorias de ea cõ ſcriptas incendio ꝑiſſe: tamẽ quicquid de ipſius ori

Scodrę deſcriptio.

Diuerſi euentus.

gine inueſtigare| aut reperire potui|& de ſtatu eorũ| qui in ea uiciſſim regnarunt|quantum memoria hominum comprahendi potuit|diligenter collegi: Eaq; omnia breuiter conſcribam. Ferũt enim barbari quidam|eam ab Alexandro magno conditam fuiſſe:quibus non eſt aſſentiendum|nam ante Alexandrũ Scodra iam condita erat|ſed ipſi Meumethani hac ratione utunť:quia lingua ſua Scodram Scanderiam uocant|quod nomen ex eorum interpraetatione idẽ eſt| quod Alexandria|ſed haec eſt aegypti urbs ab Alexãdro condita. Alii uero dicunt a quodã Ioanne regulo Epirota conditam fuiſſe:qui qum in ea aliquot ãnos imperium tenuiſſet| a ciuibus| & ab uniuerſo populo:qui eius tyrannidem pati non poterat| eiectus eſt. Qui poſtea populari moderatione uſi ſunt. At Ioannes ipſe regno exactus|dum urbem deſerere cogeretur|diſcedens quaecunq; mala|quaſcũq; calamitates| & diras potuit in eã imprecatus eſt. Crederem| ſi uir ille integerrimus fuiſſet| ab eo Deum immortalem exoratum fuiſſe: quoniam & urbs illa| & tota regio ſemper a ſaeuiſſimis hoſtibus uexata fuit| & nullum genus calamitatis reperiri poteſt quod non ſuſtinuerit. Verum ſi mihi cogitanti:Quae de huius urbis antiquitate exiſtimare uelim|audacter in medium proferre liceat| urbem hanc tum uetuſtate| tum rerum geſtarum gloria percelebrem non immerito exiſti-

Primi fũdatores urbis Scodrę.

mauerim: tam natura/ & ipſius ſitu/ quam fertilitate.
Ex quo credibile eſt Romanos rerum potitos huc ut
aliis pleriſque in locis ad Barbarorum arcendas in-
curſiones colonos ſuos miſiſſe. Hinc apud Plinium
legimus: Scodram Romanorum oppidum uocita-
tum. Quod declinante poſtmodum Imperio/ & re
romana peſſum ruente: a Barbaris deſtructum/ de-
ſolatum credi poteſt: ita ut quæcunque extabant mo
numẽtis/ ſcripta maxime interierint. Et ideo de eius
conditoribus nihil certi/ & explorati in medium af-
ferre poſſumus. Verũ nuper ad manus noſtras frag
menta quædam uerius/ q̃ annales peruenere: quæ
inſtaurationem potius urbis huius/ q̃ ædificationem
ad Attauorum noſtrorum memoriam referrant. In
his enim uernacula lingua ſcriptum eſt: Roſam
quendam cum Pha ſorores ſua primos fundatores
urbis Scodræ fuiſſe: Vnde eius Arx Roſapha ap-
pellabatur. qui diu/ fœliciter quieteq; regnarunt/ qui-
bus deinde ſucceſſiſſe ferunt (ex hac: quæ inter ho-
mines memoria extat) Nemagnanum quendam im
peratorẽ: qui Epiri/ Macedoniæ/ Dalmatiæ/ utriuſq;
Myſiæ/ totiuſq; nouæ Romæ Imperium habebat.
Qui moriens filium cæcum Vroſium nomine reli-
quit/ cui ob uirtutem probitatemq; cuncti pare-
bant. Ei Stephanus filius in Imperio ſucceſſit/ &
unicum filium Vroſium nomen Aui referentem

reliquit.Hic uitam ſilentio/& abſq; liberis pertrãſiit
cuius Imperiũ proceres eius inter ſe partiti ſunt.Nã
inferior Myſia comiti Lazaro obtigit/ſuperior autẽ
Nicolao Xuppano/Noua uero Roma tribus fratri/
bus obuenit/uuchaſſioni:qui etiã regiũ nomen ade/
ptus eſt/Andreæ/& Exico/ Mõcinus quidã deno tan
tum maritimæ urbi ꝑfuit/Ex ſtirpe uero/& prole Ne
magnami imperatoris natus eſt Balſa/qui orã bolia/

De geſtis Balſichio/rum:

nę proximã ab urbe fere uſq; ad mare tenens:tres ſu
ſcepit alios:Georgiũ/ſtracimiriũ/& balſam:Qui ui
ri ꝑclariſſimi fuere/Hi enim Scodram/quã ipſe Vro
ſius(de quo ſupra diximus)tenebat/aggreſſi cæpũt/
Non dum.n.muris cincta erat/ſed partim in plano/
partim in colle poſita/in quo nunc tota eſt/Hi quoq;
Duchainos regulos/& Sophios ex æmathia/ſeu Ma
cedonia expulerunt:& Croiam urbẽ:quæ ſub impio
Sophioꝝ erat/ceperũt:qui uictoriã ſequentes/ bellũ
Stephano ſupioris myſiæ regi intulerũt/quẽ tandem
cũ uniuerſo exercitu fuſum/profligatũq; ad urbẽ ra
guſiũ ꝑſecuti ſunt:& ibi eum obſederunt. Deniq; in
tercedentibus raguſeis/pax inter eos facta eſt:poſitis
confinibus uſq; ad Neretã fluuium:qui fines Pharię
Dalmaticæ ciuitatis diuidit/Hic.n.erant termini im
perii/quod tres fratres tenebant.Dehinc uero ulteri/
us ꝓgreſſi Albam græcã/quæ in Epiro eſt/ Caſtoriũ/
ſeu caſtoriliũ/& totã Auloné breui expugnarũt: qui
quoad uixerunt(quoniã per id tempus fauſte/fælici
terq; uitam duxerunt)barbari nũq̃ Epiꝝ/ſiue macc/

doniam ĩgredi/aut uexare auſi ſunt/multo poſt tẽpo re duo ex his fratrib⁹ (minimo natu ſupſtite:qui bal ſa appellabat᷑) ex humanis ſublati ſunt/ tunc quidã Hieurenẽſius barbaroꝝ pfectus cum quadragita mi libus turcaꝝ in macedoniã irrupit:Cui qũ balſa tu/ multuario/repentinoq̃ milite occurriſſet/ nec uniuer ſo exercitu ſuo expectato/nec ducibus caſtroꝝ ſua/ dentibus:in eũ intrepide irruiſſet(erat.n. ĩpiger/ma/ gniq̃ aĩ)ab eo in quadã planicie/quæ ab incolis Saura dicitur/ ꝓpe flumen Aoum/iuxta albã græcã epi/ roticæ terræ ꝓfligatus eſt:& ipſe cũ omnibus copiis ſuis cæſus.Mortuo uero Balſa barbari tũc primum epiꝝ ĩuadere/atq̃ uexare cæpunt. Hinc & Caſtorio/ Alba græca/& Croia potiti ſunt.Cæteꝝ balſę poſtea ſucceſſit in regno ſtrazimiri⁹ balſichius/ familia bal ſichioꝝ oriũdus/Hic Scodram/Driuaſtum/Lyſſum/ Antibariũ/& totũ illũ tractũ tenuit: ac filium unicũ Georgiũ reliquit:qui Scodrã Amurathi turcaꝝ regi ultro donauit. (Non dũ.n. rudi illi ſæculo urbes & ciuitates adeo in honore & ꝑcio erant/Non dũ enim cæca/ueſanaq̃ regnandi cupiditate mortaliũ aĩ adeo exagitabãt᷑):quã.ẽt poſtea ſucceſſu tẽporis iteꝝ ab ipſo Amurathe dono recepit/eo ꝙ ipſi Amurathi uir ginem quãdam formoſiſſimã ſibi ſanguine coniun/ ctam tradiderat/Demũ Georgius eam urbẽ(ut fert᷑) Principi uenetoꝝ pignori dedit:quã amplius nõ exe/ git.Quæ quidẽ urbs hac tẽpeſtate magnitudine reꝝ geſtaꝝ celeberrima eſt/eo ꝙ in mõte Saxeo poſita ſit

Pria Tur/ caꝝ irru/ ptio ĩ Epi rum.

De laudi bus ſco/ drę:

qui fere undiq; latiſſimis campis/ & feraciſſimis cin-
gitur. Eſt.n.ciuitas ipſa egregie natura/ & manu mu-
nita/ in immenſum edita circuitu nunc mediocri: nã
ab urbe condita/ muroꝝ ambitus amplius duo milia
paſſuum quadrati forma in planum uſq; excedebat.
Huius partẽ/ quæ in plano erat/ Drino fluuius ꝑ me-
diũ ſecabat: ſuꝑ quo ingens/ pulcherrimuſq; pons la-
pideus extructus erat: qui tantæ longitudinis erat: ut
extrema parte bolianam pertingeret: Cuius ueſtigia
his quoq; tẽporibus extant: & locus/ ubi arx tñmodo
poſita erat: nunc totã urbẽ complectitur: Quæ quãta
fuerit/ illud certiſſimo argumẽto eſſe poteſt: nã qum
ingens barbaroꝝ multitudo eius fines inuaderet/ ex
uniuerſa fere iuuentute ad ſonũ/ (ut aiunt) cãpanæ/
Quinq; milia equitũ ex urbe in aciẽ obuiã ꝓdibant:
quæ qum ꝓpe flumen drinũ: quod ab urbe octo mi-
libus nunc diſtat/ cũ hoſte congreſſa eſſent/ ſtragem q̃
maximã plerũq; ediderũt. Veꝝ quia ſcodrenſis miles
numero longe inferior erat/ tandẽ magno/ cõtinuoq;
bello feſſus cladẽ inſignẽ ſuſcepit/ Qui ex ea ſuꝑfu-
erũt/ una cũ familia in arcem confugerũt/ hoſtis uero
facto impetu in urbẽ irruit: Et qum eã deſtitutã repe-
riſſet/ ſæuiſſimo incendio totã exuſſit/ atq; euertit/ De
inde oppugnare arcẽ conatus eſt: quã qum expugna
re nõ ualuiſſet/ inde diſceſſit. Scodrenſis poſtea urbis
reficiendæ/ & inſtaurãdæ curã omiſit: Et qm̃ arx ipſa
tutior locus uiſus eſt/ ibi totam urbem ponere cœpit:
Quæ quidẽ undiq; natura præceps eſt/ niſi ea parte:

qua ſeptētrionem ſpectat/aditum admodū decliuem habet:a quo collis quidā intra iactum ſagittæ diſtat/ totus uineis/oleiſq; conſitus: ſuper quo Præfectus nouæ Romæ:quem baſſam turcæ appellant:priori obſidione tabernaculum ſuū collocauerat. Ex quo poſtea baſſæ nomen ſemper obtinuit. Hæc præclara/& nobiliſſima ciuitas aeris ſalubritate præpollet/agro facili negocio bene culto / & omnium feraciſſimo/ aquis ſatis abundans / Deſpicit per uniuerſum fere agrum:nihilq; eſt/ quod ex urbe proſpicienti impedimento ſit: quin omnes tractus ſpacioſos / & latos campos intueatur:ſingulaq; oculis percurrat. Inde.n. cultores aſpicias/qui agros colunt/ meſſores q fruges maturas metunt/inde molas frumētarias/ piſcatores/ qui hinc fluminibus/ inde lacu amœniſſimo magnā piſcium capturā faciunt.Præterea uineas:hortos undiq;.Mare/flumina/fontes/ lacum/ ac omnia/ quæ ad oblectandos ſenſus a natura procreata ſunt. Cuius quidem urbis radices montis ab oriente nunc tantū Riuulus quidam drini alluit/ ab occidente autē Boiana flumen:quæ piſciū cuiuſlibet generis eſt abundans:ac iugi/celeriq; curſu urbē præterfluens ad duo de uiginti milia paſſuum in mare egreditur. Oritur autē ex illo celeberrimo lacu:quē omnes recentē eſſe putāt. Quoniā antiqui ſcriptores nullā huius fecere mētionē/ab urbe fere ſtadiis ſexdecim diſtat:Ex hoc coniicitur/hūc/ut multa alia uel flumina/uel lacus ex terra poſt antiqtatē illa erupiſſe:de quo(quia non eſt

ſilentio prætereundus)qui de ſitu orbis accurate ſcri
pſeruntinon tacuiſſentihãc opinionẽi id quod a uetu
ſtioribus loci huius incolis accepi comprobare uide
tur:nam ubi nunc lacus eſt(ut illi prædicant)conti
nens olim erat:erãtq; iugesiac perẽnes fontes: ex qui
bus diuinitus lacus ille ingensiatq; largiſſimus edit⁹
eſt:qui quidem altiſſimusipulcherrimuſq; extat:cui⁹
circuitus centumi& uiginti milia paſſuumi& ampli
us complectituriaerem quoquo uerſus ſaluberrimũ
diffundensiuarietateimagnitudineq; piſciũ omni tẽ
pore abundansipraedia feraciſſimai oppida egregiai
uicos complures proximos habet.In eo uero ſcopuli
extãt:in quibus cœnobia pulcherrime extructa ſunti
quæ ſacerdotes græcorum frequẽtes incoluntiſed ne
mini hoc mirum eſſe uideaturiſi lacum hunc recentẽ
eſſe dixerimınã apud præſtãtiſſimosi celeberrimoſq;
geographosiatq; ſcriptores ĩuenimus: perſæpe & in
mari inſulasiac ſcopulosi& in terra fontesiac flumi
na enaſciiatq; quotidie emergere. Non ab re fuit in
hanc deſcriptionem diuertiſſe:quo cunctis explora
tum eſſetiquanti facienda hæc urbs eſſet:& cur tur
carum tyrãnus tantopere eiuſmodi urbe potiri cona
retur.Igitur deinceps quod ꝓpoſuiipro uiribus exe
quariq; ſi fortaſſe ſtilo deficiãilegẽtes boni conſulẽt:
quia omniaiquibus ĩterfui(ut iam præfatus)& quæ
uidii& paſſus ſumifideliter exponam.

Marini Barletii de obſidione ſcodrēſi liber ſecūdus.

CVm igiť Ottomanus Scodrā urbem nobiliſſimā/Prouinciæ principem/& caput Epiroticæ gentis/ præſidiū/ Oculū/robur/ & munimentum totius regni/ianuā Ionii/ adriaticiq̧ maris/ ꝓpugnaculum Italiæ/omniūq̧ xpianoꝝ eſſe animaduerteret: ſpē q̄ maximam aīo cōcepit/ſi ea potitus foret:ſe facilem/ expeditūq̧ aditū ad totam Dalmatiā/Illyricumq̧/ac dauniam habituꝝ:planeq̧ uoti ſui cōpotem fore/ Et quāq̄ optime compertū haberet:urbē illam miꝝ immodū & natura/& manu munitā eſſe: omniq̧ ꝑſidio fultam:tamen fractus ui/atq̧ potentia ſua/ ſibi pſuaſit/eā minime uires ſuas/& īpetū toleraturā/ ſed breui expugnatū iri.itaq̧ ingentes copias ad illā oppugnandā mittere decreuit.Expectatoq̧ tpe ueris/quod expeditionibus commodum/& aptum eſt/ Præparatis rebus oībus bellicis/delectuq̧ q̄ maxīo habito ſulimanū nouæ romæ ꝑfectum toti exercitui ꝓpoſuit: qui idibus maiis ꝑmiſſis ſpeculatoribus/ & leuis armaturę equitibus(ut coꝝ moris eſt) ipſe deīceps cū reliquo exercitu maxima pōpa incedens ſubſecutus ē:ipāmq̧ urbē/& mœnia undiq̧ cicūuallauit:& e ueſtigio ingenti terrore/formidineq̧ obſeſſos undiq̧ copiis/atq̧ oī genere tormētoꝝ urgere/ac opprimere conatus eſt:& exciſis/euerſiſq̧ muris/oī ui/ apparatuq̧: tum machinaꝝ bellicaꝝ:tū fortiſſimoꝝ militū/urbis

Cur Meumethes ad Scodram expugnādam tātopere laborauit.

Apparatus maximus Meumethis ad ſcodrę oppugnationem.

expugnationẽ tentauit. Longum eſſet cõmemorare:
quot milia turcaꝝ turpiter amiſerit: utq; ciues Sco/
drenſes ſe/patriã uxores liberos acerrime pugnando
ꝓtexerint/Quare qũ in caſſum elaboraſſet/ retroce/
dẽs q̃ maxima ignominia/atq; clade ab oppidanis ex
pulſus eſt.Demũ qum oĩa:ut urbe potiret᷑/fruſtra ex
pertus eſſet/tribus poſt menſibus eã obſidionem reli/
quit;Ex quo Scodrenſes ob tã egregiã/& ꝓclariſſimã
uictoriam duce/rectoreq; Antonio Lauretano / æter/
num ſibi nomen/& gloriã adepti ſunt/Quæ quidem
res poſtq̃ ad principẽ Ottomanũ delata fuit:ſummo
dolore/atq; mœrore affectus eſt:quod tantã ſuoꝝ ſtra
gem a Scodrenſibus reportaſſet.Et qũ antea res Sco
drenſium non tam arduas/ut exꝑtus eſt/eſſe cogitaſ/
ſet:Poſt hanc calamitatẽ diu anxius/ & ſollicitus dili
genter uoluere cœpit/an amplius Scodrenſibus bel/
lum inferret:ab inceptoq; penitus deſiſteret/ an ma/
iori apparatu impetuq; rurſus Scodrã inuaderet/Tã
dem recenti clade/ac ignominia cõcitatus: memorq;
calamitatũ/quas ſæpius ab Epiroticis populis paſ/
ſus eſſet:præterea paternæ mortis(ut erat inuicti aĩ/
& cedere neſcii):frœtus potentia maxima/ uirtuteq;
militũ/clades acceptas ulciſci ſtatuit:ſꝑauitq;/ ſi om/
nes copias/& uires ſuas in unũ contraheret/ſe fore tã
dem ſui uoti compotẽ.Et ut ad eã expeditionẽ uehe
mentius excitaret᷑:cõſtituerat uni quoddã ſtipendiũ:
ut quotidie ſibi Scodre oppugnationem ſuggereret.
Ad quã ſane maturius caſtra admouiſſet:ni alia ne/

gocia Haud leuia aīum eius ab hoc auertiſſent.Exā
ctis itaq; quattuor ferme ānis a prima obſidione ito/
tūm aīum totāq; mētē ad bellū Scodrēſe:quod ī aīo
ꝓpoſuerat cōiecit.Itaq; primo milites undiq; accerſe
re atq; oē Ottomanū nomē oēm militarē ætatē ſcri/
bere iubet:Arma tela equos pare camelos īnumera/
biles ad ſubuchēda ęrra ꝓ tormentis cuiuſuis gene/
ris conflādis cæteraq; omnia inſtrā militaria:Ad hæc
Artifices cuiuſlibet artis pitiſſimos.Præterea cōmea
tū affatim undiq; Demū oīa cuiuſcūq; rei quæ ī bel
lo uſui eē ſolēt.Igit̄ poſtea q̄ ex arbitrio ſuo oīa pa/
rata inſtructaq; eſſe uidet ac delectus q̄ maximos ex
oībus gentibus habitos:ita ut nūq̄ antea neq; maior
exercitus neq; ex ualidioribus pugnatioribuſq; neq;
oī patu celebratior coactus fuerit Ex cōpoſito igit̄
clam ex more ſuo equites leuis armaturæ eo tpe quo
cūcta in agris pubeſcūt alio p̄mittere ſimulauit.De/
hic poſtea deflexo itinere cū oī exercitu grauis arma
turæ ſubſecutus Scodrā magno cū terrore inuadere
cōſtituit. Hæc ubi & fama & quorūdā lrīs & nun
ciis ad Scodrā delata ſunt magnus terror totā ciuita
tē īuaſit magnuſq; tumultus exortus ē Et ſubito ma
xīa man⁹ robuſtiſſimoꝝ iuuenū agreſtiū ac nautaꝝ
ex triremib⁹ q̄ bolianā īgreſſę erāt ī urbē excepta ē
oēs cōtinuo mūimēta & ꝓpugnacula urbis defēdēdę
moliri pare ſtatiōes diſpōere oīa loca mūire nec dies
nec noctes ceſſare ſed aſſidue reb⁹ oīb⁹ q̄ ad molē tā
ti belli pferēdā opus erāt toto aīo īuigilare atq; intē/

Ingēs ap paratus Meumethis ad ſcodrę obſidionem.

Primus ī urbe tumultus.

dere|perinde:ac ſi hoſtis adeſſet.Dũ hæc in urbe ge/
runt|interea a ſeptentrione montes omnes|ac plani/
cies crebris ignibus|quibus pagi cõburebantur|mi/
canti& fumi in ſublime tendunt:Quæ quidẽ ſigna
futuri belli erãt:Et ecce oĩa repente miſceri|ac turba
ri cœpunt|Omnes ꝓperare|trepidare|agreſtes relictis
agris|pars cũ pecoribus|& tota ſupellectile ad mari/
tima|& loca tutiora cõfugere|Pars uero ad urbes fe
ſtinare|denũciantes iã iam turcas adeſſe|Agrũ totũ
uaſtaſſe|tecta inflammaſſe|& multa armenta|& gre/
ges cũ hõibus cœpiſſe:Sic.n.intra biduũ|incendio|
atq; ruinæ cuncta dedere. Erat.n.in urbe præfectus|

Præpara/tiões Sco drenſiũ:

qui iuſſu ſenatus Veneti|tãq̃ in puppi ſedens clauũ|
& regimen in ea tenebat:Qui quum oĩa ad bellũ ne/
ceſſaria diligentiſſime p̄paraſſet. Conuocata cõcione
fortiſſimoꝝ ciuiũ|italoꝝ|aliorũq; omniũ:qui in urbe
erãt:decreuit|ut imbelles|& minores natu ex urbe ad
ciuitates maritimas|& proximas educerentur. Hinc

Primus aduẽtus Turcaꝝ exercitus.

acer|atq; infeſtus hoſtis pridie Idus maias|maximo
impetu|nocturno tpe in ſuburbia irruens|ſecũda no
ctis uigilia urbẽ ipſam undiq; in coronæ ſpeciẽ cir/
cũdedit:& obſidione duriſſima cinxit:Ad quã obſi/
dionẽ uenerat Alibegius ille præcuſor danubii|præ/

Noĩa Imperatoꝝ exercitus: Numerus militũ & copiaꝝ:

fectus cũ octo milibus expeditoꝝ equitũ:qui lingua
ſua Achanzii dicti ſunt:Hi.n.oẽs hoc noĩe appellati
ꝓpriis ſtipẽdiis militare cogunt:nam opes|atq; loca
poſſident:quibus a principe ob p̄clara facinora ſua
donati ſunt. Præfecti autẽ huius munus|atq; officiũ

eſt/Summi principis præire exercitum/deprędando/deuaſtando/urbeſq; in obſidione premendo:Cui etiã priuilegiũ ab ipſo principe datũ eſt:ut poſtq̃ uniuerſus exercitus quo conſtitutũ eſt/conuenerit/ex ſentẽtia quo uelit/ſe recipere poſſit. Sequebatur eũ Scanderbegius frater/Myſiæ ſupioris præfectus cũ quattuor equitũ milibus/Hũc ſecutus eſt Malacotius inferioris Myſiæ præfectus cum tribus milibus/oĩbus expeditis equitibus/Hic eſt enim ille Malacotius uir prudẽs/corpore egregius:Ex cuius luminibus(ut de Auguſto ferũt) Splendor quidã egrediebatur inſtar ſolis radioꝝ:cuius oculos nemo attẽte/ fixeq; intueri poterat. Vbi uero Scodrẽſis uallo/atq; copiis undiq; circundatum ſe eſſe uidet/accinctus ipſe/atq; inſtructus ad bellũ pro mœnibus egregie pugnat:Et maxima ui/atq; impetu in hoſtes ex omni parte ex ſcorpionibus ſagittas/atq; miſſilia iacit:Et omne tormẽtoꝝ genus in eo contorquet:nõnunq̃ eruptione factã turcas perturbat/ꝓpellit/trucidat:atq; interficit:ingẽtiq; gaudio/ atq; lætitia in urbem uictor reuertitur: Et ſtatim oĩum cõcione aduocata/unicuiq; ſtatia ac cuſtodia muroꝝ aſſignata/Aliis uero munus hoc iniunctum/ut ubi opus eſſet:urbẽ cõmunirent/diuerſa loca:quæ debiliora uiderentur/reficerent/atq; inſtaurarent.Reliquã ciuiũ multitudinẽ ſimul cũ ſacerdotibus/ aliiſq; militibus in foro cũ uexillo aureo diui Marci/beatiq; Stephani prothomartyris urbis patroni collocarunt;Vt ſubſidio eſſent/ quo maior ne-

ceſſitas|maiuſq; piculũ eos uocaret|Dimiſſa cõcione omnes unanimes prompte ad loca ſingulis aſcriptá accedũt:& fortiſſimo animo cuncta exequunť. His autẽ ſic pactis interim maxima multitudo tentorio℞ apparuit ĩ ulteriore ripa drinonis fluuii:qui ab urbe octo milibus abeſt. Venerat aũt illuc Taut gaiola nó uæ romæ baſſa generalis cũ oĩbus copiis ſuis maxi/ mis:Q uæ pp inundationes aqua℞ traiicere flumen non potuerãt:cũi permulti ex turcis:qui pximi urbi erãt|uiri maximæ auctoritatis occurrerũt.Hic enim uir oĩbus artibus & animi & corporis prẹditus erat| ex chriſtianis parentibus licet obſcuris|& patria epi roticus infimo loco natus.Q ui cũ puberes attigiſſet annos:a barbaris ĩ captiuitatẽ tractus eſt:apud quos & uiriũ robore|& ingenii acumine ac perſpicuitate ita pclaruit:ut ipſe ſolus atq; unicus Meumethe pri mo|Pazaitoq; deinde filio regnantibus eniteſcere ui/ deretur.& intantũ creuit|ut ad ſummũ ſplendorem| & dignitatum faſtigia peruectus imperiũ:ſummaq; res Europæ ei ſemper demandaretur.Q ui adeo ca/ rus|adeo acceptus omnibus erat:ut quãdoq; de eo ſu ſpicio oriretur:ne tyrãnidem occuparet:remq; Otto manorum ſibi arriperet | uindicaretq;. Is ad nonum Kalẽ.Iunias traiecto flumine cum uniuerſo exer/ citu ante lucis ortum ad urbem uenit:cuius Tento/ rium:quod maximum|purpureumq; erat|In uertice montis cognomento Baſſe extenderũt.Exercitus ue/ ro eius totus ad radices collis|ac in plano caſtrame/

Aduẽtus præfecti Europæ.

tatus eſt.Erant enim uigintiquinq; milia equitum:ca mellorum circiter duodecim millia:qui metallis onu ſti erant pro machinis/tormentiſq; conflandis/aliiſq; munitionibus/bellicisq; inſtrumentis:qui quidē om/ nes poſt montē baſſæ onera/ac ſarcinas depoſuerūt. Contra chriſtiani omnē curam intendebant ad urbis munimenta:præmunientes ſe ex omni parte propu/ gnaculis/& aggeribus:quæ trabibus connexis/inter/ iectaq; terra & fimo conſtabant: molem q̄ maximā præ mœnibus congerētes:non inſcii/neq; ignari fu/ turæ ruinæ muroꝝ:& tam maximæ/ atrociſſimæq; hoſtilis oppugnationis. At uero barbari aſpicientes tot/& tanta præſidia/ quot ab oppidanis cōtinue fie/ bant:fictionem quandā/& fallaciam compoſuerūt: nacti enim ſunt duos ex ſuis qui latinam linguā no uerant:quos nauticis ueſtibus indutos ad mœnia mi ſerunt:Qui edocti chriſtianis dicerēt:ſe nautas eſſe: & iā iā ex triremibus:quæ nuperrime ad littus appu lerant/deſcendiſſe:qua caduceator Venetus pro pace ad magnū Turcā mittebatur:uectus fuerat:oppida/ nos exhortabant:nec quicq̄ timerēt/aſſerētes ꝑpe diē fore fœdus cū turcis:nec tātope in urbis munimētis inſudarēt:qum pax iā certa eſſet:& turcæ breui cēnt diſceſuri. Sed non tam calide hoc fingere potuerūt: quin eoꝝ cōmenta:ac inſidiæ/& doli deprehēderent. Demū detecta fraude/ac dolo cognito/non ſine ma/ gno uitæ piculo detecti aufugerūt:nā ideo ea ſimula tione uſi ſunt:ut hac ſpe xp̄ianus inductus ab omni

Fictio & doli bar/ baroꝝ.

opere|& munimento urbis ceſſaret:& ipſi hoſtes ꝑpa ratis tormentis|& machinis inſtructi ad expugnatio nem|urbem ipſam improuiſam|ac ĩmunitam ador/ ti facilius expugnarẽt|ac ea potirent̃. Verſabat̃ autẽ hoſtis quotidie in his dolis|atq; cõmentis:ſed chriſtia nus iam iam eius ꝑfidiã fraudẽ|ac uerſutiã edoctus| atq; ꝑmonitus minime ab ĩcepto deſiſtebat:ſed eo ar dentius|celeriuſq; operi intendẽs: idq; oĩ ope|ſtudio| ac diligentia exequens|& ſibi|& urbi conſulebat:nec tñ barbarus cõminſci|atq; fingere poterat:quin chri ſtianus eius uerſutas fraudes deprchẽderet. Poſtridie uero poſtq̃ ipſe baſſa uenerat pontẽ ligneũ quã ma/ ximũ| atq; munitiſſimũ ſup bolianã mille paſſus ab urbe ſtruere cœpit:ut utriuſq; ripæ ius| & poteſtatẽ haberet:nam amnis ille ob aquaꝝ altitudinẽ tranſiri nuſq̃ poterat. Audierant.n. Barbari agrũ illum trans amnem opulentũ eſſe:maximãq; agreſtiũ multitudi nem ſimul cum gregibus|& armentis ad ciuitates| & ad oram maritimã ſe recepiſſe:Inde.n.maximas præ das & hominũ|& pecoꝝ|qum pabulatũ exiſſent|ſpe rabant. Peracto igit̃ ponte Klẽ. Iuniis. Baſſa ipſe po ſtridie cũ aliquot equitibus pontẽ tranſiens|ad quaſ/ dam excipulas|quibus magna piſciũ copia capitur: ut eaꝝ ſtructurã contemplaretur|prius ſe contulit|de inde montẽ ſancti Marci|qui in mirã altitudinẽ ten dit|e ueſtigio conſcendit:inde urbem ipſam| ac om/ nia loca ꝓxima diligentiſſime oculis perluſtrauit. Pe/ rendie uero ſub ſeꝝ diei|circiter decẽ milia equitum|

Põtẽ bar/ bari ſup bolianam extruxe/ runt.

Incurſio barbaroꝝ ad mariti ma.

pontem tranſierunt:ut oram maritimā & ciuitatum finitimaꝝ agros uaſtarētǀac depopularent: Sed quia nocte ſequenti magni imbresǀatq; pluuiæ fuereǀ ma ne circiter horā tertiā abſq; pda ī caſtra reuerſi ſunt: & aliquot dies quieti in caſtris cōmorati ſunt. Non omittendū eſſe cenſui ſatis pclaꝝ facinus iuuentutis Scodrenſis. Erant fere trecenti iuuenes. robore corpo risǀ& animi uigore pſtantes:qui cotidie urbē totamǀ & murosǀ& ꝓpugnacula ſclopis obeuntesǀqum mul tos ex hoſtibus interficerētǀmagnū illis terrorē icuſ ſerunt:& ciuitatē uniuerſamǀad ſpem maximā futu ræ uictorie erexerūt. Interea ſexto idus Iunii Muſto pha begius:cui ſumma res Aſiæ demādata erat:uul go Natolie Baſſa dictus ad flumen Drini pueneratː cui qū nouæ romæ pfectus obuiā ꝓpere acceſſiſſet: nudius tertius q̄ caſtra mouiſſetǀ circiter decēǀ & ſex milia equitū pmiſit:qui in conſpectu urbis ptereun tesǀin quendā locūǀquem ſupra Scodrā acolę uocātǀ conſidere:tentoriaq; locauere. Pridie ueroǀ q̄ ipſe Baſ ſa ueniretǀalias quoq; copiasǀ multaq; impedimenta pmiſit:ipſe deīde tubisǀ aliiſq; bellicis organisǀ & ma ximo comitatu ſubſecutus eſtǀ Exercitū.n. ſuum in quinq; partes diſtinxerat:quaꝝ prima ſex magna ſi gna ferebat:quoꝝ primū uiridis coloris erat: Alterū quidē roſeiǀReliqua uero quattuor candida erāt. Se cūda legio duo ſigna purpurea geſtabat. Tertia duo uiridia. Quarta duo croceɩ colorisǀQuinta uero co hors numeroǀ & multitudine reliquas ſuperabat: ac

Præclarū facin9 iu uentutis Scodren ſis.

Aduentus profæcti Aſiæ.

melius inſtructa erat/ubi p̄fectus ipſe eſſe exiſtima-
batur/ſeptem ſigna portabat:quorum primum can-
didum / auratumq; erat/ Deinceps duo uiridis co-
loris/ & quatuor roſea ſubſequebantur:Singulæ de-

Inter/ aſia ticos / & Europe-os milites dſa.

hinc acies plura alia/ ſed parua uexilla diuerſorum
colorum ſecum afferebant.Erant autem triginta mil
lia aſiaticorum equitum : quos ipſe aſiæ præfectus
ſecum duxerat. Sunt enim aſiatici homines corpo-
re non deformi/Sagittarii acerrimi/ac pernicioſiſſi-
mi/non tamen ita robuſti/ac bellicoſi/& ad obeunda
militiæ tam ſtrenui/ac uiriles/ſicuti Europā incolen-
tes/& homines nouę romæ.Habent enim equos uelo
ciſſimos/ac robuſtiſſimos/unde apud nos iam tritum
eſt p̄uerbium/uiri quidē romaniæ:equi uero natolię.
Non ſtatim aſiæ p̄fectus tentoriū ſuum aperte ingre
di auſus eſt/admonitus forte/uerituſq;/ne ab oppida
noꝝ tormētis:quæ eo directa erant/percuteretur/Sed
interea obequitando urbis ſitum/ & omnia loca ur-
bi proxima oculis perluſtrauit.Poſtea uero circa di-
midium diei cum paucis equitibus tabernaculū ſu-
um/ clam admodum eſt ingreſſus : quod magnum
quidem/ac uiride totum erat/in uineto urbis poſitū:
quod ab urbe fere mille paſſus diſtabat: cui duo alia

Præfectꝰ aſię/ut ſu os excita ret.

tentoria candidiſſima adhærebant/ ſepibus/ ualloq;
communita:ne facile tormentis oppidanorum pate-
rent.Confeſtim præfectus/ ut ſuos milites ad fortia
facta præpararet/præmium quoddam p̄poſuit his/
qui equo muros urbis petere auderent: Ex quo po-

ſtridie duo equites expeditiſſimi citatis equis mon/
tem ſubierunt qua porta principalis urbis eſt: & mu
ros ciuitatis tangere manibus conati ſunt. Sed chri/
ſtiani eos aduenientes præſenſerũt: & alterũ quidẽ la
pidibus atq; ſagittis obrutũ coopertũq; una cũ equo
oppreſſerunt. Alterũ uero miſſilibus quoq; cõfoſſum
monteq; præcipitatũ uix ſemianimẽ ſui eripuerunt
qui paulopoſt animam efflauit. Statimq; nõnulli ex
iuuenibus nr̃is robuſtiores erũpentes caput obruti
obtruncarunt: & eo lanceæ affixo urbem cum gau/
dio ingreſſi ſunt. Sed quia nondum aſiaticæ legiões
omnes aduentarant: totos illos dies uiam quæ proxi
ma amni quæ ad urbem ducit: ingens barbarorum
multitudo maxima frequentia impleuit: nec unquã
ceſſatum eſt: quin equites ac iumenta in caſtra cum
impedimẽtis uenirent. Decimoſeptimo uero Kalẽ
Iulias maximus quidem numerus ſatellitum ex co/
horte principis Turcarum in caſtra peruenit: qui lin
gua uernacula ianizari uocantur: Sũt autem huiuſ/
cemodi uiri chriſtiani omnes ex parẽtum complexu
rapti: nam qum tot ciuitates atq; loca chriſtianorum
imperio Ottomani ſubiecta atq; obnoxia ſint ſingu/
lis quibuſq; annis præter cæteras rapinas atq; intole
rando tributo ei etiam tot pueros tradere cogun/
tur: quos Ottomanus in minorem Aſiam tranſ/
mittens diuerſis præceptoribus armorum & belli
peritis coalendos erudiendoſque uſque ad puber/
tatem committit: ubi ad uarios uſus uitæ ſe præ/

Aduẽtus ianizariorũ & qui ſint & uñ originem trahant.

cipue militiæ aſſidue exercentur: nec fere ullam tem/
poris horam uacationem: & quietem habent. Sed a/
ſpera quæq; / & ardua / ac fere intolerabilia ppeti co/
nantur / ut ſomnũ etiam ſub diuo capere cogant / ad
tolerandos quoſcũq; labores. Qui poſtq̃ ita aſſuefa/
cti ad pubertatem uenerunt. Princeps eos ad ſe aduo
cat: quos per trieniũ alia longe grauiora / aſperioraq;
ſubire compellit: nec his quidem feſſis ociũ aliquod
remittit / Somnum etiam parciſſimũ / nec niſi ſub di/
uo permittit / nõnunquã etiã noctes inſomnes eos du
cere iubet. Peracto triennio illos in cohortẽ ſuam (ut
uulgo aiunt) familiam legit: certũ ac quotidianũ ſti/
pendiũ ſingulis quibuſq; eoꝝ decernit: & indies pro
meritis unicuiq; ſtipendia / & premia auget. Appellã/
tur enim filii magni principis: cuius lateri ſemp ad/
hærent / ac ei pro muro / & munimento ſunt / ipſumq;
quocunq; ſequuntur: in his omnis ſpes / omnis ſalus
eſt: in quorum uirtute / ſumma res Ottomani ſita eſt /
nam qum ad bellũ proficiſcitur ei adſunt: ab eo nun
quã diſcedunt: illum continua cuſtodia munitioneq;
coronant: uallantq;. Et qum res ad eos deuenerit / iam
ad triarios (ut in prouerbiis eſt) & ad ſummũ diſcri
men / peruentum eſſe fertur: Qui quidem bellicoſiſſi
mi ſunt / atq; ſtrenuiſſimi: & in omnibus periculis fi/
diſſimi / uitã intrepide exponunt / nam in armis ſemp
creſcunt / exercẽtur / & uerſantur / & difficillima ſemper
(hoc enim lõga aſſiduaq; exercitatio facit) atq; aſp/
rima quæq; perferunt. Sin uero ciuitas expugnanda

fuerit:hi ſunt primi:qui eã aggrediuntur:muros aſcẽ dunt:expugnantq;.Et demum quicquid ſtrenui:præ/ clariue fit:ab his:& per eos geſtum eſſe exiſtimatur. Venerant autem inter eos circiter quinq; millia affe/ rentia ſecum uexilla quattuor niuei coloris:Ad quo/ rum aduẽtum barbari paſſim in caſtris plauſum:ac lætitiam ingentem ſuſtulerunt: Ex quo in principis aduentu continue intenti erant.Interim tamen barba ri obſeſſos:ut pacem maturarent:ſuadebant:atq; ex/ hortabantur.Decimo autem quarto klẽ.Iulias:ma/ gna uis barbaroꝝ e uia drinonis in caſtra affluxit:q omnes traiecto ponte:ultra bolianam uicos quoſdã: & campos:quos incolæ oblicham cognominant:oc/ cupauere.Porro ex barbaris:qui nuperrime appule/ rant.Duo magno comitatu prope urbem uenerunt: ad forum uenale:quod extra urbem ad radices mon tis adiacet:Qui præ cæteris maximam auctoritatẽ: atq; grauitatem præ ſe ferebant:& ab omnibus uene rabantur:hi ab oppidanis facultatẽ ſecum colloquẽ/ di petierunt. Dehinc uerbis ſui principis quædã ad præfectum urbis:reliquoſq; oppidanos ſe relaturos eſſe dixerunt:Quibus ubi permiſſu præſulis fandi copia facta ẽ:Maior ex his natu ita breuibus eſt al/ locutus.O uiri & oppidani cuiuſcũq; generis:& gra dus eſtis:hæc Princeps noſter ad uos referre mandat: Videtis enim in quantis anguſtiis:quantiſq; pericu/ lis poſiti ſitis:quos longe maiora atq; grauiora expe/ ctant.Si rebus ſtatuiq; ueſtro mature non conſulue/

Verba oratorum meume/ tis ad ſco drenſes.

ritis. Audiſtis enim aliquando quanta ſit uis ipſius principis/quantæq; opes. Sed nunc re ipſa ſentietis/ q̃ terribilis/q̃q; tremendus ſit eius aduentus. Noſtis præterea quocunq; expeditionem fecerit/nullum locum adeo munitum/& inexpugnabilem/uiribus illius minime obſiſtere potuiſſe. Teſtantur namq; id/ & omnibus palam exemplo ſunt Nobiliſſima/atq; regia urbs Conſtantinopolitana/Ad hæc Eubæa inſula/tam opulentiſſima/q̃ egregia/Præterea Taurica regio/aliæq; innumeræ: Quam ob rem uobis omnibus conſulit princeps noſter/& exhortatur: ut confeſtim in eius deditionem ueniatis: ut Croienſes: qui ueſtro principi parebant/deditionem pridie fecere/nec eius iram/atq; indignationem expectetis: non tormẽtorum ictus/neq; machinarum/non militum ſuorum robur/atq; impetum: quorũ manus nullo pacto euadere poteſtis: quod ſi feceritis/omnes uos cuiuſq; gradus/& conditionis ſummis muneribus & honoribus afficiet/Ciuibus enim ut in patria libere/& ex uoto degant/permittet. Reliquos uero exteros/& peregrinos maximis præmiis proſequetur/neminem equidem indonatum prætermittet: Sin uero alia mens/ aliuſq; animus uobis extiterit/uaria mortis genera/ diuerſa ſupplicia/& cruciatus uos expectare iubet.

R̃n̄ſio ſcō drẽſiũ ad oratores Mahumethis.

Hi qum dicendi finem feciſſent: Petrus pagnanus ciuis egregius/uir eruditus hoc ex ſententia omnium barbaris reſponſum dedit. O uiri/& magni Ottomãni nuntii/Scire uos uelim in urbe noſtra tria eſſe hó-

minum genera/Italorum/naualium militum/& Scō
drenſium/ſiue Epirotarum:inter quos ſummus rerū
omnium eſt conſenſus/nec minima alicuius diſſidii
ſuſpicio:quia omnes chriſtiani ſumus/Vnus Deus/
Vna fides omnibus/non Meumethem/non Lunam/
neq; Solem adoramus/ nō Martē/ neq; Mercurium/
non Idola/nec quenquam alium fictitium:Sed Chri
ſtum dei filium colimus/atq; ueneramur:Qui unus/
& idem cum deo patre/& ſpiritu ſancto fuit ab ęter
no/eſt/ſemper erit:Qui quidem ſummus Deus eſt/
optimuſq; creator/atq; moderator omnium:A quo
cuncta manarunt:In cuius uerbo:& nomine cuncta
ſunt poſita/cuncta fiunt:cui cuncta parent:flectun-
tur/& tremunt:nec alius eſt Deus præter hunc:nec
eſt qui ei reſiſtere poſſit/ In hoc ſpem ponimus/huic
cōfidimus/Ipſe pro nobis pugnabit/Ipſe nos ab im-
petu principis ueſtri defendet/atq; liberabit.Quare/
qum Chriſtum deum noſtrum:qui pro uniuerſa hu-
mana Redemptione in cruce mori uoluit:nobiſcum
certū/indubitatūq; habeamus/Quid principis ueſtri
uires? Quid artes? Quid demum copias timeamus/
qū oīa ipſe ſolus poſſit? Proinde ſciat pīceps ueſter
nihil eſſe tā horrendū quod timeamus:Quin omnia
pro nihilo habeamus.Adducat ſecū quaſcūq; copias
uelit/Tormēta bellica/& cuiuſuis generis machinas
præparet:Et tandem omnes uires ſuas/& conatus in
nos intendat/Iam nos ipſos ſemel pro principe no-
ſtro/& Veneto impio deuouimus/ ſemel pro hac ur-

be defendenda/& ſanguinē/& aīam effundere parati ſumus/qua ſi princeps ueſter tantopē potiri exoptat/ ferro/& quacunq; ui poteſt/irruat/& ad expugnandam prodeat: nam ciuibus nihil eſt patria charius. Italo & nauali militi fides firmiſſima/ præmia uero/ & munera a pricipe ueſtro nobis oblata penitus reiicimus / & aſpernamur: quia a principe noſtro longe maiora/atq; digniora expectamus:qui nunq̄ de ſe benemerentes deſerere ſolet. Quare principi ueſtro mentē noſtrā/& quicquid uno oīum conſenſu decreuimus/nunciate/Nā nulla eſt inter nos ſimultas/nullaq; diſſidia/Sed idē uelle oībus/atq; idē nolle. Hæc ſemel uobis dicta ſint/ut in poſteꝝ oēm ſpem alicuius fæderis/& compoſitionis abſcindatis/Aut deo bene iuuante uictores erimus/aut ſi res aduerſæ cadēt/ īternetiōe omnes occidemus/quod ſi alias tale quiddam tentare audebitis/ pro reſpōſo gladium acutū: pro uerbis Tormenta/miſſilia/ atq; iacula ſemper reportabitis/Barbari uero hoc accepto reſponſo a Scodrenſibus nullo amplius uerbo facto celerrime abierunt. Poſt hoc quidā ſub Meumethe militantes: qui ſe uere xp̄ianos eſſe ꝓfitebant/ad muros urbis clam uenerunt/qui de Croie deditione Scodrenſes admonuerūt/Paulo poſt res ipſa queadmodum/acciderat/ intellecta eſt/quod croienſes non ultroneq; metu aliquo impulſi/ſed ſumma/extremaq; neceſſitate coacti ſe ſe Ottomano dediderāt:nam qum urbs illa diu ab hoſtibus obſeſſa fuiſſet:& oīa ad uictum neceſſaria

Deditio urbis croiæ Meumethi pricipi

penitus defuiſſent:nec unde ali poſſent, prorſus ha/
berent(ſæpius.n.penuria q̃ pugna conſumit exerci/
tum:& ferro ſæuior fames):oẽs in hanc ſniam con
uenerãt,ut potius in deditionẽ hoſtis(& ſi turpiter)
pacto aliquo deuenirent,q̃ tam terra,tam fame fune
ſta:quæ ẽt fortiſſimos uiros debiliores reddit, pirẽt.
Quæ deditio inſperata Scodrenſes ꝑfecto non me
dio cri mœrore,atq; dolore affecit:cũ ꝓpter xp̃ianoꝝ
uelut patrimonii attractionem,quod in dies res xp̃ia
na iminueret:& ad extraneos, alienoſq; deuolueret:
tum pp nimiam hoſtis uicinitatẽ,quod tam commo
dum,tam oportunũ locũ ad bellum continuandũ ſi/
bi barbarus adiũxerat.De cuius urbis ſitu,eiuſq; cõ/
ditore,quantũ hoĩum memoria colligi poteſt,pſtrigẽ
do breuiſſime attingã.Croia ciuitas eſt Epiri,regni il
lius ualidiſſimũ munimẽtũ,& tãq̃ clauis firmiſſima,
Hæc nõ magno ambitu cõtinet,in altiſſima ſaxi cre
pidine,& undiq; ꝑcipiti poſita:cãpos latiſſimos hinc,
& inde habet:ubi Cęſar tota acie cũ Põpeio cõflixit:
Quæ quidẽ oppugnari,nec expugnari nullo mõ po
teſt:quia,& natura,& Arte:& hominũ opere ex om/
ni parte munita eſt:in ea enim ſunt fontes iuges, ac
perẽnes:Ex quibus ei nomen inditũ fuit.nam croia:
quod Epiroticũ nomẽ eſt,latine fons interpretat',ha/
bet quidẽ agrũ feraciſſimũ, atq; amœniſſimũ, ſiluas
uero,& arbores cæteris(ut opinor)uberiores,ſpecio/
ſioreſq;,& ad claſſes edificãdas(ut quidã putãt)nuſq̃
ꝓceriores,aptioreſq; repiri poſſunt. Diſtat aũt Dyr/

De ſitu Croiæ, & eius fun/ dationc.

rhachio ad quattuordecim milia paſſuū/Scodra ue/
ro ad quinquaginta ſeptē:& quia finibus barbaroꝝ
cōtermina erat/Ab his poſt obitū inuictiſſimi princi
pis Scāderbegii:cuius īpio fideliſſime parebat/conti
nuo uexari cœpat/Duo tamen ex barbaroꝝ princi/
pibus adhuc ipſo Scanderbegio uiuente/cum omni/
bus uiribus ſuis eā obſidere tentarunt/ſed coꝝ cona/
tus/fortiſſime aduerſante Scāderbegio/ad irritū ceci
derūt:quin eo uiuēte nullus barbaroꝝ exercitus Epi
rū ingredi(ut ita dicā)& īuadere auſus eſt. Prius.n.
Amathes pater Meumethis cū omnibus copiis ad
eius oppugnationem acceſſit:Quam qum expugna
re non potuiſſet/ex nimia indignatione/& dolore cō/
ſumptus īteriit/Poſtea uero Meumethes/in cuius de
ditionem nuperrime uenit/uallo eam undiq; circun/
dari conatus minime expugnare potuit.Hanc urbē
tam munitā Carolus quidam Sophia Regulus Epi/
roticus cōdidit/prius uallo/cratibuſq; eā ſepſit/deīde
fortiſſimis muris cinxit/Nō lōgo poſt tpis īteruallo/
a Balſichis/de qbus ſupra memorauimus interfectus
eſt.Qui tūc Scodrā & totā fere Epiꝝ tenebāt/& tūc
Croia potiti ſunt.Veꝝ quin Balſa ætate minimus ad
huc(ut iam diximus)ſupſtes eſſet/aliis duobus fra/
tribus extinctis/a turcis:qui tunc primū in Macedo
niā/& Epiꝝ irruperūt/quibus ipſe inuicti aī nōdum
uniuerſis copiis collectis/nec ſatis ad bellū īſtructus/
nō ſubſidiis firmata acie/nō equite apte locato ineau
te incōſulteq; agmine trepido/ac tumultuāte/licet īſe

ſto occurrerat:in inſidias præcipitatus in fugã cõuer ſus|ac obtrũcatus eſt.Poſt cuius cædẽ Barbari Croia potiti ſunt|& Alba græca: quæ Epiri eſt|ac ét Caſto rio. Sed Croia nõ diu ſub turcaꝝ ĩpio mãſit:Nã ma gnanimus uir|& egregius princeps Epirotaꝝ Scãder begius eã a tyrannide barbaroꝝ principe Amurathe ſtrenue liberauit|quã qũ quinq; & uiginti ãnos poſſe diſſet|uergẽs in ſeniũ|ueritus|ne denuo aliquo mõ a barbaris opprimeret͛|pricipi Venetoꝝ eã libere tradi dit.Sed ad ꝓpoſitũ redeamus.Deſcẽdebant quotidie ex lacu:qui eſt Scodræ ꝓximus|de quo ſupra memo rauimus|multi lineres & monoxili Epiroticoꝝ:qui la cũ ipſum incolebãt per oſtiũ|& fauces Bolianę in ca ſtra barbaroꝝ tumultu quodã repẽtino ruentes mul tas cædes atq; dãna hoſtibus ĩferebãt:Alios enim tru cidabãt|alios in captiuitatẽ redigebãt|& equos|aliaſ/q; res auferebãt.Itaq; aſſidue: ſed maxime nocturno tpe hoſtes ipſos plurimũ uexabãt.Quod qum aĩad/uerterent Barbari:ut huiuſmodi incurſiõibus occur/rent:ſtatuerũt biremes extruere:quibus abſolutis| ac celeriter pactis:ĩ loco ꝓpe urbẽ:q Cathilina dñ|lacũ ip ſũ cõſcẽdebãt: & quotidie cũ xp̃ianis ꝓliũ nauale cõ ſerebãt.hac rõe barbari caſtra ſua|ne a xp̃ianis agita rent͛|mutabant͛.xii.uero kal.Iulias ĩ uertice mõtis baſ ſę caſtellũ ligneũ ĩſtar theatri erexerũt:quo artifices| & architecti|machĩarũq; piti ſępenũero ſe recipiebãt ut urbẽ ipſam undiq; cõtẽplarent͛:& locũ aptiorẽ tor mentis|ac machinis| qbus muri exciderent͛| eligerẽt.

De Croiæ receptiõe.

De bire/mib9 bar/barorum.

De caſtel lo| & tur/rib9 ligne is a barba ris erectis.

Poſtridie uero nõ lõge a caſtello turres quatuor/ uelu
ti quaſdam arcas ſubſtruxerunt: Q uæ ex trabibus
deſectis: ſimulq; compactis conſtabant: eaſq; ſaxis
grandioribus impleuerũt:ut tormenta/ & machinæ:
quæ in haꝝ medio collocata erãt/ſimul & ipſi artifi/
ces tuti eſſent:ne ab oppidanoꝝ tormentis opprime/
rentur. Erant autem ſic diſpoſitæ/ut inter binas ſin/
gula tormenta collocata eſſent:nec ſuis ualuis care/
bant:ut qum opus eſſet:aperiri / & occludi poſſent.

Decẽ mi/lia camel/loꝝ in ca/ſtra appli/cuerunt.

Sub idem tempus circiter decem milia camelloꝝ in
caſtra bellicis inſtrumẽtis/aliiſq; rebus onerata appu
lerunt:qui poſt montẽ Baſſæ/prope torrentẽ/qui cli/
rus dicitur/ſarcinis ſuis exonerati ſunt. Decimo aũt
Kl. Julias duo maxima tormenta ad muros euerten/

Barbari duo tor/menta ad muros de/duxerũt.

dos barbari inter arcas illas collocarũt:Q uoꝝ alteꝝ
ſphærica ſaxa pondo quadringentoꝝ. Alterum uero
trecentoꝝ torquebat:quo die ſeptem tantũ ſaxa in/
torſerunt:quoꝝ primum radices turris:quæ ad por/
tam magnã ad murorum munimentum poſita erat/
percuſſit. Secundum uero ſtationem quandam/quæ
portæ ſupradictæ eminebat:ubi uigiliæ nocturnæ
ducebantur:decuſſit. Poſtridie matutino tẽpore ma/

Magnus numerus Aſappoꝝ in caſtra uenit.

gnus numerus Aſappoꝝ ad ſex milia in caſtra ue/
nit/plures/diuerſoſq; manipulos ſecum afferentium.
Sunt autem aſappi milites bello/militiæq; ſatis apti/

Q uales milites ſit aſappi.

atq; inſtructi:Q ui poſt ianizaros ſecundũ locum te
nent. Differunt tamẽ inter ſe habitu:nam illi pileum
rubeum ferunt. Iſti uero candidum:uterq; tamen pe

deſtri milite conſtat. Quo die nouies tormentorum ictibus barbari urbis muros concuſſerunt: Poſtridie uero octies: Perendie ſepties. Et hactenus duobus tm̄ tormentis urbis mœnia deformarūt. Sexto uero Kl. Iulias Barbari tertium tormentū ad muros urbis diruendos in plano ad radices montis baſſæ poſuerūt: ſupra uiam, qua Driuaſtum itur: Quod torquebat ſaxa pondo quadringentorum, quo die nouē & uiginti ictibus muros percuſſerunt: Eodemq; tempore circiter duo milia Aſapporum & uia drinonis in caſtra peruenerūt, plures, ac diuerſos manipulos ſecū afferentiū, Poſtridie uero ſaxa octo, & uiginti torſerūt. Sequēti uero uiginti ſex: Et cōplures aſappi eadem uia in caſtra confluxerūt: Simul & quartū tormentum ab his in umblico fere eiuſdē montis baſſæ e regione urbis ſupra templum diuæ uenerādæ collocatū eſt: Quod ſaxa pondo ſexcentorum, & quinquaginta emittebat: Sed eo die nullus ictus urbi ab his incuſſus eſt. At Kal. Iulii. triginta quattuor ſphærica ſaxa in muros detorſerūt: Et ſub ſerum diei octingenta ferme impedimēta a fluuio drinonis in caſtra præmiſſa ſunt: Quo iam magnus turcarum princeps Meumethes cū reliquis copiis, atq; apparatu ſuo inſigni peruenerat: Cui præfecti nouæ romæ, & Aſiæ cū ſumma pōpa, & lætitia obuiā ierunt. Is ſexto nonas Iulias, ante ſolis ortū cū omni delectu ſuo, atq; ornatu equo inuectus ad locū, quo tabernaculū ei cōſtitutū fuerat, pfectus, Queluti urbis ſitum circūſpexit: agrūq; oculis perlu

Tertium tormētū.

Duo milia aſapporum in caſtra peruenerunt.

Cōplures aſappi in caſtra cōfluxerūt.

Quartū tormētū.

Octīgēta ferme ipedimēta in caſtra principis præmiſſa ſūt.

Aduētus Meumethis.

ſtrauit cum laudaſſe magnopere ferunt: Sed de urbe hæc ipſum dixiſſe: o quã præclarum & ſublime lo⸗cũ Aquila ſibi delegit: ubi ad excludendos pullos ni⸗dum conſtrueret. Locus autem in quo tabernaculum Meumethis collocatũ erat: ita ſe habebat. In plano tentoria nouem ipſius principis poſita erant: Quorũ maximum conſilii appellabatur: cætera deinde intra iactum ſagittæ cõtinua ſerie cohortis eius altiſſimo fortiſſimoq; uallo munita: atq; circumualata erãt. nã ianizari ex omni parte inter ſe connexi ĩ modum co ronæ aſtabant. Dicebatur autem locus iſte circulus: & clauſtrum prĩcipis: cuius ambitus duo milia paſ⸗ſuum: & amplius continebat: Vno tantum exitu: ſiue porta: quæ a peruigili ſtrenuiſſimoq; milite aſſidue cuſtodiebatur: nam antequam ad ipſum principem aditus pateret: per tres ordines fortiſſimorum ſtipa⸗torum tranſitus fiebat. Deinceps uero reliqua multi⸗tudo exercitus barbarorum diſpoſita: circũquaq; ex⸗tra clauſtrũ: & circulum ipſius principis totam tellu⸗rem occupauerat: Adeo: ut circiter quadraginta mi⸗lia paſſuum campi omnes: & montes undiq; tẽtoriis albeſcerent: haud aliter. Quã qum brumali tempo⸗re tota terra niue coopertai candida fit: nec in medio aliquod interuallũ dephendiſſes: ita oĩa loca tẽtorio rũ referta erant: nec ceſſatũ eſt per aliquot dies: quin continue recẽtes in caſtra barbari aduẽtarẽt. Ex quo rerũ periti: & qui alias cum ipſo Meumethe militaue rant: cẽſuerũt. ccc. & quinquagĩta milia barbarorũ in

Deſcrip⸗tio loci & circuli Meume⸗this.

caſtris fuiſſe: Quę tam inumera pene multitudo fi/
deliſſimos chriſtianos ad contemplationem/ & admi
rationem ſui traxit. Muros autem/ & uallum aſcen/
dentes primo aſpectu non parum territi/ & contur/
bati fuere: qum tantam ſæuiſſimorum barbarorum
multitudinem in exitum ſuū/ & perniciem collectā/
& accenſam aſpicerent: Sed qum animaduerterent
agi de omnium ſalute: & citam mortem/ aut uictoriā
lætam inſtare/ Quo animos fortiſſimos/ & conſtan/
tiſſima pectora ad pugnam præpararent/ concionem
omnium ciuium/ Italorum/ Epirotarum/ & naualium
militum in ædem Intemeratæ uirginis conuocarūt.
Tūc Bartholemæus Epiroticus ſacræ Theologiæ ma
gnus aſſertor ordinis prædicatorum/ Vir quidē pru/
dens/ magnæq; auctoritatis/ diſertus/ corpe decorus/
haud obſcuro loco natus: qui olim dum nōdum ſa/
cris initiatus eſſet/ ſtrenue/ præclareq; rem militarem
ſub diuo Scāderbegio aduerſus Turcas geſſerat: eo
rumq; uitā/ mores/ actaq; q̄ optime nouerat: & in Ita/
lia quoq; ſub clariſſimis ducibus ſtipēdia multa me
ruerat/ Ac tādē ſpūs ſācti numine afflatus/ diuinoq;
lumine/ acceſſus/ derelicta ſæculari uita/ ad religionē/
& cōtēplationē ſeſe receperat: in qua diu uitā cælibē
traduxerat. Is ita publice concionatus eſt.

Numerus uniuerſi Barbaroꝝ exercitus.

Oportet uiri optimi/ & commilitōes ſtrenui/ eos mul
ta grauia/ aſpa: ac dura ſubire/ ac ppeti/ qui ad ueram
gloriam nitunť/ hoc. n. pacto uirtutes magis/ magiſq;
eluceſcant: p̄clarioreſq; reddanť/ hiſq; homines in al/

Oro Bartholemæi fratris.

tum/ſublimeq; pucharentur neceſſe eſt. Traditum eſt.n.a ſummis uiris pclariſſima queq; laboribus aſſiduis/& uigiliis confici. Premia uero ſudoribus/ac duriſſimis rebus repẽdi. Vnicuiq; noſtrum pſuaſum ſit:nos oẽs huc ſolo dei nutu/ uolũtateq; cõueniſſe: ut hæc urbs noſtra pclare/glorioſeq; diuino eius minime fauente a tyrãnide/ tãtæq; barbaroꝝ multitudis excidio uirtute ueſtra hac tẽpeſtate defẽdatur/cõſerueturq;: Et ut fides Orthodoxa minime peſſum eat:Sed ad ſũmũ ſplẽdorẽ puehatur:Et ut tyrãnus hic inſolẽtiſſimus & ſæuiſſimus tãdẽ certiſſimis ſignis exploratũ hẽat/ſolam fidẽ xpianã uerã eſſe/& ĩdubitatã:& xpm dominũ nr̃m:cuius nomen pfitemur/colimus/ueneramur/ueꝝ eſſe & unicũ Deum/oĩum patrẽ/creatorẽ/rectorem/cuius nutu cũcta reguntur:& tyrannoꝝ oĩum uiolenta imperia ſtatim cõcidãt/& uires/quãtæcũq; ſint/corruant:& momẽto collabantur. Nec ĩpiiſſimus/atq; inſolẽtiſſimus iſte tyrãnus ſibi pſuadeat/ ſperetq; ex eo quod tot regna/tot ĩpia/tantas urbes/atq; ciuitates expugnauerit/& eripuerit:urbem hãc quoq; e manibus noſtris ui/dolo/aut metu aliquo ſubtrahere poſſe/potiriue.nã neminẽ ueſtrũ ignorare arbitror/quẽadmodũ o milites ſubdolus hic/nefanduſq; tyrãnus locũ nullũ munitũ xpianoꝝ ui aut armis expugnauerit. Sed dolo ſemp/ſiue pditiõe/aut deditiõe facta multis pollicitationibus oppreſſerit:quas quidẽ/& fidem datã cuipiã nũq̃ ſeruaſſe palã eſt. Parcet ne:igitur uobis O Scodrẽſes:ſi i deditionẽ recipiet? Seruabit

ne uos impunitos truculentus Ottomanus:a quibus tot cędes:tot contumelias paſſus eſt? Nõne memoria tenetis nunc quartũ agi annũ:Ex quo ſuperiori bello:quod uobiſcũ geſſit:tot millia ex ſuis a uobis cæſa amiſerit? Ignoſcet igitur uobis? Dimittet ne uos impune? minime ꝑfecto: Diſcerpet mẽbra ueſtra:& ut lanii pecora in macello:ita uiſcera ueſtra dilaniabat. Nonne Croienſes finitimos noſtros: quos heſterna die in deditionem hac lege acceperat:ut eos incolumes abire ſineret:oẽs acerbiſſima morte affecit? In Myſia nonne etiam regem:qui ſeſe certo fœdere cũ patruo ſuo dediderat Meumethes ipſe: qui ſanguine humano exſaturari non poteſt:ſua manu(ut fertur)iugulauit? Raſianis principibus nõne oculos eruit? In deditione Theodoſie urbis: quæ nunc capha dicitur in Taurica ripa poſita quot chriſtianos:quibus fidem dederat trucidauit? In leſbo quot puberes palo tranſfixit? De aliis quid dicã q̄plurimis:quos omnes:uix infantibus parcens uiolata fide:& contra iura fœderis dire necauit? De quibus ſi ſigilatim recẽſere uellẽ ſane nimis prolixus eſſem. Sed quid hoc mirum o commilitones mei? nam quo pacto quis alteri quo prorſus ipſe careat:præſtare poſſit? Qum enim hic perfidus ſemper fuerit:quomodo fidem nulli ſeruare poſſit? Ad hoc accedit q; omni uitio intẽperãtiæ:perfidiæ:atq; omni uitio intemperantiæ:perfidięq; atq; ſuperbiæ contaminatus ſit:& a teneris(ut aiũt) unguiculis animũ ſuumq; crudelitati:inſolentiæ:libi-

dini/auaritiæ/flagitiis deniq; oibus aſſuefecerit. An
igitur credibile/ut impius/impuruſq; animus his om
nibus innutritus in ſenectute iſta deponat:quę iam
dudum ab incunabulis/& a natura inſita habet? Ne/
mo .n.in aíum inducere pót:ut tot & tanta iuſte poſ
ſideat/cũ illum tam breui tantã imperii molẽ propa/
gaſſe uideat.Omnia profecto cõtra ius faſq; ſibi uin
dicauit/in rebus.n.quicquã habuit:diuina/atq; huma
na eodem modo polluit:cuncta doloſe/perfide/atq; li
bidinoſe ſemper egit:Nullus eſt inceſtus/nullum ſtu
prum/nullum adulterium:quod nõ nefarie commiſe
rit.Hic templa uiolauit:hic ſacerdotia omniũ ſuſtu/
lit:hic ordines confudit: regna fœde contaminauit:
quicquid religionis/quicquid dignitatis/quicquid ho
neſti fuit/leges/inſtituta uitæ/mores/fidem omnẽ/ho/
neſti partes/rectã diſciplinã perdere/ atq; confundere
ſemper ſtuduit.Hæc ſunt/quæ nos ad iſidias tãti ty/
ranni uitandas admoneant.Aures noſtras eius/illece/
bris occludamus/non uerba/non minæ nos moueãt/
Pollicitationes eius penitus reiiciendę ſunt/omnia.n.
ſcælera/omnia flagitia omnẽ tyrãnidẽ exuperat. Plu
ra quidem catholicis polliceri conſueuit/quo in pote
ſtatem ſuam redigat: quorum nemini unq̃ pepercit:
ſed eorum cruorem ueluti tigris truculenta ſemper
appetiit. Sed quid hæc tam multa ad perſuaſos? Bo
no ſum equidem animo/cum nos omnes inflamma/
tos/accenſoſq; ad tuendam fidem catholicam uideã:
Et fortiſſimos intrepidoſq; ſpem q̃ optimam uicto/

riæ in hoſtem concepiſſe. Præterea conſtantiam ue/ſtram/ac millies(ſi daretur)pro fide orthodoxa/ uenetoq; imperio deſiderium expirandi/hoc eſt/ quod me lætum/me alacrem/me intrepidum reddit: nam om/nes unanimes eſſe intueor/nihil inuicem diſcrepare/ ſed omnibus eundem animum/eandemq; ineſſe uolūtatem / promptiſſimos labores ad opera die noctu/q; peruigiles indefeſſoſq;:Et quod ſummum eſſe exiſtimo/ omnes diuinis maxime intentos/ Deum ſum/mum/optimūq; omni cultu/fide/ac pietate colere/ obſeruareq;:qui quidem cum fidelibus ſuis ſemper fa/ueat/ac ꝑpicius ſit/quid eſt/quod timeamus? Quod nos dubios trahat?Quis erit contra nos? Quis no/biſcū ſub tutela diuini numinis pugnare audebit? Veniat igitur Meumethes ille:quem tot/& tanta geſſiſſe ferūt cum ſpaolanis ſuis/charaſſariis/Anguriis/ polluis cutagiis/Menteliis/Sarchanis/ Aidinis/carai/lis/pigiis/pruſiis/macrinis/Alagiis/Amaſiis/concellis/ meneſeniis/giagidis. Veniāt Caramani auxiliares/ & ſocii ſui/Veniant urcatinogli/candelorii/& oēs aſiati ci/ueniant item Turcambei/Auranes/ caſtorie/ ſerre/ Conſtantini/Sophiæ/nicopolæi/ Zachariæ/ Zermari/ Zurulli/calliopolei/Sfircæ/Scopiæ/coiaziæ/garippi/des/ Saluatarii/ Magullides/ Veniat præterea Otto/manus ipſe longe ſtipatus. Saleſtariis ſuis/ oloſan/ziis/muſelinis/Aſapis/mihiis/ caripiit/eriis/ dochan/ziis/ Achanziis/ Ianizaris / uniuerſaq; cohorte ſua: Veniant præterea ambo Baſſe / & nouæ Romæ/ &

Aſiæ cũ omnibus legionibus/& copiis ſuis. Veniant poſtremo uniuerſi barbari/qui ſub potente Meume/the ferociſſimo/ſuperbiſſimoq; tyrãno militanti/oblatrent circum urbis muros/Exclament/irruant in nos tormẽtis omnibus/atq; machinis/ut facere cõſueue/runt:contorqueant in nos miſſilia cuiuſuis/generis/ſpargant ſagittas undiq; in modũ roris exerceant demũ omne tormentoꝶ/machinaꝶ inſtrumentorumq; militariũ genus/quod omnis ætas adhuc excogitare potuit/uel poteſt. Quid ad nos? omnia enim ſuſtinebimus:omnia pferemus:omnia deniq; ſuperabimus/ac peruincemus:quia uirtus dei nobiſcũ eſt. Dextera domini pro nobis pugnabit. Quis.n.potẽtiſſimum/duriſſimũq; Pharaonẽ perculit peſſundeditq;/niſi manus dei? Quis iſraeliticũ populum de manu eius ab ægyptiaca ſeruitute liberauit? Quis primogenitos omniũ Pharaonis populoꝶ occidit? Quis mare ru/brũ diuiſit? Quis Oloferñẽ maximũ ducem Nabu/chodonoſor proſtrauit? Quis populũ ſuũ liberauit: qui in captiuitatẽ breui redigendus erat/niſi deus:eo occiſo/capiteq; a Iudith obtrũcato? Hic profecto benignitate ſua populũ ſuũ electum ſub Aſſuero regẽ captiuũ:cũ Aman crudeliſſimus:ut is populus truci daret/omni ui/& conſilio intenderet exitiali iam ſententia damnatũ eripuit. Hic inquã Abraã illũ ſum/mũ patriarchã de manibus Chaldęoꝶ:& filiũ Iſaach de gladio/& imolatione patris liberauit:Iacob de pſecutione Heſau fratris/& Ioſeph de inſidiis fratrum

ſuoꝝ:Noe a diluuio|Loth ab euerſione ſódomorum|
Saulē in monte gelboe|Dauidē regē a ui|& oppreſ/
ſione Saulis|& Golię gigantis|Tres pueros|Sidrach|
Miſach|& Abdenago de camino ignis ardentis|Io/
nam de uētre ceti|& Addā de profundo inferni|Pe/
trū de naufragio|& Paulū de uinculis|& carcere ex/
traxit.Q uid alios quoq; cōplures|ac innumeros cō/
memorem:Q uos omnes deus ſua ſumma potentia
protexit|atq; defendit.Itaq; o milites hunc inuocate:
hunc pia puraq; mente|colite:huic uos humiles|ſup/
plicesq; cōmendate:cor animūq; ueſtrū dedite:nam
ipſe pro nobis pugnabit:nos urbēq; noſtrā a feritate
immanitateq; ſpurciſſimi|nefandiq; tyrāni uindica/
bit|euelletq;:Scriptū eſt.n.niſi dominus ciuitatē cu/
ſtodierit|fruſtra uigilant:qui cuſtodiunt eā. Ad hym
nos|ad preces uos cōuertite:quibus peccata delentur|
pœna pro his debita imminuit:hæ enim nubes pe/
netrant:oranti præſidiū afferunt:Aduerſario uero in
cendiū.Q uodcunq;|O milites a deo immortali ſup/
plici mēte petieritis|abſq; dubio reportabitis:Rectæ
enim p̄ces inefficaces eſſe nō poſſunt:Impetrāt|exo/
rant.Q uis.n.Albam græcā|quā noſtri Belgradū uo
cant a manibus|furoreq; huius ſęuiſſimi|inſolentiſſi
miq; tyrāni protexit|niſi preces:Danielē de lacu leo/
nū|Suſanā de falſo crimine quis liberauit|niſi hæ:
Plus.n.Moſes precando perfecit|q̄ Ioſue pugnando|
nā de Moſe legit in bello malechithaꝝ|quod eo pre
cante Iſrael uincebat|eo a precibus ceſſante populus

fugabatur.Nōne Theodoſius impator ille ſenior ſuis
prȩcibus nō ſine miraculo de Eugenio/& Arbogaſtē
uictoriā reportauit:cū tela/& iacula hoſtiū uiolētiſ/
ſimus uentus in ipſos retorqueret/illa uero Theodo/
ſii ſupra uires humanas in eoſdē inferebantur. Igit/
O chriſtiani fideliſſimi prȩces omnes pura/& integra
mente ad redemptorē noſtrū effundite:in illis ſpem
ponite:cōfitemini peccata ueſtra:Euchariſtiā/quo ar
dore/qua reuerentia decet ſumite/Vos quoq; ſacerdo
tes religioſiſſimi omni pietate/cultu/& quibus pote/
ſtis prȩcibus deū īmortalē flectite:nec. dies/noctesq;
a ſacris hymnis ceſſate/ut populus chriſtianus de ho
ſte ſæuiſſimo uictoriā clariſſimā cōſequatur.Credite
omnes/o fideles in deū protectorē noſtrū:ī quo ſpes
quidē nullū fruſtratur:cōfidite ei:quia nos perire nō
ꝑmittet:nos ab omnibus periculis liberabit:hoc inter
cætera uos impellere:cōcitare debet/ut nō uitæ/nō ſa
luti parcatis/cū nobis munus defendendi totā catho
licā fidē/& omnes chriſtianos iniunctū ſit. Anne uo/
bis patrū hoc uidet/Q uod in hac expugnatione ho
ſtili/& ſalus/& iactura uniuerſæ reipubu.chriſtianæ
poſita ſit.Q uare ab aſtutiis/ac uerſutiis/& dolis bar
baroꝝ cauete:in quibus plurimū huiuſmodi genus
hominū uerſatur.Laborate/inſudate/uos urbēq; ue/
ſtrā uallis/cæteriſq; præſidiis/ac munimentis firmate:
die/noctu inuigilate.Scriptū eſt.n.uigilantibus data
eſt palma/datus eſt honor/his quoq; præmiū.Sed qd
hæc/cū currentes(ut aiunt) excitē/nā perſpicio uos

omnia:quæ ad urbē tuendam/ueſtramq́ʒ incolumita
tem conſeruandam neceſſaria ſunt/ultro/& certatim
ſubire.Bono ęquidem ſimus animo:nā ad uictoriam
nobis nihil profecto deeſt:In portu ſumus/& in tuto
Arma/tela/bellica/inſtrumenta/munitiones/ præſidia
omnia nobis abunde adſunt:non hic enim eſt multi
tudo imbellis/& inutilis/non lixæ/nec coci/non mu/
lieres/non infantes/non molles/neqʒ effœminati/uiri
quidem omnes ſumus/ad arma prompti/belloq́ʒ ex/
perti/nec eſt ꝙ multitudinem barbarorum admiremi
ni/aut formidetis:nam eorum maior pars ignaua/&
deſes potius prædæ/& latrocinio aſſueta/q̄ præliis/&
oppugnationibus/nos præterea munitiſſimus/& na/
tura/& arte locus tuetur.Eſt enim mons arduus:uiæ
anguſtæ/& aſperæ.Decem ex noſtris/mille facille de
trudere poterūt:nam hoſtes in aſcenſu magnopere
laborabunt/Etiam nullis repugnantibus feſſi admo/
dum ad urbis muros uenirent. Icciro nos integris
uiribus/& recentes/hoſtes quanto frequentiores erūt/
tanto maiori ſtrage/cędei/& ruina ad ima montis prę
cipitabimus/primi cadenti/& medii. Vltimorum uix
aliq̄ pars ad ſuos tutū receptū habebit/Turpiter ter/
ga dabūt/& eos/qui altera oppugnatione ſucceſſuri/
penitꝰterrebūt.Q uā obrē fortiſſimo/& lętiſſimo aīo
uanos:& irritos barbaroꝝ īpetus expectate:hoſtē te/
merariū:& ī manifeſtā mortē ruētē irridete.Hęc erit
æterna laurea/hoc cōſpicuū īmortalitatis diadema/
hęc palma/hęc uera uictoria uſa/nūc nomē ueſtrum/

nunc urbis toto orbe celebrabitur. Deinceps oẽs gen
tes/& natiões Scodrã ſcutũ/& clypeũ uniuerſæ fidei
Orthodoxæ ex uirtute ueſtra merito appellabũt. Prò
inde o Itali uiri religioſiſſimi/& ingenioſiſſimi/ut ma
gnanimitatem / ingenuitatẽq; ueſtram decet/fortiter/
alacriterq; aduerſus hoſtẽ pugnare/urbẽq; & mœnia
diui Marci memores audacter defendite. Vos quoq;
maritimi uiri chriſto deditiſſimi robuſtiſſimiq; & in
trepidi/qui ſemper barbaros oppugnare cõſueuiſtis/
ueſtra ſolita acrimonia/fortitudineq; eos perterrefa-
ciendo in fugam conuertite. Voſq; cæteri ciues/& cõ
terranei mei/uiri catholici/fideliſſimi/ & cõſtãtiſſimi/
urbem/patriãq; ueſtrã ferro/uel ſi moriẽdũ ſit acriter
defendite: cui quantũ uos debeatis quis ignorat? In
hac primũ nati eſtis/cõmunẽq; aurã hauſiſtis. Quid
beneficia cõmemorẽ/quæ ab hac recepiſtis. Hæc uos
tute aluit: honeſte ad hanc ætatẽ perduxit: bonis legi
bus/optimis moribus/honeſtis diſciplinis iſtituit. Prę
terea parentes/uxores/filios chariſſimos/fortunas de-
niq; ueſtras reſpicite: pro quibus nullũ diſcrimẽ a uo
bis fugiendũ eſt: oĩa pericula ſubeunda ſunt. Itaq;/ut
compotes uoti eſſe poſſimus/uos magnopẽ hortor/ut
prius crucis ſacre ſignũ aſſumatis: pectora ueſtra illo
muniatis/cuius admirabili ui Eraclius ille romanorũ
imperator de coſdroe hoſte maximo pſarũ rege Triũ
phum reportauit: hoc etenim inuictiſſimo ſigno glo-
rioſoq; fracta ſunt Tartara/humanũ genus liberatũ
eſt. Vexilla eius in muris/propugnaculis/ſtationibus/

& ubiq; erigite:cuius quidem numine|benignitateq;
omnes ciues tuti|& incolumes erunt|Si ante ſignani
ante uos ferrent. Q uoties uobis decertandũ erit cũ
barbaris tuto in pugnã deſcendere:pericula ſtudioſe
ſubire:hoſtẽ fortiter animoſeq; pro fide Orthodoxa:
pro libertate|pro ueſtra|urbiſq; ſalute|ac incolumita
te proterere|ac profligare poteritis:cũ preſertim bar
baroꝝ primus impetus repentinus ſit:poſt quem ſta
tim molleſcunt:& eneruati in fugã cõuertuntur.Sed
quæ gloria|quæ gaudia|quæ præmia æterna noſtris
præparata erunt:qui egregie|ſtrenueq; pro fide dimi
cando ceciderint:ad ꝑpetuã enim fœlicitatẽ|& ineffa
bilẽ tranquillitatẽ cuncti tranſmigrabunt:ubi æterni
regis aſpectu laurea martyrii decorati|perpetuo ſem
piternoq; æuo perfruentur:hiq; cæleſte melos|q̃ ſua-
uiſſimos cõcentus|& hymnos inter choros angelorũ[illegible]
ĩmortalitatis decore ueſtiti glorioſe referent:hoſteſq;
ſuos impiiſſimos in æternæ calamitatis abyſſo dila-
niatos|& extortos contẽplabuntur.Q ui uero diuino
numine ſuperſtites fuerint|talẽ ſuoꝝ laboꝝ mercedẽ
a Veneto ſenatu reportabunt:ut eis ad honeſtandã[illegible]
& alendã uitã nulla res defutura ſit. Hæc qum locu-
tus fuiſſet tantus fuit omniũ cõſenſus|ut ſtatim oẽs
pro fide catholica|pro impii Veneti ſalute ſe deuoue
rint|cõiurarintq; quicquid ĩgenii. Q uicqd uiriũ ſibi
eſſet|id omne abſq; mortis terrore expoſituros. Subi
to ſe oẽs inuicẽ cõplexi ſunt:& ĩ mutua oſcula abie
runt:euchariſtiã deinde pia mẽte|& religioſo pecto-

re ſuſceperunt:ædes ſacratas ingreſſi deũ immorta/lem:& ſanctos omnes:præcipue diuum Marcũ prę/cibus exorare:& inuocare conati ſunt.

Primus pugnę apparatus.

Interea hoſtis opus ſuũ:& negociũ ab eo iã cœptũ exequebatur:& ad excidiũ muroꝶ:ac ruinã continue magis intentus erat:nã die:qua ipſe uenit:ſex & triginta ſphęrica ſaxa Ottomani in urbẽ cõtorſerunt: Et quoniã in pręparãdis reliquis tormentis & machinis:quibus muros diruerent:& ciues uexarent:poſtri die quinq; tñ:& triginta ictus urbi inflixerũt:Altera uero luce:hoc eſt tertio nonas Iulias:duo alia tormẽ/ta ad mœnia ſubuertenda barbari poſuere:quoꝶ al/terũ a latere urbis oriẽtẽ uerſus collocarũt iuxta dri/nonuli ripã:qui radices montis urbis alluit:quod la/pidẽ pondo ſexcentoꝶ torquebat. Alteꝶ autẽ in me/dio montis baſſę:infra beati Lazari tẽplũ:quod qdẽ ingens erat:Torquebat.n.pila ſaxea mille:& ducen/toꝶ pondo:Dicebať autẽ tormẽtũ principis:ſub cu/ius noíe:maximo artificio:ac diligẽtia cõflatũ fuerat: Ex quo barbari:quum primũ urbẽ uexare cœpũt:ob/ſeſſis:ut principis tormẽtũ expectarent:minati ſunt: Circunferebať.n.principis ipſius uxorẽ æs ad id cõ/flandũ:quod in ſalutẽ animę ſuæ cederet:miſiſſe:barbaris nãq; hoc ex moribus ſuis:& legibus pſuaſum eſt.Q uantũ ſæuitiæ:in chriſtianos exercuerint:tantã ueniã:& remiſſionẽ peccatoꝶ ſe reportaturos. Dehíc barbari:ſex tormẽtis maximis urbẽ expugnare cœ/perunt:primũ tribus & quadraginta ictibus muros

Duo alia tormẽta:

quaſſarunt/Luce ſequenti ſeptem/& quadraginta:& magnus numerus barbaroꝝ ultra bolianã caſtrame/tatus eſt. Proxima uero nocte barbari aliud tormẽtũ in montẽ baſſæ collocarũt/quod circiter quingẽtorũ pondo/& quinquaginta ſaxa uoluebat. Pariter/& prima noctis uigilia tormẽto/qđ mortariũ uocant/quod pridie clã defixũ fuerat/globos igneos in urbẽ cõtor/quere cœperũt ĩ domos/& tecta/ut urbẽ ipſam accẽ/derent: ſiue hac ſpe ducti/ut dũ oppidani:& alii mili tes/nocturno maxime tpe ad ignẽ extinguendũ con/currerent/ipſi urbẽ intrarent: eaq; potirent'/qua nocte quattuor tãtũ globos igneos/iaculati ſunt. Erãt enim huiuſcemodi maſſę/ſeu globi ignei/qui uix extingui poterant/ex reſina confecti/ pice/ ſulphure/cera/oleo/aliiſq; ſimilibus rebus ad fouendũ ignẽ idoneis: Q ui quidẽ ut primũ tectis adhærebant/ea accendebant. Ferebantur enim huiuſcemodi globi celeri impetu/ſummaq; ui p auras nimio quodã ſtridore/& ueluti ſibilo perſtrepentes/ut ſpiritũ uociferantiũ crederes: hi caudã igneã/flammãq; uehementiſſimã ſecum trahebant ſimilẽ cometæ: Q uæ nocturno tempore aere accenſo inflãmatoq; longiori/lucidioriq; coma in modũ ignis, cęlo ꝑgredit'/hiſce dolis/atq; aſtutiis barbaroꝝ ppulchre oppidãi occurrerũt/nã depħẽſa/cognitaq; eoꝝ machinatiõe/atq; fraude(nihil enim in urbe niſi cõſulto fiebat:& omnibus periculis cõſulebatur) nonnullos uiros ſtrenuos/& celeres elegerunt: Q ui/bus tale munus iniunctum eſt: ut detectis domibus:

Aliud tormentum.

Tormẽtũ quo globi ignei ĩ urbẽ cõtor/quebant'.

Q uibus mixturis globi hi confecti erant.

quæ ligneis ſcandulis tectæ fuerãt: ſublatiſq; eoꝝ te-
ctis: ſummo ſtudio: atq; promptitudine his temporibus
inuigilarẽt: quibus ignis ille doloſus in urbẽ imittere
tur: ut qũ primũ ſuper tecta caderet: ab his ocius ex
tingueretur. Quod cum ab oppidanis accuratiſſi-
me: exactiſſimeq; obſeruaretur: Barbari ſemper in-
caſſum conati ſunt: & eorum in hoc labor ad irri-
tum cecidit: Pariter eo die urbis muros quadraginta
duobus ictibus tormentoꝝ ualde concuſſerunt. Alte
ra uero luce: quæ erant nonæ iulii quinquaginta ſexi:
qua barbari aliud tormentũ deuexerũt miræ magni
tudinis ad radices mõtis urbis e ſeptẽtriõe ſup delu-
brũ beati Blaſii: Quod noſtra ætas mortariũ appel-
lat: quo ſaxum Sphæricum mille: & ducentoꝝ põdo
in altiſſimum cæli ſpaciũ rotabatur: cuius quidẽ de
ſcenſus tanta ui impetuq; deferebatur: ut omnes: qui
urbem tutarentur: nihil magis formidarent: nã quic-
quid decidens tangere poterat: id totum tanquã flam
ma quædam: & quodã ueluti caſmate deperibat: con
terrebaturq;: non aliter: q̃ quæ iactu fulminis aut di-
ſcutiuntur: aut aduruntur: domos: & tecta penetrãdo
penitus diruebat: ſi in terram tãtũmodo cecidiſſet: in
eam palmos duodecim defigebatur. ſi in ſaxum ali-
quod illiſum fuiſſet: in illum tanquam in rem mollẽ
infigebatur: Hoc tormento inuẽto ſæcula noſtra glo
riari poſſunt: nam quamuis antiqua ſæcula a pluri-
mis inuentis ſe iactent: in multis tamen quemadmo-
dum & in hoc noſtris cedunt. Appoſuerãt enim tur-

Aliud mortariũ.

cæ huius modi tormentũ exitiale non tantum ad te/
cta dirruenda/hominesq; opprimẽdos/iterficiẽdosq;/
ſed maxime ad puteos/fontesq; urbis perdẽdos/euer
tosq;:ut aqua obſeſſi priuarentur. Sed ímortalis dei
beneficẽtia barbari in hoc minime cõpotes fuere: nã
& ſi ciues multitudine hoꝝ tormentoꝝ undiq; uexa/
rentur/duos tantũ amiſerunt: Oẽs uero putei incolu
mes mãſerũt:nec ullo ictu uł minimo tacti ſunt. Ap
pellat᷑ huiuſcemodi tormentũ a ſpecie mortarii/quo
cõtũdimus:eſt.n.breue/& craſſum/ Aluei ꝓfundi/ore
ſurſum uerſo ad iactũ/caudã uero in ſolo fixã:cuius
quidẽ ſonus ſiue crepitus/mugitũ maris/ & ſtrepitũ
referebat:qum æſtuat:& in altum procellis erigit᷑/il/
lius iactu/& crepitu totus mons urbis funditus cõtre
miſcere uidebatur: omniaq; in ædibus per aliquod
temporis iterſtitium/ & tremere/& reſonare/& ruinã
minari/ contorſit.n.hoſtis eo die ex illo pillas ſaxeas
ſex/ex mortario ignis duos tantũ globos/ex aliis aũt
tormẽtis quadraginta duo. Eodẽ quoq; die aliud tor
mẽtũ barbari ultra bolianæ flumẽ iportarunt:quod
ſeptingentoꝝ pondo ſaxa cõtorquebat:quod nõ per
pontẽ/quia illũ euertiſſet/deuexerũnt/ ſed mira arte/
miroq; artificio ſubter aquas: more fluuitialis ultra
amnẽ ui extraxerũt. Poſtridie duo alia imenſa tormẽ
ta ex loco/ubi cõflata erant:qui a tergo montis baſſæ
erat/detraxerũt: Quoꝝ alteꝝ:quod alia tormẽta ma
gnitudine longe ſuperabat/in umbilico montis baſ/
ſæ ſuper ædes ſanctæ crucis detulerunt: quod ſaxũ

Aliud tor
mentum

Duo tor/
menta.

ſphæricũ pondo mille/& trecentoꝝ contorquebat:cu
ius quidẽ ſaxi ſuperficies in ambitu nouẽ palmorũ
erat. Alteꝝ uero ad drinonuli riuulũ iuxta alia collo/
carunt:& ab hoc die decem craſſiſſimis tormẽtis ur/
bem uexare cœperunt. ueꝝ eo die/quo hæc tormenta
poſita ſunt/uno/& ſeptuaginta ictibus urbis mœnia
ac mures ualde agitarũt. At Scodrẽſes qũ uaria ma
chinaꝝ/& tormẽtoꝝ genera ĩ dies magis/ atq; magis
augeri aĩaduerterẽt:ſeq; oĩbus piculis uitæ obnoxios
eſſe:& per urbẽ minime tuto ĩcedere poſſe: ſtatuerũt
in oĩ pte urbis/qua turcaꝝ tormẽta poſita erãt/ conti
nuos/aſſiduoſq; cuſtodes/ac puigiles:qui attente/ dili
gẽterq; inuigilarẽt:ut qũ barbaroꝝ tormẽta in urbẽ
cõtorquerent/cãpanas pulſarent:quo oppidani/qui p
urbẽ incederẽt/ad caꝝ ſonitũ ſibi cõſulerẽt:ſeq; in tu
tum reciperẽt. Rebus itaq; ſic cõpoſitis ad ſignũ ordi
ne pſcripto xpiani audacter per urbẽ pficiſcebantur/
ſed tanta machinaꝝ/tormẽtorũq; uis undiq; ingrue/
bat: Adeo barbari ad exercendũ ea diligẽtes erant:ut
xpiani uix munimẽta/& ppugnacula: quibus ſe tue
rent/ĩuenire poſſent/tãta piter ſaxoꝝ mltitudo ex di
uerſis uariis tormẽtis emittebant/ut ſæpenumero in
aere inuicẽ cõcurrerent/& colliderent/iacula ſagittæ/
uaria teloꝝ genera in urbẽ inſtar grandinis deſcende
bant/domus oẽs/& diuerſa urbis loca mortarioꝝ icti
bus crebris adeo agitabantur:ut dies/noctesq; nullus
quieſcere/aut tutus eſſe poſſet. Vallũ oẽm/aggeres p
tim flãmis/& ardore/ptim ictibus tormentoꝝ aſſidue

ruebãt.Cãpanis nũq̃ ociũ dabat᷑:non locus/non adi/
tus uſquã in urbe xp̄ianis/in quo tuto cõſiſterẽt/repe
riri poterat. Poſtremo.n.neceſſe fuit:ut ſubterraneos
ſpecus ſibi effoderẽt:ibiq; cuniculoꝝ more ꝑcũbẽtes
uitã agerẽt/undiq; anguſtię/& calamitates īſtabãt/un
diq; ꝑicula īgruebãt/tãta erat uis/ & īpetus Ottoma/
ni:ut timor/tremorq; oĩa cõfũderet.Nõ uigor/nõ ſen
ſus humanus pene ſupfuerat/nõ modus/nõ ordo/ nõ
regula aliqua ad ꝑicula/mortẽq; euitãdã ſeruari pote
rat.Tãta erat multitudo/atq; atrocitas barbaroꝝ/co/
pia tormẽtoꝝ cuiuſuis generis/atq; machinaꝝ/& infi
nitas teloꝝ/ſagittaꝝ undiq; miſſaꝝ:q̄bus xp̄ianoꝝ ui
ſcera aſſidue trãſfigebant᷑/oẽs hũani ſenſus/ q̄bus ui
ta hoĩum ſuſtẽtat᷑/ īpenitꝰ ꝓſtrati erãt/adeo cũcta ſub
cęlo tremiſcere/ac ruere uidebant᷑/hinc aliquos ictus
mortarioꝝ ſub tectis opprimebat:illic uero alioꝝ mẽ
bra a machinis/& tormẽtis carptim diſcerpta/atq; di
laniata in diuerſas urbis ꝑtes ſꝑgebant᷑/alii ex uallo
ſclopis ꝑcuſſi/& iaculis trãſfixi exanimes decidebãt/
hũanus iã fauor urbẽq; deſtituere uidebat᷑/oppidani iã
hũanis deficiẽtes nihil dignũ p̄ſtare poterãt:res ad de
ſperationẽ ꝓpe modũ erat/tanto terrori Ottomanus
erat.Sed piis mortaliũ p̄cibus Deus īmortalis exora
tus/qui ſolus tantã molẽ diſcutere/nodum illũ diffi/
cillimũ diſſoluere poterat.Fortiſſimoꝝ ciuiũ/& ciui/
tatis tã religioſę exitiũ non ſuſtinuit/ideo Scodrẽſiũ
pectora/& aĩos iã demiſſos erexit/excitauit fide/ ſpe/
conſtantia/ magnanimitate muniuit/ uirtute diuina/

ac cęleſti corroborauit/ſubito unūquēq; ſcodrēſiū/&
pegrinoꝝ aliū uidiſſes adeo tot/& tanta picula cædē
interitūq; minitātia ītrepide/libētiſſimeq; adire cæpe
riti/& ex īſpato ſpē q̄maximā uictorie potiūdæ cōtra
here/ad labores/ad opa/& oīa:quę p urbis munimēto
uidebāt diu/noctuq; alter alteꝝ exhortari/& alacriter
inuitare/nullo īminentiū periculoꝝ metu ceſſare/aut
retroagi/nō machinas/nō tormēta barbaroꝝ cōtinue
uolitātia undiq;/nō ſpicula/nō ſcorpiones timere:ſed
horrenda quęq; acri animo ſubire. Demū omni ui/ar-
te/atq; ingenio urbis ſaluti ſuccurrere:hoſtē etiā ex-
tra mœnia hilari fronte ad pugnam prouocare:eiq;
fortiter obſiſtere:omnibus cōſulere:omnibus prouide
re/nūquā ceſſare:deniq; ſeſe morti pro fide catholica
pro obſeruātia/& pietate in diuū Marcum/pro pa-
triaq; intrepide exponere:ex quo tāta uiſitāta feroci-
tas animiq; audacia ad eos redierat/ut non homines/
ſed ex gigantū genere uiderent:& ipſe hoſtis ſæpe-
numero eoꝝ uirtutē admiraretur. Sequenti uero die
Ictibus centū/& quattuor ex tormētis diuerſis in lo-
cis poſitis magna murorū pars euerſa/ſimul & duos
igneos globos mortario coniecerunt/& uallū ad bo-
lianā uergens:cui Carlinus peditū Italoꝝ præfectus
ſtrenuus præerat/facibus admotis accenderunt. Sed
ſtatim ſine cuiuſq̄ chriſtianoꝝ cæde ignis reſtinctus
eſt. Vallū autē omne/& propugnacula omnia barba
ri incendere/& flammis cōſumere conabantur/ut his
abſumptis omnis ratio tuendi ſe ab oppidanis tolle-

retur:nã qum muri penitus exciſi eſſent Scodrenſes tantũmodo uallis/ac propugnaculis ſe defendebãt. Multi tamẽ dum ad extinguendũ ignem accurrerẽt/ machinis/& tormentis interfecti ſunt. Id quod Barbari intendebãt. Altera uero luce:hoc eſt quinto idus Iulii/alia grandis machina ſupra montẽ Baſſę in hortum cuiuſdã ciuis a barbaris deuecta eſt:quę ſaxum noningentoꝝ/& quinquaginta pondo contorquebat/ Ex eo tẽpore barbari undecim maximis tormẽtis urbem ſemper oppugnarunt/Eo die centũ ſeptuaginta octo ictibus:quod nunquã antea urbẽ admodũ uexarunt. Videns aũt Ottomanus mœnia urbis iã omnia exciſa/euerſaq; obſeſſos detectos/ & denudatos eſſe/ præſidioq; muroꝝ penitus priuatos:cõcepit aĩo urbẽ expugnari poſſe/itaq; cœpit Scodrenſes maximo ĩpetu/atq; conatu machinis/atq; tormentis undiq; urgere/deterrereq;/ pmiſſis omni ex parte ianizaris/aſapis/aliiſq; militibus:qui cratibus uiminceis/ pluteiſq; cominus die/noctuq; uallis inhærerent/atq; inſtarent: iuſſitq; oppidanos q̃ acerrime uexari/ urgeriq;: & ut eos etiam accenſis uallis crebris/cõtinuiſq; oppugnationibus laceſſerẽt:ac quoquomodo urbẽ ingredi tentarent/ ſed illius uota oĩa/ad irritũ ceciderũt: Deprehendit.n.ciues/qui illi acerrime obſiſterẽt.nam timor in urbe amplius non erat/oĩs formido Scodrẽſes reliquerat/audacia pro muro hẽbatur:pro uallo/pro munitione acriter inſtabant/quilibet alacri aĩo periculis ſeſe exponebat.quiſq; per uirtutẽ emori potius de

Alia grãdis machina.

legerat(neceſſitas.n.uel timidū forte facit):q̄ a bar/baris fœde trucidaref:Ex quo Ottomanus id diffi cillimū repitiquod facillimū fore ſperabatiinterim uero barbari ualla accenderunt:ſed ignis ab oppidanis facillimei& ſine cæde ſuppreſſus eſt.Sequēti aūt die q̄maxime poterātiictus tormētoꝝ feſtinare cœperūt: Centū enim & octoginta ſeptem lapidibus urbē concuſſerunt.Rurſus barbari turrī quæ ſupra portā magnam poſita erati& Carlini uallū accenderūt:hac calliditate utentes:ut qum chriſtiani ad ignē extinguendum feſtinarentitormentis:quæ ad eam partē uergebantieliderētur iunde nōnulli ex illis de medio ſub/lati ſunt. Aīaduertens aūt Scodrenſes hanc barbaroꝝ uerſutiā præualere:& ex ea diſcrimen maximū ſibi īminere:damnū:interitūq; ſuoꝝ indies cōſequi: duxerunt nō minus ingenio uirtuteq; aī cū barbaro decertandū eſſeiq̄ fortitudineiuiribuſq; corporis: ſtatuerūtq; hiſce barbaroꝝ calliditatib⁹ alia uia occurrere.Itaq; diſpoſuerūt nōnullos ſclopos (ut homines noſtri tpis appellāt):atq; ſagittarios:quā turcæ ad incendendas munitiones accedere ſolebant:ut hi qū faces ferrent interficerentur:qui poſtero die reuerſi ad negociūifacinuſq; ppetrandūi priuſ q̄ ignē conieciſ/ſent:aliquot ex ſuis amiſerūtiqui ab oppidanis con/foſſi ſunt:cęteri re infecta aufugerūt.Sed ne fortaſ/ſis poſteros lateat quid ſint ſclopii& unde hoc nomē ſibi traxerintipro uiribus eos quoquomodo deſcribere conabor.Eſt aūt ſclopusiquē nūc uulgo ſclopetū

Quid ſit ſclopus.

appellamus/tormenti genus pſimilis bõbardæ/ex fer
ro ut plurimũ confectus:cui a crepitu & ſono/quem
edit:nomẽ ĩpoſitũ fuit:qui breui admodũ ambitu &
ſuperficie cõtentus ad tormẽtũ bõbardæ in longum
productus atq; extenſus glãdulã plumbeã ſeu pillulã
paruulã admodũ puluere quodã ex rebus ad fouen/
dũ ignẽ idoneis cõfecto/unius hominis ope iniectam
atq; calcatã igni adhibito proiicit/atq; contorquet:&
ictũ lętalẽ infligit.Interea uero barbari deduxerũt bi
remes in bolianã:quas iam perfecerant:quæ numero
octo erãt:de quibus ſupius memorauimus:qui qũ e
portu ſoluiſſent/nocturno tpe per flumẽ bolianæ in
lacũ ſurſum remigarunt:ubi magnũ prœliũ cũ inco
lis cõmiſerunt:Tandẽ quia res impar erat/turcæ una
tãtũ fluuiatili nauicula noſtra cũ octo hominibus ca
pta/ex his/qui caſtra inuadere cõſueuerant/eos mane
ultra bolianã/prope ſacrum diuæ Magdalenæ palo
tranſfixerũt. Contorſerant eo die centũ/& octoginta
tria Sphærica ſaxa.Sequenti autẽ die centum/& ſe/
xaginta octo.Interim dum barbari ad incendia mu/
nimentoꝝ reuerterentur.Is qui ignem afferebat ante
alios incedens/anteq̃ ad locum perueniſſet/ab oppi/
danis cõfoſſus eſt.Cæteri perterriti aufugerunt:quod
quum uanũ/& irritum eſſe cernerent:nec ſine pericu/
lo uitæ ad munitiones/& ualla incendenda accedere
poſſe:aliam uiam excogitarunt:aliumq; modum ten
tarunt ad exequendum id quod propoſuerant:& ad
quod tantopere inhiabant. Vſi enim hoc ſunt ſtra/

Barbari biremes i lacũ remigarunt.

tagemate:ut.n ſecurius munimēta incēderēt:& chri
ſtianos a reſtinguēdis auerterēt/ Tormēta ad iactum
ꝑparauerūt:& aliquātū pulueris ſeorſum incēderūt/
ut oppidāi p̄territi ꝓpugnacula deſererēt:Et ipſi bar
bari ſtatim ignē in ualla coniecerūt/Quod ſi xpiani
cōſtantiſſimo aīo munimēta ipſa tueri uellēt/e ueſti/
gio a turcaꝝ tormētis collidebanť. Itaqꝫ ignis ille ho
ſtilis amplius ſine multa chriſtianoꝝ cæde reſtingui
nō poterat. Et q̄q̄ multi ciuiū interficerenť/nō tñ ob
hoc a reſtinguēdis ignibus auertebanť. Nā ſemel po
tius mori deſtinauerant/q̄ urbis defenſionē deſerere.
Ottomanus ardēs/& dētibus frendēs excādeſcebat:
nec tantā animoꝝ ꝯſtantiā ferre poterat:qūm aīad/
uerteret nullis uiribus Scodrenſes expugnari poſſe/
nec tot tormentis/& machinis quicq̄ proficere.Quā
ob rem multas baliſtas/& catapultas idibus iulii ad
mœnia admouit/ut ingenti ſaxoꝝ multitudine op/
pidanos obrueret.Præterea uim maximam pluteoꝝ
& cratiū pariter cōuexit/ut his tecti barbari urbē op
pugnarēt.At ciues primo aſpectu eas machinas eſſe
putauerūt/ad globos igneos emitēdos paratas:Iccir/
co tecta oīa e ſcādulis facta ſuſtulerūt/ne uim igneā
cōciperent:Statimqꝫ cōtra huiuſmodi machinas mu
nimenta ualida præparauerūt/ut barbaroꝝ conatus
oēs ad irritū caderēt. Itaqꝫ Ottomani principis & in
hac uerſutia ſpes eluſa eſt:nā Donatus architectoꝝ/
qui tormentis ꝑerant:longe princeps ab utraqꝫ parte
urbis machinas erexit:qbus barbaroꝝ baliſtæ diſie/

Barbari multas baliſtas & catapul/tas erexerūt.

ctæ & diſſipatæ ſunt: Adeo ut ea inſtaurare & reſi/
cere amplius nō curarint. Sed eodē quoq; die centū
& ſeptuagita octo ſphæricis ſaxis urbis mœnia mul
tum cōcuſſerūt. Decimo uero ſeptimo Kl. Sextil. cō/
iecerunt barbari ignē in prima ualla & ꝓpugnacula
portæ magnæ: ubi erāt Egregii & ſtrenui uiri. Italo/
rūq; militū prefecti Antonius Cortonenſis & Anto/
nius Bouinus: qui in certamine ꝑpulchre ſe gerētes
Bouinus uulnere lætali ictus obiit. Alter uero telorū
multitudine confoſſus totus uix ſupſtes extitit. Item
in ſecūda ualla eiuſdem portæ eodēq; tēpore hoſtes
ignē immiſerūt: & (ut conſueuerāt) tormentis ſtatio
nes & ualla uexarūt ut ciues his perterriti ad reſtin/
guendū ignē non accurrerēt. Verū Scodrenſes non
deſides neq; timidi ſtatim ignē obruerūt: Ex quibus
tantū duo deſiderati fuere: Quo quidē die centum
& octoginta duas pilas ſaxeas Meumethani contor
ſerūt Altera die centū & nonaginta quattuor Et hic
fuit dies in quo crebrius frequētius nullo alio præce
dente aut ſubſequente iaculati ſunt. Sequenti uero
luce centum & triginta unū ictum urbi inflixerūt.
Verū iam barbari quottidie inualeſcebant: magiſq;
ſe ad oppugnationē urbis accingebant. Iam turma/
tim ad urbē irruebant: eāq; corona innumerabili cin
gebant: pluteis & cratibus aggeres foſſaſq; tranſcē/
debant: eaſq; ſaxis & uariis rebus implebant ut adi/
tus & iter ad urbē oppugnādā facilior pateret: nam
a principe edictum acceperant: ut ſequenti die ſigno

dato ad prœlium egrederentur. Ex quo tota nocte il la Meumethani ad bellum ſeſe expediuerant. At uero xpiani ubi hoſtē ſe accingere ad pugnam uidenti abſq; mora alacriter ſemper diuino numine cōfiſi iui ctoriaq; frœti ſeſe inſtruūt: nōnullas copias in uallis & ſtationibus collocāt: quæ hoſtem cōtinue animaduerterent: ut qum ipſe e munitionibus ſuis irrumpereti fortiter occurrerenti quoad inſtructi milites & reliqua oppidanorum multitudo armata ualla conſcendiſſet. Ex quo continue in munitionibus urbis quadringenti uiri armati aſtabant. Altera uero luce: ideſt decimo quarto Kľ. ſextiles ad ueſperas hoſtes more ſuo ignem iniecerunti ad munitiones: quæ e regione portæ magnæ erant: ad quem extinguendum qum multi accurriſſenti aliqui tum ex italis i tum ex Scodrenſibus deſiderati ſunt: ex quibus minime ob præſtantiam animi & corporis reticendi ſunt: Franciſcus patauinus militum italorum præfectus & Alexius beganius ciuis ſcodrenſis uir egregius atq; ſtrenuus: qui inter cæteros acriter pugnando a tormētis ſublati ſunt: & carptim membra eorum per urbem ſparſa. Plures.n. barbaroꝝ tormētis i dum in uallis cū hoſte pugnarenti interfecti ſunt: inter quos Franciſcus a ſancto Scorbaro Italorum militum præfectus Nicolaus gradiſclauus: Nicolaus begani[x] ciues Scodrēſes: qui acriter i ſtrenueq; aduerſus barbaros dimicantes cum aliis cecidere: Ad quorum interitū a barbaris ſublato clamore & dato ſignio: ut ad tormentu

torum ictus milites ſtatim ad certamen egrederetur, hinc inde pugna acrior, q̄ unquam antea a ꝓpugnaculis portæ magnæ, uſq; ad munitiones bolianæ, ubi Carlinus præerat, commiſſa eſt, & ad horam acriter pugnatum eſt: in qua Barbari nunquam foſſam, & aggeres pertranſire, nec propius ad munimenta accedere ualuerũt: Ex quibus multi cæſi ſunt: plures uulnerati, turpiterq; reiecti, atq; fugati, uictoria penes ſcodrenſem (licet non incruenta) ſtetit: Quam ob rem dies ille oppidano lætus, & honorificus affulſit, hoſti uero fœdus, atq; pernicioſus: nec illi quicquam cẽtũ, & nonaginta tres tormentorum ictus: quibus eo die chriſtianos uexauerant, profuerunt. Sed non tamen defeſſus altera luce centũ, & quadragita octo ictibus oppidanos multũ agitauit. Matutino ſequenti cõplures ex barbaris, qui in caſtris erant, ad urbẽ cõſcẽderũt. Interimq; in caſtris magna mltitudo teloꝝ, & ſagittaꝝ ad pugnã futurã ꝑparabat͏̃: Dũq; qui his uterent͏̃, ſedulo deligerent͏̃, ſtatim innumeri ſpiculatores ad præſidia urbis oĩ ex parte aſcẽderũt: Ex quo Scodrenſes arbitrati ſunt, barbarũ ꝓpe diẽ urbi bellũ illatuꝝ. Quã ob rẽ quiſq; eoꝝ cõfeſtim armatus in ꝓpugnaculis intẽtus erat, hoſtẽ ad pugnã hilari aĩo expectãs: & ſemp eũ obſeruabat quidnã facturus eẽt: qui qdẽ poſt meridiẽ ecce maxĩo ĩpetu irrupit, & munitiões, & aggeres ꝑtranſiẽs ad uallũ peruenit. Tunc uero manus cũ oppidano conſeruntur: pugna atrox hinc, inde ex omni parte urbis cõmittit͏̃. Cadũt utriq;

Pugna: quæ ꝑ horam duruit.

Certamẽ hoc ad horas duas durauit.

plures ex hoſtibus/ex chriſtianis quoq; nõ pauci uul/
nerati/mortuiq; ſunt/pręſertim a tormentoꝝ ictibus:
Miſerandũ ſpectaculũ erat/ſi quis ad portã magnã
munimenta penitus diruta uidiſſet:& omnia refertã
cadauerum diſcerptorum nõ tam ciuium/q̃ aliorum
chriſtianoꝝ.Iã hoſtis adeo inualuerat:ut primas ſta/
tiones/& propugnacula ſupradictę portę occupaſſet:
Ibi ingens oritur certamẽ:quia hoc in loco de diſcri/
mine magno totius urbis agebat:nã tãta uis/tãtuſq;
impetus barbari in oppidanũ/pariterq; repentini/fre
quenteſq; omniũ tormẽtoꝝ/atq; machinaꝝ ictus/tã/
tuſq; numerus ſagittaꝝ fuit/ut oẽs fere chriſtiãi/qui
munitiones eas tuerentur/aut ſauciati/aut ex huma/
nis ſublati fuerint/ſed nõ propterea hoſtis diu læta/
tus eſt:nã ecce robuſtiſſima ſcodrenſiũ manus opti/
me armis iſtructa/fortiſſimo animo munimẽta aſcẽ/
dens/cũ hoſte acriter pugnans/cũ in fugam cõuertit/
trucidat/fugat/atq; expellit: præclariſſimã/egregiãq;
de eo uictoriã cõſequitur.Itaq; cõplures/ex barbaris
cæſi ſunt.Pugnatum eſt.n.illo die ſatis belle ad duas
horas:nec amplius turca poſtq̃ primũ ex propugna/
culis deiectus/deturbatuſq; eſt/potuit ad ea appropi/
quare/ſed inde turpiter diſceſſit.Occiderant.n.ea pu
gna inter cæteros nonnulli ciues/qui uiri fortiter pro
patria dimicando pro ea emori minime dubitarunt:
quoꝝ mẽbra diſſipata/ac nõnulloꝝ peregrinoꝝ paſ/
ſim collecta:qui cũ illis ſtrenue certantes ceciderant/
tumulo eo honore/quo fieri potuit/pro rerum angu/

ſtiis neceſſitateq; tradita ſunt & hęc quidē geſta ſunt pridie q̄ uniuerſalis oppugnatio ab hoſtibus cōmiſſa ſit. Eo die centū & ſeptuaginta tribus ictibus ex multis partibus tota ciuitas plurimum uexata eſt. Si quis diligenter omnes tormētorū ictus qui hactenus urbis mœnia concuſſerūt ſupputare uelit duo milia quingentos & triginta nouē eſſe deprehendet præter centū & nouē tormenti quod uulgo mortariū uocāt igneos globos decē. Poſtq̄ certamen hoc diremptum fuit ſtatim permulti ex barbaris qui circa urbis munimenta in aſſidua cuſtodia fuerant poſiti: quorū maxima manus ad munitiões urbis die noctuq; ſub pluteis & cratibus cōmorabantur in caſtra deſcenderūt. Interimq; præfectus aſiæ una cum duce nouæ romæ iuſſu principis ad eū profectus eſt ex quo ſtatim nōnulli præcones ad ſingula tentoria pręfectorū militū & eorū qui aliqua dignitate præditi erāt acceſſerūt: eoſq; edicto principis ad tabernaculū ipſius conuocarunt: qui poſtq̄ conuenerunt ꝓpoſita conſultatio eſt quidnā de urbis oppugnatione decernendū eſſet: & qum ſinguli ſnīam ſuam pronunciaſſent princeps ipſe breuibus eſt eos allocutus. Credo quidem milites neminē ueſtrū ignorare iam nunc tertiū agi mēſem ex quo urbs iſta a nobis duriſſima obſidione cincta ſit ac oī genere tormētorū machinarūq; oppugnata afflicta atq; undiq; exagitata: mœniaq; penitus euerſa: munimenta uariis tormentorū ictibus diſcuſſa & (ut cernitis) euulſa. Præterea quoties ignē in ꝓpu/

Ictus ex tormentis ī urbē hactenus iflicti.

Pria Meumethis oratio.

gnacula iniecimus/toties Scodrenſes ad certamen ꝓ
uocauimus:etiã duplici pugna eos multum uexaui-
mus.Poſtremo uero(ut ſcitis)nihil inexpertum/nihil
intẽtatũ omiſimus/quod excogitari potuit/ ut eos feſ
ſos/defatigatoſq;/& uiribus exhauſtos facilius expu
gnaremus/ Quã ob rẽ(ut mihi uidetur) res ulterius
non ꝑferenda/ nec amplius differendũ eſt/ ſed anteq̃
hoſtis uires aſſumat: ſeſeq; præmuniat/ craſtina luce
urbs a nobis corona circũdet᷑: prœliumq; uniuerſale
cũ Scodrenſibus fiat/& id grauiſſimũ.Itaq; unuſqſ-
q; ueſtrũ ſe accingat:cæteros milites in caſtris horten
tur:ut quilibet mane circiter horã primã lucis arma-
tus/inſtructuſq; ad urbẽ expugnandã prodeat:iã eos
experiar/& agnoſcã/qui ſtipendio digni ſunt. Tu ro
mæ nouæ præfecte cũ tuis legionibus/& cohorte prę
toria urbis partẽ oppugnandã inuade. Reliquã aſiæ
præfectus cũ ſuis cohortibus occupare enitat᷑.Quiſ
q;.n.quæ ad huiuſmodi certamen uniuerſale neceſſa
ria ſunt/præparet:ſecũq; afferat:nõ aĩus nobis deeſt:
quin craſtina luce urbẽ iſtã expugnemus. Quis.n.
nobis reſiſtere poterit?Oppidanus.n. (ut uidetis) &
muro/& oĩ præſidio nudatus eſt.Munitiones/& foſ-
ſæ undiq; ſtratæ ſunt.facilis nobis ad illum acceſſus
patet. Scodrenſes feſſi tot bellis/ uiribuſq; deſtituti
ſunt:nos uero recẽtes/robuſtiſſimiq;/hi pauci/ rariq;:
nos aũt pene ĩnumerabiles. Adde uim magnã tormẽ
toꝝ/quibus ꝑualemus.Eoꝝ plures/dũ munitiões tue-
ri uolent/machinaꝝ ictibus interficient᷑.Igit᷑ quis ne-

get Scodrenſes captiuos noſtros eſſe? In eos qui ſu-
pereriti iure belli & captiuitatis utar. Agite o uiri: om
nes moras tollite. Nōne Scodrēſe nomen uobis & ge
nus inuiſum eſt? Quis. n. ueſtrū non cū ſumma indi
gnatione in memoriā reuocet cædes parentū / aut fra-
trū / aut ꝓpinquorū / aut ſodaliū qui ſæuiſſime ſub his
mœnibus trucidati ſunt? An redire uultis abſq; extre
ma ultione? Poteſtis ne odia ueſtra in Scodrenſes &
tantas ſtrages eorū ab his editas cōcoquere? Verū ut
priſca tempora & quas calamitates iāpridē ab his re
portauerimus omittā proximas clades & ueluti recē
tes reſpiciamus. Iam nondū peractus eſt quartus an
nus: quo bellum cū Scodrenſib9 geſſimus. In quo tot
milia noſtrorum ceciderūt ut adhuc eorū cædes pene
ante oculos uerſentur: et ultionē expoſcere uideātur:
Adhuc mons iſte / ſaxaq; omnia eorū ſanguine reſper
ſa & polluta apparent. Iccirco properate o uiri: arma
in Scodrenſem ſumite: montē ualido gradu conſcen
dite: urbem acerrime expugnate / priſtinas inimicitias
ulciſcimini: Sanguinē xpianorū ad ſatietatē effundi
te: ad quod leges noſtrę magnope adhortant / ferro &
oībus uiribus agendū / ut Scodrenſiū nullus ſuperſit:
quod qdē perfacile cōſequi poteritis / cum oīa pro uo
bis adſint: nā nihil eſt quod obſtet: nihil uobis ad pu-
gnæ uictoriā deeſt / oīa parata / oīa in prōptu ſunt / fa-
cile. n. eſt forti debilē / imbecilē / uiribuſq; defectū uin
cere. Hæc qum dixiſſet / Barbari oēs ſūmo conſenſu
clamorē extulerūt / eūdū eſſe omni impetu in Scodrē

Primꝰ hoſtiū cōflictus & pugna generalis.

ſes:& huiuſcemodi oppugnationē ſuſcipiendā eſſet ut non prius eam dimittant:q̄ capta ſit urbs: & ciues omnes ad internitionem cæſi ſint. Poſtq̄ Concio dimiſſa eſt:decretūq; quid agendū eſſet:Edictū in omnibus caſtris proclamatū eſt: ut oēs ad certamen uniuerſale:quod ſequenti luce futuꝝ erat:ſe accingerēt: īterea.n.uideres barbaros oēs hac: illac p caſtra curſare:ac permiſceri:non aliter:q̄ denſiſſimū formicarum agmen uictū quæritans:curſitat: qum aliæ grana important:aliæ redeunt:& oneri ſuccedētes feſſi ſuccurrunt.Conſiliarii uero oēs:& præfecti militū tabernaculū ducis egreſſi uerticē montis baſſæ cōſcēderunt: inde ſitum oēm urbis contēplantes:capita inter ſe cōtulerunt:unuſqſq; quid ſibi de modo expugnādæ urbis uideret: in mediū ꝓferebat. At uero in urbe: ubi Scodrenſis hoſtē ad bellū feſtinare proſpicit: & ipſe ſublata omni mora:quæcūq; ad defendēdā urbē pertinebāt:præparare cœpit:ne eū hoſtis pręuenire poſſet:& ut uigilantior uigilātē opprimeret.Ottomanus .n.furtim:& improuiſus ciuitatē incautā īuadere exiſtimabat:nā circiter ſolis occaſum barbari cū multa ſagittarū: telorūq; multitudine ad foꝝ uenale urbis: quod ad iactū lapidis extra mœnia eſt:clā maxīa copia cratū montē cōſcendere:urbēq; circūcingere cœperunt:pugnā diſſimulantes:nec unq̄ totā noctē ceſſarunt:quin ꝓpere mōtē turmatim ſubirent: pluteis: & cratibꝰ tecti:& ut oppidanos fallerēt:tres: aut quattuor ſub ſingulis ſe occultabant: Cētū quinquaginta

milia ad munimenta aſcenderũt: ut qui numeꝝ exa-
cte cõprehendere potuerunt aſſerere non dubitarũt:
Et hæc quidem erant lecta robora uiroꝝ: hic eximius
flos iuuẽtutis: hic erat uniuerſa fere manus robuſtiſ-
ſimoꝝ bellatorũ: qui in caſtris delecti oĩbus aliis pu-
gnaciores habebant. Erectũ erat principis tabernacu
lum in uertice montis baſſæ purpureo uelamine un-
diq; exornatũ: unde certamen: & oppugnationẽ futu
ram deſpiceret: qum iam dies illuceſceret: & prĩceps
tabernaculũ ingreſſus eſſet: Barbari callide agẽtes: tẽ
poris occaſionẽ ad ĩuadẽdã urbẽ captaruntq̃ũ xp̃ia-
ni in ædibus ſacris: rebus diuinis operã darent: circi-
ter primã diei horã: qui erat diuæ Magdalenę feſtus:
& undecimus Kl̃. ſextilis ad ſignũ bellicũ: quod ex tẽ
torio principis editũ: & ad quattuor eiuſdẽ momen-
ti tormẽtorum ictus: Additis aliis duodecim: quibus
munitiones aſſidue ferirentur: confeſtim ex cratibus
irrũpentes: & foſſas urbis tranſilientes: oĩa ꝑpugnacu
la corona cinxerunt: non aliter denſi: ac ſtipati: ac apũ
examen: cũ longa una cõſederit: interim cãpanaꝝ ſo-
nitus per totã urbẽ exaudiri. Barbari clamorẽ: & tãq̃
barritũ efferre: his excitati oppidani ex tẽplis armati
celeri curſu ad ſtationes: ut cum hoſte acriter decerta
rent: accurrerunt. Iam xp̃ianos manũ cũ Turcis cõſe
rentes inuenerunt: quã pugnã Barbari inierãt: magis
ſpecie latrociniiq̃ ueri certaminis & prœlii. Sed acri
or pugna ad portã magnã cõmittebatur: ibi hoſtis cũ
oppidano ĩmixtus manũ conſerebat: & iam uallũ cõ

Duodeci alia mino ra tormẽta.

ſcenderat: ſignūq; militare erexerat. Princeps nimio gaudio exultare cœpit: quia iam urbē expugnatā cre didit. Sed Scodrenſis: qui nec latere: nec fugere noue rat: ubi barbarum tāto impetu irruiſſe uidet: munitio neſq; occupaſſe: ægerrime ferens exiſtimauit iam ui/ribus opus eſſe: Et fremens: infrendenſq; in hoſtē im petū acrē fecit. Alii uero ex chriſtianis gladiis: teliſq; turcā cominus cōfodiunt. Alii ſaxis grādibus: & prę acutis trabibus cōiectis: eū ex munimentis detrudūt. Aliqui uaſa: quæ ſaxis oppleta erant: deuoluunt. Alii uimineas crates: pluteoſq; pice oblitus: & accenſos ia culantur: nōnulli ollas calce plenas in eos contorquēt: Ita hoſtē perterritum eius uexillo proſtrato: & diſſi/pato ex omni parte deturbant: trucidant: atq; in fugā conuertunt: illūq; e munitionibus turpiter deiectum omni tormentoꝝ: machinarumq; genere confodiunt. Hoc pacto urbs: & munimenta: ſumma cum gloria: & uictoria defenſa ſunt: Quod qū Ottomanus: qui iam urbis expugnationem fore ſperabat: de montis uertice proſpiceret: ægerrime tulit: adeo: ut uix ſuo/rum turpiſſimam cædem: & fugam tolerare poſſet: E ueſtigio crebrioribus tormentorum ictibus age/re cœpit: ducibuſq; ſuis: qui aſſidebant: minabundus iuſſit: ut milites: qui terrore in fugam uerſi erant: ad oppugnandam urbem rurſus redire cogerent. Erat autem urbs ex parte montis baſſæ ad portam ma/gnam molli admodum cliuo poſita: ſed manu tamen & opere egregie munita: nam ad primam portam:

& principalem urbis extra primum ambitum mu/
rorum condita fuerat turris eminens/& munitiſſima
forma admodum rotunda:in qua oppidani ſtantes a
dextra/ſiniſtraue ſpaciũ illud urbis proximum tueri
poterant:Inter hanc portam/& illius/quæ extra erat/
Alia quoq; turris erat cõtigua admodũ ſuperiori/ſed
oppidani timentes id quod euenit:ne turres ictibus
tormento℞ excinderentur/munimenta ualidiſſima ex
cœno/& uariis rebus cõtexta prope turres ipſas ſub/
ſtruxerunt:nam hoſtes ad eam urbis partem/quæ na
tura non ualde munita erat/omnem oppugnationis
molem redegerunt: Et ideo ſex tormenta maxima:
Et ſex milia ſcloporum/& ſagittariorum innume/
ros ad eandem partem admouerant. Subito utraque
turris/& utriuſq; ambitus muri ſolo æquati ſunt/nil
aliud reliquum erat/quod urbem tueretur præter mu/
nimenta ex terra confecta.Barbari ſpe capiendę ur/
bis eo cum maximo impetu confluxerunt:oppidani
fortiter/& intrepide occurrerunt:prœlium acerrimũ
cominus exoritur/ quoniam eo in loco cardo totius
rei uerſari uidebatur/ hoſtis uallum conſcendebat:
Ciuis ſtatim eum detrudebat:& præcipitem dabat.
Alii ſuccedebant / pariter præcipites deturbaban/
tur:paſſim cædes fiebant:foſſæ ui magna cruoris in/
undabant. Varia interim tormento℞ genera quibus
plures cadebant:nec momẽtũ ceſſabant.Tũ uero pre
fectus nouæ romæ:cui prouincia delegata erat expu
gnandi eam partem urbis/quæ a rota/uſq; ad Carlini

munimēta boliana uerſus ꝑtendebant: cū principem excandeſcere | & indignari | & dolore ingenti affici ui deret: quod oppugnatio ad irritū caderet | una cū præ fecto aſiaticaꝝ legionū ex monte | ubi prīceps erat | de ſcendit: Et ſtricto gladio milites fugientes in pugnā redire coegit | Tūc acrior oppugnatio exorta eſt | hinc barbaris magno globo ad portā magnā irruentibus | hic oppidanis fortiter occurrētibus: nō deerāt undiq; tormenta | machinæ bellicæ: iacula | tantaq; ſagittarū multitudo | ut aer ipſe obſcuraret̃: nec tātūmodo mu nimenta urbis diſcutere | & ꝑtranſire conati ſunt | ſed & rotā expugnare. Eſt. n. extra mœnia locus urbi ad hærens oriētē uerſus | rupibus aſperis undiq; inuius: in cuius uertice: qui planus eſt | conditū erat templum diuo Petro dicatū: ubi græci rei diuinæ operā dabāt. Tūc oī genere tormētoꝝ | & machinaꝝ munitus erat: qm̄ & arci | & parti urbis ꝓpugnaculū munitiſſimū erat | unde barbari cum maxima coꝝ ſtrage deturbati ſunt. Veꝝ horrendum certamen ad munimēta portę magnæ cōmittebatur. Clamor ſtrepituſq; ingens exo rit̃. Inde tanta barbaroꝝ uociferatio | ullulatuſq; | tor mentoꝝ | machinarūq; crepitus. Timpanorū ſonitus | æra crepitātia adeo inualeſcebāt | ut auditus ſimul | & uiſus hominibus tolleret̃: terra calligabat: & cœlū ip ſum miſceri | & corruere uiſum eſt | ita omnia cōfuſa | ꝑturbata | obſcura aq; erant | interim uero Meumetha ni undiq; irruūt: propius accedūt: cominus pugna cō mittit̃ nihil interſtitii inter chriſtianū | & turcam erat |

Deſcri ptio rotę.

Quam propugnacula/ac tabulę quædã munimento rum/quæ ad oppidanoꝝ pugnantiũ tutamen contra ſagittas hoſtiũ poſitæ erant. Cõtorquentur tela:ferrũ perſtringitur utrinq;/cominus res gladiis gerit͛/hinc inde alii cadunt:alii in pugnã ſuccedunt. Scodrẽſes quo ordine/& gradu munimẽta ſemel tueri cœperãt/ ab eo dimoueri nõ poterãt/hoſtes ex munimẽtis ipſis deturbabãt:eoſq; cratibus:pluteis/pice oblitis ſtuppa adhęrente. Præterea doliis ligneis oleo perunctis una cũ puluere/& igni admoto inuadebant: Quibus ex rebus plures eoꝝ aduſti/& eliſi ad ima montis deuol uebantur:nõ ſaxa magni ponderis deerant/nõ Scor/piones/& uaria machinaꝝ genera:qbus obtererent͛: qui qum ſe tectos ex altera parte eſſe crederent/ex al tera/qua minus ſuſpicabantur/crebri tranſfigebant͛. Erat.n.portæ magnæ proximus cuniculus ſubterra/neus in ſaxo uiuo exciſus:ubi multa tormẽta poſita erant:quæ foſſas/& partẽ illam urbis/quæ ad bolia/nã uergit/tuebantur/Inde crebris ictibus magna ho/ſtium multitudo cecidit:nã per diuerſos exitus cuni/culi ipſius tela in barbaros contorquebant͛:quorum plurimi undiq; uexati/aut cęſi/aut in fugã uerſi ſunt. Veꝝ præfecti caſtroꝝ/partim minis/partim adhorta tionibus catervas/& globos ſuoꝝ militũ in pugnam impellebant:nemini/preterq̃ uulneratis parcebãt: qui aut cum ſtrictis gladiis trucidarent/aut in oppidanos obuerterent. Ideo denſiſſimi/& collecti in globũ bar/bari ad portã magnã/& ad eius munimẽta irruebãt/

Deſcri/ptio cuni culi:

Tabulas/& trabes/& ſtipites munitionum manibus
apprehendebant:nec inde auelli/priuſq̃ animam cæſi
effunderent/poterant/cominus gladiis cũ xp̃ianis di/
micabant:qui & ſi pauciores/nunq̃ tamẽ ordinẽ ſuũ/
& ſtationẽ/quã tuerentur/deſeruerunt/ſuperiores etiã
loco diu pugnã acerrimam ſuſtinuerũt. Sed quia to
tius certaminis articulus ad portã ſupradictã uerſa/
batur:tanta barbaroꝝ multitudo eo cõfluxerat/tãtaq;
tormentoꝝ/& machinaꝝ uis chriſtianos uexabat:ut
plures eoꝝ tũ gladiis/tũ omni teloꝝ genere caderẽt/
hoc pacto multi iam interfecti/plures ſaucii/alii lon/
go certamine defeſſi.uix iã tueri ex paucitate muni/
menta poterãt.Ecce barbari ſtationes inuadunt/aſcẽ
dunt:Signa in munimentis figunt.Princeps Meume
thanus/qui de ſpecula hęc omnia contemplabatur/in
ingentẽ læticiã effuſus/iã ſibi rẽ factã putans/urbem
captam eſſe credidit/Ignarus quid uirtute/& pruden
tia Scodrenſiũ ad urbis tutelã puiſum eſſet. Aſtabat
in medio Scodræ foro delecta cohors iuuenũ/& uiro
rũ robuſtioꝝ/ut his/qui magis ab hoſtili oppugnatio
ne uexarent̃/ſuccurreret/Adhuc abunde uires ad de/
fendẽda mœnia ſupererant nullus ex aliis ſtatiõibus
ſe ad auxiliũ alioꝝ mouerat.Quã ob rẽ alia urbis lo
ca ſatis munita/tutaq; erant. Ex quo apparuit princi
pis uanã/& irritã fuiſſe læticiã:qui nõdũ omnia Sco
drenſiũ conſilia/nondum eoꝝ p̄clariſſima facinora p
ceperat.Interim clamor ciuiũ exorit̃.Rumor ad de/
lectam iuuentutem in forum perfertur/quo iam ho/

ſtes uictores munitiones aſcendiſſe: & chriſtianos de feſſos iam cedere ſignificatũ eſt. Tunc iuuenes fortiſ ſimi / qui iam diu uotis expetierant pugnæ locum cõ/ tra barbaꝝ offerri / ad portã magnã properato gradu accurrũt: uallũ confeſtim aſcendũt: & certaminis au/ dito claſſico / diui Marci uexillũ / diſciſſo hoſtili / ĩ me dio firmiter ſtatuerũt: & erexerunt / ſecuri oĩum tor/ mentoꝝ / & teloꝝ hoſtiliũ: quæ ĩnumera erant / in con/ fertã multitudinẽ irruunt principis pñtiam aſpernã/ ti: & in eius ſæuitiã / & fidẽ Meumethanã obſcœniſ/ ſimam / acerrimi inuecti gladiis / telis / ſaxis / igniũ glo/ bis / pluteis / cratibus / & uariis tormentis hoſtẽ protẽ/ runt / deturbant paſſim / obtruncãt / ſigna eoꝝ auellũt / ultra foſſas propellunt / fortiſſimum quẽq; trucidant. Qua ex re perterriti barbari terga uertunt: ſine mo/ ra in caſtra ſe recipiunt. Scodrenſes eos eo perſecuti ſunt: unde liber reditus ad urbẽ daretur. Princeps ue ro Ottomanus / qui ex ſpe uana potiundæ urbis ingẽ tem læticiam cõceperat / tanto dolore affectus fuit / tã taq; indignatione correptus: ut furibundo ſimilis / ſe ad tabernaculũ tacitus demiſſo animo contulerit. At xpiani uictoriã ingẽtẽ adepti ſũma cũ læticia / & cre bris plauſibus in urbẽ reuertunt / plurima hoſtiũ ſpo lia ſecũ deferẽtes / nec nõ capita cæſa: quæ in mũimẽ tis / ut barbaro terrorẽ ĩcuterẽt / ſuſpẽderũt. Cõfeſtim tẽpla / & aras ſacratas petũt / imortali / & oĩpotenti deo gratias innumeras agentes / quod benignitate ſua im menſa animos fortiſſimos / & uires immenſas ſibi de

Fuga bar barorum.

diſſet:hoſtes uero ingēti terrore/& eoꝝ maxima ſtra/
ge ab urbis mœnibus auertiſſet. Intemeratæ uirgini
poſt deū immortales gratis agunt:hymnos pia men/
te concinunt/Quod muros/& munimēta urbis qui/
buſdā religioſiſſimis chriſtianis tutari uiſa ſit:& ſpe
ciē barbaris ipſis magnorū numinum/quæ chriſtia/
nos tuerent/obtulerit/ut hoſtes poſt oppugnationem
teſtati ſunt.Præterea plures ciues circunferebant/ſibi
genitricem redemptoris noſtri in ſomniis occurriſſe:
quæ eos ad fortiter pugnandū hortaretur:futuramq;
uictoriā polliceretur.Poſtremo debitę gratiæ Magda
lenæ perſolutæ ſunt:Quod tutelæ urbis cum regina
cæli die ſuo feſto nō defuerit.Poſtquā uero tam præ
clare/tam ſtrenue pro uictoria eo die pugnatū eſt:&
omnis tumultus quieuit:Quiſq; pro uirtute/& meri
tis palā laudatur.In cōcione militū animi/quoꝝ prę/
ſtantia/& robore mœnia defenſa erant/laudibus me/
ritis tolluntur:ad ſimilia facta/& æmulationes incitā
tur/ſaucii/& confoſſi curantur/Corpora illoꝝ/qui glo
rioſe in bello ceciderant:eorūq; mēbra paſſim per te
cta/& urbis uicos a tormētis diſiecta fuerant/colligū
tur:quoꝝ ſepeliendoꝝ munus ſacerdotibus iniunctū
eſt.Deſiderati illo die quadringenti ferę fideles/uulne
rati uero oēs fuere:nemo.n.intactus remanſerat. Ex
barbaris autē/ut ipſi aſſeruerunt/ſupra duodecim mi
lia trucidati ſunt.Sauciati inūeri:ueꝝ īter pugnādū/
quot ictibus tormētoꝝ ciues uexati fuerint/nemo ad
liquidū aīaduertere potuit ex īgēti ſtrepitu/& tumul

Numerꝰ īterfecto/rum/

tu/& ex uariis/& ꝑmiſcuis hinc/inde cædibus. Fuerẽ tñ qui collegerint in die pugnæ fuiſſe ſupra cẽtũ/ & ſexaginta/ſequenti die nonagĩta quattuor. Alterã uero luce/hoc eſt nono Klẽ.ſextiles cẽtũ/& trigĩta qua/tuor.Poſtridie centũ/& quadraginta quíqꝫ/perẽdie cẽtũ/& ſexagĩta quíqꝫ.Imprimis id quod mortariũ ap/pellant/ingenti & formidine/ & detrimẽto ciuitatẽ totã replebat/hi qui integri erãt/aut ĩterficiebantᷣ/aut celeri curſu huc/& illuc uagabantur. Q ui uero ſaucii erãt/aut ægrotãtes in lectulis iacebant/audito ſtrepitu illius machinæ ſtatim uacillãti gradu e ſtratis ſurge/bant:& miſerãdo habitu domos egrediebantᷣ:Et ali/cubi perfugiũ dubiæ ſalutis quęrebãt:& nõnulli (qđ miꝶ pluribus forſitan fuerit)febricitantes ex ea fu/ga/& terrore priſtinæ Saluti redditi ſunt.interim Ottomanus princeps/cuius dolorẽ/ & excãdeſcentiã ſu/pradixi/dum biduũ ſe in tabernaculo maceraſſet/ tũ ob cladẽ ingentẽ ſuorũ militũ/tum quia ſibi ut plurimum/res ſecundæ ſemper euenerant:nũc uero aduerſam fortunã experiri cœperat.Præterea deceptus ſpe potiũdæ urbis/in Scodrenſes magis q̃ antea inflãmatus/duos præfectos/alteꝶ nouæ romæ/ alterũ aſiæ/ & duos conſiliarios cõuocauit: cũ quibus conſiliũ initi ut de integro oppugnationẽ nouã adorirentᷣ:quod diceret non iam credibile eſſe Scodrẽſes tot cædibus/ tot uulneribus/ac certamibus exhauſtos amplius re/ſiſtere ſibi/& repugnare poſſe. Nunc inquit facilẽ uictoriam habebimus:quoniã ciues/qui fortiſſimi erãt/

iam abſumpti ſunt. Et ſi quid uirium aut roboris in eis erat: id omne in ſuperioribus prœliis impēderūt. noſtri uero milites nullo negocio urbē ingredientur. Quā ſententiā cuncti cōprobauere & ſtatim cōuocatis impatoribus cæteriſq; caſtrorum ducibus atq; prefectis demum omni militari ordine ad eos uerba fecit: Ad quē cum uniuerſa barbarorum multitudo certatim conflueret: aſtarētq; ex primoribus qui cōfertā turbā auerterēt. Princeps unūquēq; admitti quod res omniū ageret iuſſit. Tūc alto ſolio ſubnixus ſic orſus ē.

Oro ſecūda Meumethis.

Non me fugit uiri & cōmilitones mei. Vos qui mecū ſemp in laboribus certaminibus periculis aliiſq; caſibus grauioribus atq; durioribus interfuiſtis cōtinue animo magno forti præſentiq; affuiſſe: uitamq; etiā ſi milies opus fuiſſet intrepide ingenueq; expoſuiſſe: & ſemper diis fauentibus uictoriā reportaſſe. Ideo hanc expeditionē libēter ſuſcepi ueſtris uiribus frœtus ſperans uos eoſdē futuros qui ſemper ī aliis oppugnationibus fuiſtis: At in præſentia miror uos animū illum remiſſe in re tā facili & prope peracta: Vobiſq; fortitudinem ſolitam deeſſe in expugnandis his qui pene expugnati ſtrati uiribus defecti & deſtituti ſunt: nā quid facilius leuiuſq; q̄ feſſum exanimatumq; non repugnantem & ſe dedentem uincere? Nec miremini o milites ſi ſuperiori proximaq; pugna urbē ingredi non potuiſtis. Nam non uerum (ut noſtis) neq; legitimū certamē a nobis urbi illatū fuit ſed leuiſſima admodū pugna nullo ſeruato ordi

ne/tumultuaria/& latrocinii potius ſimilis/q̃ ueri prœlii:nã nõ uniuerſus exercitus/nõ oĩs ordo affuit/non acies inſtructæ/pauci.n.monte cõſcenderãt:nũc aũt apto marte oẽs cuiuſq; gradus/cõditionis ue certamẽ ſubeãt:ordine ĩcedãt/nullus recuſet:nullus remaneat: nemo pugnã renuat:nemo cauſet/nõ noſtrę cohortis milites robuſtiſſimi/nõ alii/qui nr̃is pręfectis/& duci bus parent/nõ milites gregarii/nõ ſerui/nõ liberi/non ſummi/nõ infimi.Sed cuncti ſe accingant:Cuncti ſe pparẽt/cuncti ad pugnã prodeãt/nũc agnoſcã uiros/nũc pugnaces/& bellatores/nũc qui ſtipẽdio meo digni ſunt.Partes urbis oppugnãdæ turmatim aſſignẽtur.Exercitus inſtruat:& in ſuos ordines diuidatur. Leges/cõditiones oppugnãdi præſcribant.Legiones/acieſq; in cornua diducant. Alii aliis ſuccedãt/feſſis qeti/atq; recẽtes/uulneratis integri/atq; intacti.Cũcta palã/cuncta cõpoſita atq; ordinata fiãt.Nouæ romæ Baſſa cũ cohorte mea urbis ptes obtineat:quas ſupiori bello tenuit.Aſiæ uero pfectus alias urbis ptes cũ reliquo exercitu ĩuadat.Edicto tñ prius oĩbꝰ iubeat: quo die armati ad certamẽ pdeãt:& cũcti extra oẽm ſpẽ ueniæ pſto adſint. Deinde ipſe prĩceps militibus pmia ppõere cœpit.Alia fortioribus/&dignioribus/q primi muros aſcẽdiſſent/Alia militibus cuiuſcũq; cõditiõis:ſi uel muros aſcẽdiſſent/uel aliquod pclaꝝ facinus edidiſſent.Seruis libertatẽ/& honorẽ pollicitus eſt:his/qui maiores honores geſſerãt/& multis titulis ornati erant/maiora munera promiſit:& unũquenq;

ſe cumulatuꝝ pluribus donisq̄ enumeraſſet/atteſta/
tus eſt:Itaq; eos longe maiora pollicitis ſperare iuſſit.
Præterea ad fortia facta adhortatus eſt:ut ſinguli ui/
res/& animos reſumerent:nec in maximis periculis
ſibi parcerent:uictoriā iam in manibus eſſe crederēt/
Quod urbs iam ualido præſidio orbata eſſet:in eam
undiq; aditus paterēt/ſtationibus relictis/& muris ua
riis tormētoꝝ generibus excíſis.Si qui oppidani ſup
eſſent/eos iam feſſos/& ſemineces/cōfoſſos/& uulne/
ratos eſſe aſſeuerabat. Poſt hæc his uerbis uſus eſt.
Diis noſtris propitiis/qui & gloriā/& æternā beatitu
dinē pollicent᷑.In pugnā prorumpite:oppidanos for
titer inuadite:ueſtras iniurias/cædē cōmilitonū acri/
ter uindicate/hinc honor/hinc laus/hinc prẹmia accu
mulatiſſima uobis euenient.Totius urbis diuitiæ/oīs
præda ueſtra eſt. Cum orationi princeps finē impo/
ſuiſſet:cūcti barbari clara uoce dicta ipſius cōproba
runt:& oēs in Scodrenſiū cædē una cōiurarunt.

Secūdus pugnę apparatus. Interim edicto princeps iuſſit/ut omnes ſe ad re/
cens certamen accingerent.Quo lætati barbari expe
diti/& prompti arma cōtinuo cœperunt:& ardentius
q̄ antea pugnā affectarūt:Econtrario oppidani cum
edictū illud percepiſſent(nā nōnulli ex his linguā tur
caꝝ callebant)nō ſegnius/q̄ antea/Sed promptius/&
alacrius futuꝝ certamē expectabant:Et omnia/quæ
ad defenſionē pertinebant/diligētiſſime præparabāt:
Id plurimi facientes/q̄ ab hoſtibus nō cōtemnerent᷑/
ſed ſua uirtus illis formidabilis eſſet. Prius ex more

ſolito deo optimo ac maximo ſupplicationes agunt: uota pro uictoria faciunt: Intemeratę uirginis auxi/lium ſummus precibus implorãt: ſæpius hoſtem ex/perti animo certam uictoriã concipiunt: cũ nõ timẽt ſed cũ eo congredi manũ conſerere cupiunt diuino frœti auxilio: uiribus ſuis & fortitudine animoꝝ cõ/ſiſi. Iam illis perſuaſum erat barbaꝝ maiorẽ cladẽ q̃ antea ſuſceptuꝝ: maioreq; ſuoꝝ ſtragẽ cũ magno de decore & ignominia reportatuꝝ. Iã Meumethani ex edicto principis ad oppugnationẽ inſtructi erãt. Ve/rum lunã nouã pro ritu gentis expectabant. Solet. n. Ottomanus prima luna & ea religioſe ſalutata pu/gnã quã uniuerſalẽ appellant cõmittere. Ad ſextum igitur Klen. ſextiles: qui diui Pantaleonis dies feſtus erat & a prima pugna uniuerſali dies quintus cõglo bati barbari montẽ ex omni pte conſcendere cœpũt: urbẽ undiq; circũuallare: uallos pluteos & crates ui/mineas quibus tecti ſe tuerentur ſigillatim ferentes. Tanta coꝝ cõfluxit multitudo: ut mõs totus & quic/quid cãpi circa erat ad mille paſſus penitus adoper/tus eſſet. Tam denſi & cõferti: ut quod trito ꝓuerbio circũfertur nec milii granũ proiectũ ſolũ contigiſ/ſet nullus ferme ad caſtroꝝ cuſtodiã remanſerat. Iã collecti ad foſſas uenerãt: in aggere gradũ fixerũt. Si quis xpianus aut oppidanus in munimẽtis aut ꝓpu gnaculis apparuiſſet uel interficiebať uel multis uul neribus cõfodiebať. Ad noctem uſq; & tormentis & ſagittis xpianos agitare nõ deſierũt ſemp eos ad pu

gnā uariis inſultationibus ꝓuocādo.Prima uero no/
ctis uigilia undiqꝫ uoces/& ſolitas uociferatiōes extu
lerūt:humi ꝓcūbētes lunā ſalutarūt.Eoꝝ ſacerdotes
quoſdā hymnos cecinerūt:Ad quos cætera turba tm̄
clamorē emiſit/ut terra/& cœlū ipm̄ reſonare uidere
tur.Interī Bartholemæus ordīs diuī Frāciſci religio/
ſiſſimus/de quo iā mētionē fecimus ꝑ uniuerſā urbē
equo uectus munimēta oīa diligētiſſime ꝑluſtrauit/
Nicolao mōeta eqtū p̄fecto:q bellator ſūmus erat/&
rei militaris ꝑitiſſimus/uterqꝫ ppl'm/& milites multis
uerbis adhortabat᷑:ut ſtrenue/fortiterqꝫ agerēt:& pro
fide/& pr̄ię ſalute pugnare nō deſiſterēt.Profecto ſi qs
Bartholemęū ex aliq̄ cōpatiōe cōmēdare uellet.Q ua
lē ſe Ioānes capiſtranus ī oppugnatiōe albe gręcę:q̄ ī
Danubii ripis poſita eſt:cōtra turcas geſſit:nā eius ui
tæ ſanctitate/& ſacratis ad deū īmortalē p̄cibus pan
nonii fortiſſime decertātes/barbaros in fugā cū ma/
xima eoꝝ cæde/& ſtrage uerterunt. Pariter Barthole
mæus ītegrā illā noctē ab adhortatiōe oppidanoꝝ/&
a ſacris hymnis/& p̄catiōibus nō ceſſauit:Cui merito
magna pars liberatæ ſcodræ aſcribi pōt.Ideo priuſq̄
barbari pugnā illā horrēdā inirēt/huiuſcemodi p̄ci/
bus deū īmortalē placare conatus eſt:ut expoſceret
ueniā & ſalutē fidelibus xp̄ianis.Adhortatus eſt po/
pulū Scodrēſem ad ueri dei hymnos/& laudē:Ellu/
dens barbaroꝝ uanas/& irritas ſupplicationes.

Hymnus Bartholemæi.

Oīpotēs/& miſericors deus/q es dn̄s exercituū/Pater/
& creator omniū reꝝ/rector/& moderator optimus:

In cuius manu ſunt omniũ ptãtes/& omniũ iura re/
gnoꝝ:Cuius uolũtate/ac nutu nos miſeri peccatores
in his anguſtiis poſiti ſumus:Qui nõ uis quẽpiã tur
piter iniuria affici.Reſpice ĩ nos q̃ſumus:& miſerere
xp̃ianoꝝ tuoꝝ:qbus ĩ nullo alio ſpes eſt/nec fiducia/
q̃ in ſũma potẽtia:clæmẽtia/& bonitate tua:ut gẽtes
barbaroꝝ:quæ in ſua ĩmanitate cõfidũt/dexteræ tuæ
potẽtia cõterant̃. O Ieſu fili Dauid ꝓpitius eſto no/
bis peccatoribus.defende ſeruulos tuos:& miſerere
nr̃i/& pp̃l'i tui xp̃iani:pro quo mori/& tot cruciatus
pati nõ dubitaſti.O Redẽptor nr̃ adueni/& ſuccurre
nobis:quia torrẽtes/ & aquę inũdauerũt in nos.Ecce
obruimur/ecce ĩmergimur:niſi adueneris:& eripueris
nos.Tu ſolus es redẽptor:tu ſolus/qui liberare potes.
Ecce Orcus/ecce Pluto nos deglutire paratus eſt/Ter
rã iã dehiſcere uidemus/terrã apiri:ut nos abſorbeat/
Ecce furor/Ecce rabies barbaricę gentis adeſt:Quæ
ad fidẽ tuã ſanctiſſimã ſcindẽdã/euertendãq; accele/
rat:Pro qua tu o Redẽptor Petro dixiſti/Pro te o pe/
tre rogaui:ne fides tua cõminuat̃/ ſiue deficiat. Ergo
potentiſſime/& clæmẽtiſſime adueni:ne moreris/Cir/
cũcinge nos muro tuo inexpugnabili/ & armis tuæ
potentiæ protege. Libera nos ſemꝑ deus Iſrael cla/
mantes ad te/Da gloriã nomini tuo:& erue nos ĩ mi/
rabilibus tuis: qui pro ſanctiſſima fide tua/& religio
ne tutãda/tã diras/ tãq; acerbas procellas/tot damna/
tãtas cędes patimur:Et emittere digneris angelũ tuũ
ꝑcutientẽ: qui iuſſu tuo hoſtes/meumethanãq; gentẽ

ꝓſternat:fuget|atq; peſſundet:nec aliter q̄ pro libera tione pp̄l'i tui Iſraelitici cōtra crudelitatē Senacha/ rib:ex cuius exercitu|ſpio tuo & uolūtate|una tm̄ no cte|cētum|& octogīta milia hoīum īterfecit fac illis dn̄e ſicut madiā & ſyſare:ſicut Iabi ī torrēte cyſon: Diſperierūt ī endor:facti ſunt ut ſtercus terræ:Pone prīcipes eoꝝ ſicut oreb & Zeb & Zebeæ & ſalman. Deinde ad Intemeratā uirginē cōuerſus ſuppliciter has prçces effudit.O gl'ioſiſſima|& beatiſſima uirgo| Mr̄ ſūmi regis:cœli|terrę|maris Regia.Hoſpitatrix: tutela|& aduocata nr̄a ſuppliciter|ac ſubmiſſe miſe/ ricordiā tuā exoramus|ut fidelibus|& xp̄ianis tuis ad ſis:Qui pro honore|& ſanctiſſima fide unigeniti fi/ lii tui pugnare totis uiribus nō deſiſtunt:Quibus & enī nulla eſt alia ſpes:nullaq; fiducia:niſi ī ſup̄ma po tentia|miſericordiaq; ſūmi regis regū filii tui|& p̄ci/ bus:ope|atq; auxilio tui numinis|tuæq; deitatis|Tu enī ſola es:q̄ nos ab īmanitate|feritateq; impiiſſimæ| ſæuiſſimęq; gentis meumethanæ tueri|eripeq; potes: qa nihil eſt:qđ apud filiū tuū īpetrare nō ualeas|Oīa enī tibi ex arbitrio tuo cōcedunt̄.Quare age|O Re gina|& īpatrix|ꝓtege|& ſuccurre (res.n.feſtinatione indiget)cōtere brachiū peccatoris|& hoſtis maligni: Debilita|& enerua eius uirtutē:tolle potētiā:obcæca lumen oculoꝝ. Colliga pedes eius|& manus|ne fera| peſſimaq; gēs nobis dn̄et̄. Dū hæc gerunt̄ in urbe: Interea uero ingēs uis|& flatus uentoꝝ undiq; exor/ tus eſt:Qualis nec hyberno tp̄e oriri ſolet|Adeo uio

Terti⁹ pugnę apparatus:

lentus erat:ut quod aiunt ſecũ & urbẽ rape uideret.
Tũc uero barbari:q facile his ſupſtitiõibus ducunt:
& libenter auguria obſeruãt: Arbitrati ſunt ſe bello
ſupiores fore:uictoriaq; potituros: ppea q flatus ille
uẽtoꝝ ſũma magis pflabat:in urbẽq; uerſus erat:nã
ppugnacula: ſtatiões q; oppidanoꝝ p auras tollebat:
eoſq; miꝝ ĩmodũ uexabat: unde ex cõtinuo: maxĩoq;
eius flatus ſtridore: ex nimio clamore barbaroꝝ: q un
diq; efferebat. Preterea ex motu armoꝝ: crepitu tor-
mẽtoꝝ: ueluti mugitu mõtiũ. (Eo.n.tpe: utpote quie
to: facilius cuncta audiunt): Imago quædã ingentis
terrę motus reddebatur: Quo funditus terra cõcuti:
& hiſcere uideretur: Barbari.n.per totã fere noctẽ uo
ciferare nunq̃ deſtiterũt. Iam fere noctis extrema ps
erat. Ecce ius illa uentoꝝ ad ima: & inferiora conuer
ſa diuino numine (ut credit) Turcas ipſos plurimũ
agitare cępit:& uſq; ad ſolis ortũ: adeo:ut turpiter: &
cũ ſtrage maxima a xpianis retro detruſi ſint: quo uẽ
toꝝ in eos uerſo impetu:& aĩos abiecerũt: & Scodrẽ
ſibus uictoriã adiudicarũt: Præterea miraculo fides
manifeſta acceſſit:per totã noctẽ illã uiſi ſunt cærei
paſſim per ſtationes: & munitiones: in cuſpide lãcea-
rũ: & haſtiliũ: & trabiũ ardere:quos in ſignum uicto-
riæ: non niſi diuinitus præmiſſos fuiſſe credendũ eſt.
Nec quiſpiã humanas mẽtes illuſas eſſe putet: quo-
niam nautis hoc ſępenumero in mari cõtigiſſe ferũt:
qui qum a tẽpeſtate: & fortuna aduerſa iactarentur:
Diuũ Nicolaũ: alios ue ſanctos inuocando: deprecã-

doq; luminaria accenſa/ & candellas in naui ardentes atteſtati ſunt ſe uidiſſe: Licet Caſtori & polluci id ua na antiquitas ſupſtitioſe aſſignet: Plinius uero id in maieſtate naturæ recõditũ eſſe aſſerit/qua ex re Sco drẽſes erecti & ſpei/ & uictoriæ pleni nõ aſſiduis bar baroꝝ clamoribus: ac ullulatibus quod ad terrorẽ cõ tinue edebant: ãplius mouebantᷣ. Sed ad ꝑces cõuerſi redẽptorẽ ſuũ/ & intemeratã matrẽ: diuũ Marcũ/ & Stephanũ ſupplici uoce ĩuocabãt/ardẽtius/ & accu ratius cuſtodiæ ſuæ uacãtes/nihil/q đ ad defendendã urbẽ ptinebat/nullis tẽpoꝝ interſtitiis omittebant/tũ uotis/ac ꝑcibus/ tũ bñagẽdo/uictoriã in manibus ha bebãt: In animũ introduxerãt: quod certiſſimis patet expimentis/deũ ĩmortalẽ his ſuccurrere/q nõ ſegnes/ & deſides ſint/ſed ad laborãdũ/ & uigilãdũ accincti. Ideo alii uallũ/ & munimẽta reficiebant: nõnulli tor mẽta locis ſuis diſponebãt: quidã pluteos ꝑparabãt/ & ollas calce replebant/uaſa oleo/pice/reſina obline bãt: cados/ & diuerſoꝝ uaſoꝝ genera puluere/ & ſa xis opplebãt/nemo alicuius muneris exps erat. Intẽti oẽs/feſtinare/parare/q̃ ad ĩminẽtẽ pugnã ptinebãt: ni hil intẽtatũ relĩquere/Oẽs/q đ agẽdũ inſtabat ſedulo pficere: mutuis adhortatiõibus ſe inuicẽ ad uictoriã intrepidi & alacres excitare. Par animus ĩ matronis erat: q̃ nulla ex pte: nec ſedulitate/nec ꝓmptitudine/ nec labore aſſiduo ad ꝑparãdũ ea/q̃ ad ſalutẽ ciuita tis ptinebãt: uiris cedebãt. Eo maior ꝓfecto haꝝ laus q̃to ſexus debilior: mixtę uiris munimẽta aſcẽdebãt:

ſtrenue cũ hoſtibus dimicabãt:plures eaꝝ tormẽtoꝝ ictibus interfectæ fuerunt. Ottomanus pugnæ ſignũ dederat: ut in lucẽ ad crepitus tormẽtoꝝ ex munitionibus erũperẽt:& oppidanũ aggreſſi ꝓpugnacula uiriliter cõſcẽderẽt:& ad urbis expugnationẽ totis uiribus intẽderẽt. Chriſtiani uero haud ignari barbaꝝ apto marte ante lucẽ de more urbẽ eſſe aggreſſurũ ubi cuncta ad bellũ cõpoſuerãt:ordinarãtq; hoſtẽ ad pugnã inſtructi oẽs atq; accincti expectabãt:ꝑcipue ad munimẽta & turres portæ magnę (cætera nãq; loca urbis ut prędiximus ſatis tuta munitaq; erãt) ubi ſumma pugnæ totaq; uis belli futura erat ubi cardo totius certaminis erat. Oĩs labor inſtabat. Omne pĩculũ ingruebat:quo fortiſſimus quiſq; barbaroꝝ cõuenerat:quo priceps ipſe cũ oĩ apparatu ſuo uenturus erat. Quo.n.loco q̃q̃ & itali maritimiq; milites adeſſent tñ maxĩa pars copiaꝝ ciuibus cõſtabat fortiſſimaq; manus iuuentutis agreſtiũ cõuenerat: Aderat quoq; & ipſe ꝑtor urbis:apud quẽ ſorte cõſtitutũ eſt: Quiſnã primus cũ copiis uallũ aſcenderet:& cũ hoſte cõfligeret:& primo cõgreſſui barbaroꝝ ſeſe opponeret:nam terribilior magiſq; ferox eſt prima uis primuſq; barbari ĩpetus. Fortiſſimi.n.primi & robuſtiſſimi oĩum pugnã ſubeũt:triplici aũt cõgreſſu rẽ maxĩe expedire conant̃. In his nihil ꝓficiẽtes:ſegniores remiſſioreſq; uiribus efficiunt̃:belloq; admodũ penitus deficiũt. Stabãt utriq; ad pugnã accincti In ter xp̃ianos uero q̃uis nullus aduerſus hoſtem primã

pugnæ p̃rogatiuã recuſaret nihilominus ꝑdiit ĩ me/
diũ ante oẽs Iacobus moneta ciuis egregius/& ſum/
mus bellator:qui ætate/ingenioq; grauis armis/reꝝq;
militariũ pitia cœteros añcellebat/ꝓcero corpore/fa/
cũdia prędítus/parẽtũ ſplendore/& diuitiis ornatus.
Hic dũ inſtaret acerrima pugna:eius partes primas
ſibi dari popoſcit:nã:pſto erãt ei centũ uiri/& ãplius
robuſtiſſimoꝝ corpoꝝ/ex ciuiũ/agreſtiũq; iuuẽtute.
Aderat quoq; Mócinus eius frater:uir qdẽ ſatis bel/
licoſus/ſolers/& induſtrius in munimẽtis cõficiẽdis:
In ciues/& in milites munificus/Verũ Iacobo ꝑpter
auctoritatẽ grauitatẽq;:& quia antea ſemp p̃clare res
militares geſſerat:Libentiſſime oẽs aſſenſi ſunt.Itaq;
collecta manu militũ aĩos coꝝ ſic ĩ pugnã tali ofone
accendit:ſic pro uictoria exhortat̃. Exploratũ/atq;
cõptũ iã nimiꝝ uobis milites eſſe arbitror/qͥ Otto/
manus uos/uirtutẽq; ueſtrã faciat:Cũ iis diebus ſu/
pioribus tot edicta/tot minas ĩ ſuos ediderit:ut unũ/
quẽq; abſq; ulla exceptiõe in pugnã cõtra uos ꝑdire
cogat:nã qũ coꝝ ignauiã accuſet:timorẽ ſuũ ĩdicat:
& q̃ti uos faciat oſtẽdit.Iam nõ frœtus uirtute/& ro
bore militũ collecta uiliſſima ex oĩbus natiõibus col
luuie:quos oẽs gregarios milites:& ſeruilis cõditiõis
cẽſeas:reꝝ bellicaꝝ p̃rſus ignaros:exptes:ſola multi/
tudine uos pterrefacere putat.Sed quorſũ hęc Otto
manus?nã ſi cũ ueteranis ſuis/ & exptis militib⁹ nos
expugnare minime ualuerit/quomodo nũc cũ abie/
ctiſſima turba/ & mechanicoꝝ manu debellare cre/

Iacobi monetę oratio.

dat? Scitis iã o milites quoties nobiſcũ manus cõ/
ſeruerit:certamenq; cõmiſerit totíes a nobis repulſus
eſt:& uſq; ad ſtatiua maxima clade atq; ignominia ꝑ
fligatus. Fortiſſimus quiſq; ſuoꝝ iã interiit: ueterani
& bellatores eius iã fere oẽs cecidere: putat ne Otto/
manus cũ aquariis lignariis & cocis urbem noſtram
ingredi? Credibile eſt iam diſceſſuꝝ fuiſſe: niſi dede/
core & ignominia moueret. Tentat nũc Ottomanus
tentat aſtutia & ſagacitate ſua. Hic eſt eius ultimus
conatus nõ amplius oppugnationẽ tentabit. Vidiſtis
iam ipſum cũ ſua uerſutia & calliditate nihil profe/
ciſſe ita nec in poſteꝝ (Sumus.n.curæ deo) quicquã
profuturꝝ cõfidite. Reliquũ eſt nimiꝝ ut ii qui a cla/
de ei ſuperfuerint hodierna luce a uobis humi pro/
ſternantur. Exanimati ſunt oẽs barbari & perterriti:
nouerũt.n.uirtutẽ ueſtrã: experti ſunt iam uires. Ti/
ment quidẽ uos. Sed ui coactiq; ad bellũ trahuntur.
Ecce tanquã belluæ ad occiſionẽ & interitum ruunt.
Ottomanus tãq̃ pecora ad necẽ ĩpellit. Sed dicat mi/
hi ſanæ mẽtis aliquis quid præclari animus timidus
atq; inuitus gerere poſſit? Quare o ciues fortiſſimi
lares proprios patriã quæ hodie ferro defendẽda eſt
reſpicite. Miſeremini cõiugũ liberoꝝ ueſtroꝝ: quos
tanto labore ſtudio atq; cura educaſtis. Nolite ſinere
eos iugulari atq; in ſeruitutem rapi nulla eſt.n.pie/
tas in barbaro nulla profecto miſericordia hic dies
& periculis ueſtris ultimã manũ imponet nolite hoſti
ignauo ac imbelli cędere. Omnes enim ſi ceſſeritis ad

unũ tãquã belluæ trucidabimini/nuſquã eſt uobis fu ga:nulla ſpes alicunde/nec ex alieno præſidio. Incolu mitas ueſtra/patriç/liberoꝶ hodie in manu ueſtra ſita eſt:qui ſi fortiter/animoſeq; hoſti repugnaueritis/ui/ ctus hoſtis a uobis abibit:nec putetis turcas inuictos eſſe:uinci.n.poſſũt:& ſæpe a uobis uicti fuere. Q uã ti autẽ turcæ ualerent/eorũq; arma/uirtus ueſtra pri/ ma obſidione oſtendit. Minor ſane eſt turcaꝶ poten/ tia q̃ fama feratur/hæ copiæ barbaroꝶ/hæc multitu/ do/quæ ad hoc bellũ uenit. Inermis eſt/atq; imbellis: quã tãquã pecudũ gregẽ nobis diſſipare licebit. Tu/ multus/ullulatus/multitudinẽ eoꝶ nolite timere/ Vir/ tus ſpectanda eſt magis/q̃ numerus. In multitudine exercitus:nõ eſt uictoria belli/ Sed diuinitus. Tam fa cile eſt deo in paucis/q̃ i multis uincere. Cauſa noſtra dei eſt:nos iure pugnamus pro lege dei/pro fide/pro patria/pro aris/& focis/pro liberis. At ii contra quod nunq̃ habuere/ui/atq; iniuria petunt/pro libidine eni unius/pro auiditate imperãdi nos uita/patria/boniſq; priuare cõtendunt. Sed bono quidẽ o uiri eſtote aĩo: quia Deus/cuius prouidẽtia cũcta regunt̃:qui nemi/ ni uim inferri:nec iniuſte quẽquã uexari patit̃: Ipſe hoſtes in cõſpectu noſtro hodie conteret:hodie nobis de cælo uictoriã mittet:cuius quidẽ ut nõ ſimus com potes/quid timeamus? qd dubitemus? Sumus.n.egre gia bellatoꝶ manꝰ/multitudoq; militũ delecta/armis exercitata/nõ deſunt nobis militaria arma:nõ bellica inſtrumẽta:nõ qui his perite utant̃. Præterea nos lo/

eus eminens: & accliuis tuet̃. Illi in aſcenſu trepidi: & ſemianimes: more purũ timido: & titubãti gradu ini/quitate loci plurimũ laborabunt. Itaq; hodie barba/rus uires noſtras ſentiet: hodie chriſtiani uirtutem: fi/deq; chriſti experietur: quod uera ſit: cæteriſq; poten/tior: hodie turca uincet̃: hodie efferata Ottomani ra/bies proteret̃: cõculcabiturq;: hodie eius ſupbia ruet: atq; cadet. Sumamus igitur arma læto: exhilariq; aio muniméta uiriliter: intrepideq; cõſcẽdamus: In hoſtẽ fortiter: audacterq; irruamus. Hodie hanc peſtẽ: hunc morbũ: hanc cõtagionẽ a nobis ex urbe e regione nõ/ſtra reiiciamus. Debilis eſt hoſtis: nec ab eo uinci po/terimus: niſi uolentes: primo enim cõgreſſu: profliga/bitur: in fugã cõuertet̃. Quid dubii? Quid difficul/tatis? Nã barbari: qui e tot cladibus ſuperfuerũt: par tim pterriti: & feſſi: partim confoſſi: uulneratiq; ſunt. Hi timidi: atq; iermes: nos uero armati oẽs: optimiſq; loricis: thoracibus: galeis: induti: atq; inſtructi. Corpo/ra noſtra tota ferro tegunt̃. Quiſq; noſtrũ aut haſtã ferratã: aut manu habilẽ catapultã fert. Vnus cũ mil/le ſtrenue pugnabit. Quaõbrẽ minime durare pote/runt. Iis.n.oĩa ĩcõmoda aduerſant̃: nobis uero cũcta adiumento ſunt: & nos defendũt. Sed imprimis bea/tiſſima uirgo: diuuſq; Nicolaus: cuius O milites ecce templũ: ecce ædẽ quẽadmodũ tormẽtis ſæuiſſimi p/duelliones: diuiniq; cultus corruptores uiolarũt: detur paruntq;. Mementote. O ciues illud diuinũ: nõ reticẽ dumq; miraculũ: quod is ſanctus in prima obſidione

in barbaros(ut ipſi atteſtati ſunt)oſtendit:nā primū ſaxū ſphæricū:quod ipſi barbari in hoc tēplū/& hāc ædē cōtorſerunt/beatus Nicolaus nō ſine magno pe-riculo in eoſdē reflexit:ex quo plures interfecti ſunt proinde/O cōmilitones mei ipſum inuocate:eſt.n.mi hi quoq; uenerād⁹.Ipſi cōfidite/qa erit nobis adiumē to/hic retorquebit tela a barbaris emiſſa ī eos.hic tor mēta:hic eo℞ uires cōminuet:hic eos ī fugā cōuertet. hic nos ab impiiſſima/ſceleſtiſſimaq; gente defendet atq; liberabit:q̄ hodie pœnas ſuo℞ ſcæle℞ luet.Q uā obrē o chriſtiā i/& cōmilitones mei in hoc die/in quo deū propitiū/habemus/exultate/lætamini:& illi ſoli-pro tanto in nos beneficio gloriā date:hodie fama ue ſtra per uniuerſum orbē euolabit:hodie nomē urbis noſtræ ubiq; propagabit᷑:hodie palmā/& triumphū ſumma cū laude/& gloria ex hoſtibus diuino fauēte numine reportabitis:hodie arma/& ſpolia ab eis arri pietis/hodie fidē catholicā/cuius incolumitas in ma-nibus noſtris eſt/cōſeruabitis:hodie nomē diui Marci penitus illuſtrabitur:labores ueſtri nō erūt irriti.Mer ces ueſtra copioſa erit:nā a Veneto impio quiſq; ue-ſtrū ſummis honoribus/& præmiis decorabit᷑.Chri-ſtiani oēs uos in cœlū efferent:& æterna gloria cele-brabūt.Q uare agite/pſtringite gladios ī barba℞:ſę-uite in fures/& orthodoxæ fidei hoſtes/pfidoſq; latro nes.Obtruncate/tela/& igneos globos/& cætera ma-chinamēta bellica cōtorquete.O mulieres/o matronę ſaxa ſedulo ſuggerite.O iuuenes irruite ī turcas:ecce

uincuntur:ecce terga dant:aufugiunt.His dictis mi/
litũ animi tanto belladi ardore accenſi ſunt/ut nõ ad
certamen:ſed tanquã ad ludũ intrepidi/feſtinanteſq;
deſcendere uiderentur.Erant autem armis neceſſariis
pulchre inſtructi/laeti/& alacres/minime de uictoria
dubii.Dixiſſet q̃ſpiã/qui eos tã aĩatos uidiſſet/tot ue/
luti leones acerrimos/igit̃ re diuina pacta uexilloq;
crucis premiſſo/ad pugnã cuncti maturabant.

Interea nõdũ orta luce princeps Ottomanus iugũ montis baſſae cõſcendit:unde pugnã deſpicere ſoli/tus erat.In eo ut primũ cõſtitit/undeci tormẽtis craſ/ſiſſimis/& duodecim aliis minoribus/munimenta/& propugnacula urbis diſſipari/& proſterni coeperunt. Barbari/qbus illud ſignũ datũ fuerat irruptiõe facta undiq; euolare:& ingenti tumultu/clamoreq;(ut mo ris eſt) urbẽ circũuallãtes/propugnacula/ & munitio nes ſcãdere:qui qdẽ tãta promptitudine/& celeritate uſi ſunt/ut priuſq̃ noſtri uallũ portae magnae cõſcen/diſſent/iã illud occupauerãt:& uexilla ſua ibi erexe/rãt.At uero ubi Iacobus moneta qum eo cũ ſua co horte ſine mora accurriſſet:hoſteq; in munimẽtis ur/bis cõſpexiſſet/ad ſuos cõuerſus ita inquit/o uiri/o chriſtiani/quid ĩmoramini?quid expectatis?Et uibra to ferro/res.n.morã prohibebat/pugnã cominus cum hoſtibus acerrime iniit:qui qdẽ erãt ex hoſtili exerci tu/prima/& delecta manus(ſolẽt.n.turcae primos in certamine mittere/q̃ fortiſſimi/& ualidiſſimi ſunt)hi ut terrorẽ noſtris incuterent/clara uoce/ulultu horren/

Secũdus Tertiuſq; hoſtiũ cõflictus.

do/atq; habitu/& aſpectu terribili ſe tremendus præ/
bebāt. Tamē tāta fuit uis ducis/chriſtianorūq; cōſtā/
tia/atq; uirtus:ut ipſi hoſtes nō ueriti/eo℞ inſignibus
diſturbatis/illos acriter protererēt:& in ipſis munimē
tis paſſim obtrūcarēt. Sed tāta barbaro℞ multitudo
undiq; ad inuadēdā urbē cōfluebat/ut cōfertim cum
his cominus gladiis dimicādū eſſet. Ideo tāquā peco/
ra fœde trucidabant̄:nec tm̄ gladiis proſternebant̄.
Sed & oī genere tormēto℞/& machina℞:præterea ſa
xis/calce/igni multo maior eo℞ ſtrages ſequebat̄:qm̄
tā denſitā ſtipati erant:ut tela in irritū non caderēt:
nec præterea pp frequentē multitudinē retrocedere
poterāt. Qua ex re xp̄ianis creuit animus:qui acrius
in certamen ruebāt. Hoc pacto in lucē utrinq; acri/
ter pugnatū eſt. Barbari ter uſq; ad foſſas/& aggeres
turpiſſime profligati ſunt. Iam exorto ſole Iacobus
moneta/qui nocturno illo certamine præclare cū ſua
cohorte ſe geſſerat/ ut aliquot ex ſuis partim cæſos/
partim uulneratos cōſpexit:acrius incenſus in hoſtes
fuit: Quāuis ipſe totus uulneribus cōfoſſus eſſet:q̄/
uis facies eius robuſtiſſimo barbaro/quē in ipſo ual
lo ſtrenue pſtrauerat:grauiter pcuſſa eſſet:nā quis to
tus ualidiſſimis armis munitus eſſet/tn̄ ex oībus mē
bris ſanguinis ueluti riui defluebant:bis telis hoſtiū/
& crebris ſagittis toto corpore collapſus/bis erectus/
& ſuſtentatus. Sed diuino numine cōſtantiſſimus in
pugna perſeuerauit:qui milites ſuos ita alacri uoce
hortatus eſt. Chriſtiani uiro℞ fortiſſimi/& cōſtantiſſi

mi/hodierna luce fœliciſſimi. Ecce iã bellũ pegimus: barbarorum uicimus: timorẽ oẽm deponite: hilari/intrepi doq; eſtote aĩo: ter enim hoſtẽ fregimus: propulſaui/muſq;: tergeminã de eo uictoriã: triplicẽq; triumphũ geſſimus. Ecce retro turpiter ceſſit: uires/animũ/im/petũ amiſit. Vix hæc dicta finierat: E ueſtigio barbarorum tormenta in cõfertiſſimã turbã ſuorum militũ im/miſſa/partẽ eorum ualidis ictibus diſſiparũt: partẽ in/gẽti ſtrepitu attonitos ita reddiderũt: ut proni ĩ terrã ceciderint: quod qum barbari conſpexiſſent: receptis animis ſubito clamore iterum ĩ certamen inualeſcentes ruere cœperũt. Sed præclariſſimus prĩceps nihil ad/modũ pterritus ẽ. Sed impigre/animoſeq; uim/conatuſq; barbarorum cũ paucis ſuſtinuit/quo ad reliquũ chriſtianorum ſubſidiũ uallũ conſcendit: ſuos ſemp ad pugnam/& uictoriã excitauit: nec inde unq̃ diſceſſit: qnoad bellũ diremptũ/atq; peractum fuit/unũquẽq; chriſtianorum ſtricto enſe ĩ pugnã impellebat: neminẽ etiã q̃uis grauiter cõfoſſum a bello/& loco ſuo diſcedere pmittebat. Interim uero cõſcenderũt uallũ Egregii ciues/ & ſtrenui uiri Blaſius humoi/ & Petrus ei affinitate iunctus cũ egregia manu armatorum: quæ & ciuibus/& incolis/aliarũq; nationũ turba cõſtat: qui oẽs cũ hoſtium furori ſe animoſe intrepideq; oppo/ſuiſſent: maximũ/aſprimũq; certamen cõmiſſum eſt: Q uod qum in longũ protraheret/utrinq; & proſternebantur/& paſſim fœde trucidabant. Satis pſpera pugna a chriſtianis ſtetiſſet: niſi barbarorum tormenta

in monte baſſæ poſita ordinẽ ciuiũ turbaſſet:& chri
ſtianoꝝ uires ꝑtriuiſſet:nã tã crebri ictus hinc/& in-
de immittebant:ut nõnũq̃ munimẽta ꝑectoribus ca-
rerent. Turca uero/qui quũ lõge numero ſupior eſſet:
continue ſuccedebat; ualidiorq; factus ad ulteriora
gradũ promouebat. Sed ecce eo cõuolauit impiger/
egregiuſq; iuuenis Lucas moneta ex fratre Iacobi na
tus:de quo ſupra dixi:quẽ magna uiroꝝ multitudo
armata ſequebat:quæ tãto impetu ĩ hoſtẽ delata eſt:
ut is grauiter ꝑculſus aliq̃tulũ retroceſſerit: Veꝝ qa
maxima barbaroꝝ multitudo/ingenti numero plu-
teoꝝ/cratũq; aggeres/& foſſam tranſierat:Inde pelli
minime poterat. Sed hi ꝑmunitionibus aſtãtes acri-
ter cũ oppidano decertabãt:ter eñi foſſam ꝑtergreſſi
ad munimẽta aſcenderũt:& ſemꝑ a ſcodrẽſibus tur-
piter reiecti ſunt. Quamobrẽ qum Ottomanus uir-
tutẽ/cõſtantiãq; chriſtianoꝝ aſpexiſſet/ualde ꝑturba
tus iuſſit caſtroꝝ ꝑfectis:ut oẽs copiæ/omniſq; mul-
titudo/quæ urbem circũuenerat/e ueſtigio ad portã
magnã concurrerẽt/Ibiq; renouato certamine acrius/
grauiuſq;/q̃ antea pugnã intenderẽt:nec inde deſcen
derẽt/Sed unũquẽq; in prœliũ impellerẽt:terga dan
tes grauius cæderẽt:nec a bello deſiſterent/etiã ſi oẽs
a chriſtianis interficerent/quoad urbs expugnaret:
Ecce omnis multitudo barbaroꝝ/ſeu maior pars uali
diſſimoꝝ militũ conuerſis ſignis ad portã magnã/&
ad eius uallũ feſtinauit:Cuius e regione princeps mo
rabatur:ubi dato ſigno tubaꝝ/tympanorũq; ſonitu/

ſublato ingenti clamore/præmiſſis ſignis/ſumma ui/
impetuq; irruperũt:& prętergreſſi aggeres/& foſſam
ad uallũ ꝑuenerũt:ubi ſignis fixis cominus cũ oppi/
dano gladiis dimicabãt:& tãta fuit profecto uis/fu/
rorq; barbaroꝝ/tãta multitudo tormentoꝝ/teloꝝ/atq;
ſagittaꝝ/ut ſcodrenſes/q pro munimẽtis res gerebãt/
pene oẽs aut interempti ſint/aut grauiter/ſauciati.Ita
ut hoſtis nullũ fere aduerſariũ/nullũ oppugnatorem
hẽret.Princeps uero/ut ſcodrenſem ſic oppreſſum/&
ſigna ſua ĩ uallo fixa aĩaduertit/ut auditũ ex his/qui
tũc ei ꝓximi aſtabãt/magnopẽ lætatus/in hæc uerba
prorupit.Iã nũc ꝑſpicio chriſtianũ defeciſſe. Iã ſco/
drenſem debellatũ eſſe:urbẽ expugnatã. En quis eſt/
qui militibus meis repugnet? Quis locus tã arduus/
inexpugnabiliſq;/qui ab his nõ expugnet? neminẽ ex
chriſtianis iã uideo/neminẽ/qui pugnet. Edepol urbs
iã mea eſt.Tunc uero aiunt pręfectũ caſtroꝝ/qui pri
ma obſidiõe urbẽ oppugnauerat/his uerbis principẽ
allocutũ eſſe Inuictiſſime princeps uereor ęquidẽ ne
decipiant.Opinor rẽ aliter ſe habere/nõdũ urbẽ ex/
pugnatã eẽ:nõdũ oppidanũ debellatũ.Simulat ęqdẽ
crede mihi/fallax ſubdoluſq; chriſtianus:nã ab hinc
annos quattuor:dũ obſidioni ſuꝑiori p̃eſſem/ꝓbe ex
pertus ſum:Solet.n.uafer/calliduſq; ſcodrẽſis copias
in bello recẽtes ad nouiſſimũ ſubſidiũ conſeruare:ut
hoſtẽ exhauſtis uiribus feſſum:ipſe ĩteger/& refectus
penitus opprimat/ac ꝓſternat/nõdũ copias ĩſtructas/
nõdũ munitũ ꝑſidiũ eoꝝ uidimus? Vix hæc dixerãt.

En e ueſtigio chriſtianorum copiæ:quæ i foro paratæ erãt:
ad portã magnã cũ uexillo aureo cõuolauere:& ſtatĩ
edito ſonitu tubæ:nomineq; Ieſu inuocato:hoſtẽ ar-
mis:ferro:telis acerrime aggreſſi ſunt:illũq; gladiato
rio aĩo undiq; cædẽtes:feriẽtẽſq; e uallis deturbarũt:
eorũq; inſignia proſtrauerũt,& diſſiparũt. Vbi uero
Ottomanus:qui prius uictoria iã parta lætus gloria-
bat̃:ſuos tã fœde deiectos:pfligatoſq; uidet:ſigna di
ſturbata:pſtrataq;:cõtriſtatus ualde ingemuit:& ex-
candeſcẽs:tormẽtorum peritis ſtatĩ iuſſit:ut crebris tor
mẽtorum ictibus:uel cũ ſuorum ſtrage chriſtianos paſſim
& crebro cęderẽt. Tũc uero uidiſſes oĩa barbarorum
tormẽtis:quæ in monte baſſæ poſita erãt:miſceri:& ue-
xari:urbẽ:& munimẽta uelut a grandine diſcuti:du-
ces:& caſtrorũ pfectos:qui in ĩferiori parte erãt:ppe
re ſtrictis gladiis ad ſupiora cõſcendere:unũquẽq; in
pugnã ĩpellere:ĩcrepare:ĩ certamine acrius ĩſtare. Bar
baros iuſſa principũ ptimeſcẽtes:eorũq; pſentiã non
ſine pudore formidãtes:ſummo furore ĩ pugnã ſeſe
cõuertere:ſcodrẽſem acerrime opprimere:ppugna-
cula undiq; oppugnare:oppidanũ uero cõtra fortiter
inſtare:pugnare:urbẽ tueri:hoſtẽ armis:& ferro repel
lere:tũ ſaxis:igni:cæteriſq; tormẽtis deturbare:Barba
rũ undiq; cœdi:ac trucidari:humiq; paſſim pcũbere:
nõ ſecus:quã cũ calami:ui tẽpeſtatũ:ac grandinũ fracti
penitus ad radices corruũt. Cæterum tanta erat uis:fre-
quẽtiaq; hoſtiũ:q aſſidue ſubibãt. Præterea tãtus erat
numerus:ĩpetuſq; tormẽtorum:atq; ſpiculorum:quæ ſemper

undiq; cõuolabant/ut uix chriſtiani iã amplius uimi furoréq; eorũ ſuſtinere poſſent: oẽs.n. aut a tormẽtis abſumpti erãt/aut a ſclopis interempti/aut a ſagittis confoſſi/nullus ferme erat/qui gradũ ſiſtere poſſet:& qũ omnis moles oppugnationis/& cardo totius nego tii ad portã magnã uerteret/per totã urbẽ clamor in/ gens exaudiebat/ut oĩs manus protectoꝝ ad eã in au xiliũ conuolaret/qꝛ hoſtes in eo eſſent/ut iã iã ingredi uiderent. Ecce præclara manus chriſtianorum armis egregie inſtructa/uallũ conſcendit: cũ hoſte uiriliter dimicat. Præclarũ erat uidere chriſtianos: nõ ut hoĩes ſed more leonũ aſpectu ſanguinis animatos/feruore fidei accitos ĩ prœliũ/cõtra barbaros ruere/nihil aliud penſi hñtes/q̃ cõtra tyrãnicã ferocitatẽ/chriſti/iniuriã ſuoꝝq; cędẽ ulciſci. Oẽs.n. certatĩ tãq̃ ferociſſimi leo nes pro uallo pugnãtes in barbaros ſęuiebant: illoſq; ſemp oĩ tormẽtoꝝ genere ꝓſternebãt:& ꝑcipue igni: a quo ĩfinitus numerus ꝑfocabat. Cõtorquebant aũt barbaroꝝ tormẽta ĩ ſcodrẽſes aſſidue: nihil.n. magis xp̃iani uires ꝓterebat: ex quibus ſtrages/calamitaſq; maxima/ac miſerãda edebat/nihilominus chriſtiani nihil admodũ territi. Sed uitã nihilipendentes prom/ pti in pugnam ruebant. Et quãquam in tot pericu/ lis:& in tanto diſcrimine eſſent cõſtituti: tantoq; im/ petu barbarorum ꝑppreſſi/atq; continue uexati/nun/ quam ab inuocatione nominis Chriſti/beatæq; uirgi/ nis deſiſtebant:& mutuis adhortationibus obliti pro priorum nominum/ fratres ſe inuicem appellabant.

Oẽs unanimes tãquã ab una origines manãtes(ut de gẽte fabia traditũ) barbaricæ ſæuitiæ fortiter occur rebãt:ut merito in illoꝝ cõmendationẽ illud pręclaꝝ decantari poſſit:Pulchrũq; mori ſuccurrit in armis. Certatim robuſtiſſimi milites inuicẽ ſe exhortantes uallũ cõſcẽdebãt:Sup ſtrage corpoꝝ ſuoꝝ intrepide hoſtẽ ꝓpulſabãt. Videres.n.maritũ in cõſpectu uxoris occũbere:filiũ ſub oculis pñis ꝓſterni.Patrẽ non morte filii conſternari:neq; miſereri:filiã patrẽ mortuum ſeu laborantẽ nõ aſpicere.Tormẽta barbaroꝝ ãplius nõ formidare:Iacula:ſagittas:ſclopoſq; pro nihilo hr̃e:feritatẽ:& ĩmanitatẽ hoſtilẽ:numerũ pene infinitũ paruipẽdere:Sola cura:unicus amor omnibus inerat:Vrbẽ ſeruare:atq; defendere:patriã ſupra uires:& ad ſãguinẽ uſq; tutari:Vnũquẽq; pro fide xp̃i alacriter pugnare:emoriq;:& uitã ſemel deo deuotã exponere. Ottomanus princeps qũ ex mõtis ſpecula ꝓſpexiſſet ſcodrẽſem pugnacẽ in bello:fortẽ:atq; cõſtantẽ eſſe:nec ullo pacto loco ſuo pelli:aut ſuperari poſſe:ſtomachatus:ira:atq; indignatiõe ualde cõmotus:Iteꝝ:atq; iteꝝ oĩbus tormẽtoꝝ pitis iuſſit:ut crebro:& indiſcrete:ſine ſuoꝝ:& hoſtiũ diſcrimine tela:& ſaxa cõtorquerẽt:pariterq; ĩpatoribus:ducibuſq; caſtroꝝ:ut collecta ex oĩ parte uniuerſa multitudine:cunctis uiribus:atq; conatibus:oĩq; ope:arte:atq; ſcĩa ad urbis expugnationẽ intenderent:Illiq; iã extremã manũ imponerent.Inſup minas horrẽdas adiiciebat:grauiſſima ſupplicia:niſi rẽ ad effectũ perduxiſſent:

ꝓponebat.Cõfeſtim ad nutũ principis Meumethani oẽs uel ignaui & ĩbelles ad portã magnã ſummo ĩpe tu ac ultimo conatu errũpebãt.Præterea torméta oĩa tã ĩ ipſos turcas q̃ ĩ oppidanos obſtrepebant:ex qbus pariter ꝑmulti tollebant.Quare ter maxima cædes ſtrageſq; ipſoꝝ barbaroꝝ a tormẽtis ſuis edita ẽ. Ita ut id nõ paꝝ ad uictoriã oppidanorũ contulerit.Sed quãq̃ his auxiliis ſuccinti cẽnt xp̃iani:tñ tãta uis tor-mẽtorũ furorq; barbarorũ ĩualeſcebat ut niſi dei oĩ-potẽtis diuinũ auxiliũ & beatiſſimæ uirgĩs:diuiq; ni colai affuiſſet(ut uere affuiſſe credit)Tũc tũc forte de urbe actũ eſſet nã uiſi ſũt p urbẽ heroes & dii pro mœnibus cõtra barbaros pugnare(ut ipſi poſtea bar bari fœdere icto aſſeruerũt):nõ imaginẽ humanã ha bẽtes ſed hoĩs formã excedẽtes:q barbarũ e uallo & munitionibus deturbabãt:ꝓpulſabãtq;ne urbẽ ullo pacto ingrederent.Interea ꝑclara & egregia manus chriſtianæ iuuẽtutis q̃ ex aliis ſtatiõibus & locis euo cata fuerat maxima ui & ĩpetu atq; audacia illuc cõ uolauit:uallũ turris portæ magnę cõſcẽdit:acriter cũ barbaris decertare cœpit:ubi ex utraq; parte frequẽ-tiſſimi cadebãt.Sed quia barbarus numero & ingẽti multitudine abũdabat:recens ſęmp certamẽ ĩſtaura-bat:xp̃ianus paucitate uix reſiſtere uix ſe tueri pote-rat:nã ex barbaris alii aliis ſuccedebãt:& ſtrata cada uera calcabant:ex quibus ueluti gradus ad urbis in-greſſum faciebãt:Machinæ & torméta eorũ ſine in-teruallo in chriſtianos immittebant:nũquã eoꝝ ictus

irriti erant: plures de medio tollebant. Semel (quod reliquã ſtragem ſignificare poteſt): Vnius tantũ ictu lapidis duo de uiginti chriſtiani deſiderati fuere. Cla des multiplex ſemper oppidanorũ ſequebatur. Tor menta ſine numero obſtrepebant. Iacula & ſagittæ undiq; confluebant: nec tantũmodo eam urbis partẽ ad quam mittebantur infeſtabant. Sed ex illa ad plu ra alia loca non ſine magna cæde exiliebãt: & tã den ſa ſpicula atq; ſagittæ in omnẽ urbis partẽ ferebãn tur ut undiq; terra his cõtecta ad palmum eſſet: non campanarum funes ſagittis infixis cernebant. Adeo ut ſcodrenſes per integrũ menſem nullis aliis lignis ad cõficiendos ignes uſi ſint. Fœdum aſpectum erat membra chriſtianorum tormẽtis diſſipata per aerem ferri: nulla munimenta nulli parietes erãt: qui nõ his referti eſſent. Vici omnes urbis uiæ ſemitæ chriſtia norũ cruore cõtaminatæ atq; pollutæ erant. Domus ſternebantur: templa ruebant. Aer ipſe pernitiẽ & ca lamitatẽ chriſtianorũ deplorare uidebatur nunq̃ tor menta innumera & machinæ bellicæ ceſſabant. Tan ta telorũ multitudo erat. Tam denſi eorũ ictus & cre pitus ut grandini merito comparari poſſent. Quid dicã de horrendo tubarũ clangore: & timpanorũ ſo nitu: Quid de ĩgẽti ullulatu efferatiſq; uocibus bar barorũ: quibus omniũ aures ita obtundebãtur: ut ni hil aliud audiri poſſet. Sed cælũ ipſum terris miſceri uideretur. Turpe ubiq; ſpectaculũ oculis omnium occurrebat: Vbiq; cruor: Vbiq; cadauera paſſim cęſa

membra diſiecta/& a reliquo corpore ui tormentorũ auulſa/profecto ſi quis ſtragẽ/quæ ad portã magnã edebatur/animo quieto cõtemplari potuiſſet:non minus terrã/& uariã eſſe dixiſſet/q̃ ea/quæ de uariis ſupplicioꝝ generibus apud inferos tradũtur/adeo res fœdæ/tetræ/horrendæ urbẽ ipſam cõſternebant.Clamor iam per uniuerſam urbẽ/& uoces undiq; pſonantes cuncta impleuerant exclamantiũ.O chriſtiani/& fide leſi/o uiri/o mulieres/o pueri/o puellæ/o ſauciati/& cõfoſſi/o languidi/& ægrotantes/accurrite ad portã magnam/feſtinate/properate/laborantibus/chriſtianis/& iã iã defectis ſuccurrite:quia hoſtis irrupit inualuit. Barbarus iam urbẽ expugnauit.Ingreſſus ẽ. Interim tantus erat tormentorũ omniũ ſtrepitus. Tam denſa tela/tantus ſagittarum numerus/tantus puluis ex certamine concitus/ut cœlum ipſum ex omniũ aſpectu ſublatũ eſſet/nuſq̃ terra cõſpiceretur/nihil aliud/q̃ cędes/clades/ſtrages/& cadauera proſtrata uidebantur/nihil q̃ uelut tonitrua/fulgura/& coruſcationes ſentiebant̃/nihil/q̃ ſtrepitus/tumultus/ullulatus barbarorũ & horrẽdę uoces audiebant̃/gemitus/clamorq; oppidanorũ inuicẽ ſe adhortãtiũ/ut ad portã magnã/ubi cardo totius rei uertebat̃/oẽs ſubito cõcurrerẽt:ne ſolũ hi q integris corpibus erãt:ſed & uulnerati:& q in lectis diu ęgrotãtes iacuerãt:reſumptis uiribus facto globo in barbaros impetũ fecerũt:nõ ſaluti ſuæ parcentes:nec tormenta ulla:aut telorum denſam ueluti grãdinem formidantes:ſubito magna hoſtium edita

ſtrages paſſim a chriſtianis cędebant̃ inõ tamẽ a pu-
gna deterrebant̃: Sed alii cæſis & ſauciis ſuccedebãt
pugna acrior inſurgebat: qa hinc barbari totas uires
exponebãt ut expugnationẽ toties infeliciter tentatã
tandẽ expedirẽt. Inde chriſtiani cũ agerent̃ de ultimo
ſuæ ſalutis diſcrimine nil aliud moliebant̃ q̃ ut ho-
ſtẽ a ceruicibus ſuis auerterẽt. Vtriq; plures cadebãt.
Mõ barbarus uictor erat: imõ pellebat̃: & fœde cæde-
bat̃. Interdũ oppidanos denſe & cõglobatæ multitu
dini cedebat. Certamẽ ĩ multã diẽ ꝓtractũ erat: Mars
ĩcertus. Victoria anceps diu ſtetit. Tãdẽ qũ ex utraq;
parte fere oẽs ꝑter cæſos ꝑcuſſi & multis uulneribus
confoſſi fuiſſent pugna remittere cœpit. Impetus ille
priſtinus langueſcere nihil ꝑdaꝝ edi. Oẽs & lõgo cer
tamĩe feſſi & uiribus pp uulnera defecti uix ulterius
gradũ ꝓmouebãt. Chriſtiani tñ cõſtãtiſſime munimẽ
ta & urbẽ defendebãt: Q umq; barbaros penitus de-
feſſos deprehẽndiſſẽt ĩſtauratis uiribus & reuocatis
animis ĩ eo ĩpetũ fecerũt: q cõfeſtĩ ĩ fugã conuerſi cũ
maxima clade uſq; ad tẽtoria fuſi fugatiq; ſunt: ꝑte-
rea Ottomanus qũ de uictoria iã deſpaſſet: & ĩmẽſã
ſuoꝝ ſtragẽ uidiſſet receptui canere iuſſit. Subito tã
quã fulmine ꝑterriti hoſtes terga dedere: & oẽm deſe
ruere expugnationẽ. Hoc qũ ſcodrẽſes: q ſemꝑ ĩuicti
atq; ĩtrepidi extiterãt aĩaduertiſſent obliti uulneꝝ &
cædis ſuoꝝ barbarum fugatũ uſq; ad caſtra ĩſectati
ſunt: & poſt multã hoſtiũ cædẽ ĩ urbẽ ueluti triũphã
tes cũ ãpliſſimis ſpoliis q̃ hoſtibus detraxerant: ſimul

& multis militaribus ſignis magno numero capitum hoſtilium reuerſi ſunt. Ex quo ingens lætitia mærori pmixta totã urbẽ inuaſit: partim. n. patria ſeruata lę/tabantur: partim mœrore ſummo conficiebant᷑: cum alii parentes inter cęſa cadauera alii filios trucidatos. Alii fratres nõnulli amicos & ſodales cõquirerẽt. Eo maiori dolore afficiebant᷑ quod mẽbra paſſim diſie/cta & ĩ multas partes diſperſa colligẽda & in unũ cõgerenda erant: Q ua tñ pietate & religione potuerũt ea tumulis mandarũt. Et ne chriſtiani diuini auxilii: quo plurimũ adiuti fuerant immemores uiderent᷑ ut gratias debitas deo ĩmortali pro tanta uictoria pſol/uerent. Triduo integro rebus diuinis & piis ſupplicationibus intenti hymnos ſacratos redemptori humanæ ſalutis cecinerũt: & in oĩbus tẽplis ſe gratiſſimos eſſe oſtenderũt. Nõ tamẽ interim urbis cuſtodiã deſeruerunt: nec a munimẽtis inſtaurãdis & reſarciendis receſſerunt nõ. n. aliter cuncta muniebant & in ſtationibus excubabãt quã ſi de integro hoſtis urbis oppugnationẽ inuaſurus eſſet. At Ottomanus barbarorũ princeps poſt tã turpẽ & fœdã ſuoꝝ fugã tãtãq; calamitatẽ dentibus frendens & ingemiſcens ſuſcepti negocii pœnitentiã nephandis querelis oñdit: & in hæc uerba uoce iracunda prorupit. Vtinã ſcodræ nomen ad aures meas nunquã pueniſſet. Fruſtra ueni: & oẽs mei conatus ad irritũ cecidere. Deinde temerario ſpuroq; ore de deo ĩmortali q̃ſtus eſt: qui nõ ſua uota ſe/cundarit: quod nõ ſibi ut olim Alexandro macedonũ

regi:& Cæſari imperiũ orbis terræ nõ cõcederet:poti
ri reꝝ pmitteret. Satis ei cœleſtiũ curã eſſe debere:ſi
ſibi aduerſari uellet.His dictis uehemẽti furore cor/
reptus:ab urbis cõſpectu in tabernaculũ ſuũ ſe pro/
ripuit:ubi biduum ſe affligẽs:& macerans neminẽ
admiſit:ſe inexorabilem præbuit.

MARINI BARLETII DE OBSIDIONE SCO DRENSI LIBER TERTIVS.

Propoſitũ Meume/this nouæ pugnæ.

QVM uero dies tertius illuxiſſet:prin/
ceps Ottomanus confeſtim generale
cõciliũ cõuocauit:ut de integro nouã
urbis oppugnationẽ aggrederetᷣ:hoc
enim cõiectura quadã aſſequebatur:
chriſtianos tot cladibus:tantis prœliis obtritos:ãplius
reſiſtere nõ poſſe:& ob hanc cauſam facilẽ ſibi uicto
riã fore ſperabat.Cũ hæc & alia plura in mediũ pro
tuliſſet:ab oĩbus magna uoce ꝑpere ſuccłamatũ eſt
id minime eẽ faciẽdũ:quod quicũq; ex ſuis certami
ni ſupfuiſſent:aut magnis uulneribus cõfoſſi eſſent:
aut ita uiribus exinaniti:& debiles facti:ut nullo pa/
cto quicquã ſtrenui amplius edere poſſent:nõ.n.ſibi
cũ hoibus inſtare certamen uociferabanᷣ:ſed cũ diis
pugnandũ eſſe.Quis enĩ cõtra deos arma ferat.Sa/
tius eſſe aſſeuerabant:ut ipſi inter ſe mortẽ inferrẽt:
aut ipſe princeps ꝓprio gladio ſigillatim unũquẽq;
iugularet:quã tã fœde:tã turpiter a chriſtianis truci/
darenᷣ.Tunc unus ex cõſiliariis Ahamathes begius
nomine ſurrexit:qui alios & ætate:& reꝝ geſtaꝝ prę

ſtantia/auctoritate/facundiaq; excellebat/oriūdus ex Ieureneſorꝝ familia:quæ uetuſtiſſima eſt:atq; omniū aliaꝝ(ut aiunt)præclariſſima:quæ nunc legē Otto/ mani in Europa ſequnť.Triginta eni uiri ex hac fa/ milia/ſummæ auctoritatis/atq; dignitatis ſub Meu/ methę floruere:ſecutiq; ſunt primū Ottomanū:qum ex Aſia in Europā traieciſſet.Itē duæ alię familię me moratu dignæ/principē nouā romā petētē comitatæ ſunt.Domus.ſ.Mialbegii:qui olim danubii p̄fectus extiterat:& domus Alutbaſſæ. Veꝝ Ahamathes ī cō cione principē allocutus huiuſmodi orationē hūit.

Summa quidē uirtus tua eſt inuictiſſime Impa/ tor/laudes tuas quis unquā enarrare poterit:Mēs ho minū eas non capit:Animus his ſtupet/lingua hæret/ nec ad enumerādū eas tēpus omnino ſuppleret.Veꝝ illud ab omnibus pulcherrimū exiſtimari ſolet. Si quis/ſereniſſime princeps a maioribus ſuis/imperia accepta tutari:cōſeruareq; integre potuerit:hoc autē maius:ſi illud cum gloria auxerit:& ampliauerit:ma ximū uero:ſi ex nihilo:uel ex minimo ad ſummum præclaris geſtis perduxerit:hoc extremū uirtuti tuæ: ac fœlicitati aſcribēdum eſſe omnes cenſent.Sed in/ ter omnes ego certiſſimū huius rei teſtimoniū affer/ re poſſum:a maioribus enim meis ſępius accepi:qui Aſiæ fines relinquētes:Ottomanum ſecuti:has ſedes incoluerunt. Maiores tuos:ut primum in Europam apulerūt.Angulū(ut ſic dicā)circa helleſpontū tātū modo tenuiſſe:qbus tu poſtea diuinitus ſuccedēs/tot

Orō Amathis pręfecti caſtrorum.

regna/tot ꝓuincias/tot impia tua ſingulari/et eximia uirtute adiũxiſti:ut ea cõmemorare lõgũ eſſet. Quis enĩ digne enarrare poſſet:ut ĩ Europa Thraciã domu eris? Vt Cõſtantinopolim caput impii orientalis? Tu adrianopolim/Tu Calipoli helleſponti urbẽ clariſſimã/Tu achaiã/græciã/boetiã:ubi thebæ tãti noĩs/cœpiſti. Attica ꝓuincia:ubi quõdã Athenæ ciuitas ꝑclariſſima & mr̃ bonaꝝ oĩum/atq; ꝑſtantiſſimaꝝ diſciplinaꝝ floruit/tibi ceſſit/Tu uero Trapezũtiũ impiũ expulſo impatore expugnaſti/Tu utriuſq; myſiæ regna ſuperioris/inferioriſq;/Tu peloponeſum eiectis dñis tibi gl̃ioſe ſubegiſti. Aſiæ uero minoris regna/circiter duodecim tibi uindicaſti/Pontũ/Bithiniã/Capadociã/Panphlagoniã/Ciliciã/Pãphiliã/ Liciã/Cariã/Lydiã/Phrygiã/Nicomediã/Niceã/Pruſam oppulentiſſimã urbẽ/præter hæc Ioniã/Dorim/Smirnã/Colophona/Epheſum/Miletũ/ Itẽ Alicarnaſũ/ Pergamũ/ Ilion/ Inſup Tanaym/& Tauricã regionẽ domuiſti/ Armeniã quoq; maiorẽ ualido exercitu ingreſſus es. Tu Raguſeos ſtipendiarios tibi effeciſti:Tu Chiũ & Cohos tibi ſuppoſuiſti:Tu cõples urbes/& ciuitates Parthoꝝ expulſo coꝝ principe ad pactiones accipiẽdas cõpuliſti/Tu Leſbon inſulã ꝑclariſſimã:foliã ueterẽ/& nouã/ Merlinũ regno tuo adiunxiſti. Tu Iacigeſ/& uindelicos expugnaſti/tu domãi ꝓuinciã/q̃ ſultano paret:Euertiſti:Tu Eubœã inſulã/Tu Lariſſam Cephaleniã/Tu Scãdeloriũ expulſo caramano cœpiſti:Tibi munitiſſima Croiæ urbs tandẽ in deditionẽ

ueniti Tu demũ Macedoniã intraſti: Thraces euerti/ſti: Tribalos deleſti: penes expugnaſti: Acarnanes atq; Etholos ꝓpriis ſedibus expuliſti: Quid infinitos pe/ne pplos: quos fortiſſime deuiciſti cõmemorẽ? Illud tñ dixiſſe nũc ſat erit: te uiginti ꝓuincias ducẽtaſq; urbes ex manibus xpianoꝝ (ut ſic dicam) extorſiſſe. Præterea quia lõgũ eſſet quot principes quot duces: quotq; reges macomethanæ ſectæ domueris: ꝓfliga/ueris. enumerare in hoc tps nõ cõtera Oĩa tuæ potẽ/tiæ tuis expeditionibus adhuc ceſſerũt. Iã nõ ãplius monumẽta priſca Cæſarẽ Scipionẽ Pyrrhũ: Hãni/balẽ: & reliquos urbis Romæ: & exteraꝝ gentiũ du/ces: tot laudibus in cœlũ efferãt. Oẽs tibi. & numero ꝑlioꝝ: & multitudine urbiũ & ꝓuĩciaꝝ captaꝝ abſq; dubio cedere uidenť. Ottomanũ ꝑfecto nomẽ ad im perandũ fatale eſt. Breui uniuerſus terraꝝ orbis ſub iuga tua ueniet: gẽtes oẽs tibi parebũt. Id qđ ad Sco dræ expugnationẽ ꝑtinet nõ te tãtopere cruciet. Oĩa mortalia: & humana (ut ſcis) nõnũq̃ noſtrã opinionẽ fallũt: In his plerũq; fortuna dñať. Sed huius rei ſe/curus eſto: fidẽ meã maieſtati tuæ obſtringo: modico tpis ĩteruallo me elaboraturũ: ut ĩ tuã ditionẽ ueniat. Nõne Croiã urbẽ tã mũitã: diuq; exoptatã nuprime in tuã redegi ptãtẽ? Quod aũt deintegro Scodren/ſem expũgnationẽ aggredi uelis: nõ is ſum: q in hãc ſñiam deſcẽdã: Sed longe mihi alia mens eſt: aliuſq; aĩus: nã tẽptare bellũ & ſuccũbere facile eſt cuilibet. Vincere aũt & triũphũ de hoſte referre id pauci aut

rari facere nouerunt. Oportet.n.cũ qui de tã magnis/ arduiſq; rebus conſultat: ira/ atq; cupiditate carere. Scodrenſis uero amplius ad pugnã ꝓuocãdus nõ eſt: Fruſtra enim aduerſus eũ laboraremus: nã ſi cũ flo/rentiſſima/recẽtiſſimaq; multitudine illũ expugnare nequiuimus/quomodo nunc cũ pauciſſimis/ & cum his/qui uiribus exhauſti/& debiles facti ſunt/uincere poterimus? Perluſtraui caſtra: tentoria ſingula exquiſiui: nullũ repperi locum/nullũ tabernaculũ/quod ge mitibus ſuſpiriis/ullulatibus/& fletu uacet/ubiq; dolor: ubiq; mors/ omnia mœſta: omnia luctuoſa. Triginta enim milia/& amplius ex noſtris ꝓximo certamine cecidere. Sauciati/& corrupti innumeri/nullus eſt/qui intactus ſit/nullus/qui ad rem gerendã montẽ cõſcendere audeat/Oẽs perterriti/& exanimati ſunt. A qbus.n.qũ ꝑcontarer Inuictiſſime prĩceps/quiſnã tantus terror eos inuaſerit: & quænã cã tã ferociſſimos/atq; pertinaces in primũ cõgreſſum in fugã cõuerterit/Aſpectus/Aſpectus Scodrenſiũ reſpõderũt: quoꝝ oculi ardere/ flagrareq; uiſi ſunt. Torui: atroceſq; uultus/& ora furibũda hũc terrorẽ nr̃is incuſſerũt: Quare ab oppugnatiõe deſiſtendũ eſſe arbitror/ Arte tamẽ/& cõſilio oĩa in oppidanũ expiũda ſunt: nã Scodra oculus eſt/& totius ꝓuinciæ caput/ac cœteraꝝ urbiũ ſedẽ/& prĩcipatũ cõtinet. Ea nãq; impio Veneti ſenatus paret: Cuius qdẽ q̃tæ ſint uires terra/ mariq;: quãtæq; facultates/tuam maieſtatẽ nõ fugit. Soli enim Veneti tuæ poteſtati cõtinue reſiſtere: Soli

meumethanæ legi aduerſari audent. Ideo urbẽ hanc robuſtiſſimo milite:machinis omnibus:ac tormẽtis: cœteriſq; militaribus armis:rebuſq; neceſſariis egre/gie munierũt. Sed ſuper oĩa quid de militibus Epi/roticis referã? Quoꝝ plures præcipue ex multis de/lecti hanc urbẽ acerrime tuentur: Sunt enim Epirotę ſtirps generoſa:genus regale:ſanguis æacidaꝝ:In hu manis rebus ſic inſtitutum eſt:ut unuſquiſq; ſemina naturæ ſuę ſequatur:Animũ/& uigorẽ Pyrrhi:a quo originem trahũt:adhuc retinent.Fuit enim Pyrrhus (ut non ignoras) rex nõ immerito inter primores:po/tioreſq; Impatores celebratus:a quo quidẽ munera: inſignia:& ornamẽta militaria fluxere. Docuit enim primo caſtrametari:& in Italia romanis primus bel/lo elephantos oſtẽdit.Hic eſt inquã ille Pyrrhus Epi/rotaꝝ Imperator:qui milites inſtruxit:ut locũ caſtris caperent:cõmeatus expedirẽt:ab inſidiis cauerẽt:tẽpus pugnæ eligerent:Aciẽ inſtruerẽt:ſubſidiis firmarent: q̃lis uir & oĩbus belli artibus:& pacis fuerit:plurima antiquoꝝ monumẽta declarãt:nulli in certaminibus/ & prœliis ſecundus/Adeo ut belli fulmẽ merito dici potuerit.Res igit̃ eſt nobis non cũ mollibus aſiaticis/ aut effœminatis gentibus/ſed cũ duriſſimis/indomi/tiſq; epiroticis.Scodrenſis uero fortis eſt/& audax in bello ſereniſſimę princeps/noſti robur/& animũ epi/roticũ/noſti cor intrepidũ/& inuictũ/ſera/atq; indo/mita gens armis uinci neſcit/parere nemini uult/niſi quẽ dominũ ſibi elegit.Imperiũ externæ gentis recu

ſatiſfidē dn̄o ſuo ſeruatiſfidelitatis nomē ei peculiare/ hæreditariūq; eſt. Vnū habet regē/& imperatorē. Vnū ſemp̄ principē Venetū habere uult/alios reiicit. Iam tricesimus fere agit̄ annus/ex quo cū epirota aſſiduū bellū gerimus:quē nec domare/nec in ditionē tuā re/digere poſſumus. Quāta aūt fuerit ſęuitia:quantaq; crudelitas belli huius:qs ignorat? Iam iā pagit̄ ānus: poſtq̄ illū undiq; circūuallauimus:dies:noctesq; exco gitando aſperrime oppugnauimus:muros urbis un/decim craſſiſſimis tormētis:īteruallo triginta ſex die rum oēs funditus excidimus. Omitto multa alia tor mēta/machinas bellicas/omniū telo℞ genera/globos igneos/& quicquid in expugnationibus alia℞ urbiū: nullus unq̄ excogitauit:hæc oīa in irritum ceccidere. Præterea quid potuit ſuperioribus certaminibus:aut ui:aut robore:aut multitudine fortiſſimo℞ militū ad iungi:nihil intentatū omiſimus:nō calliditas ducum: nō legionū impetus:& ardor in certamē acerrimum defuit. Quid enumerē īnumerabiles ictus tormēto/rum? Quid alia tela more denſæ grandinis in hoſtē īmiſſa:nihil tn̄ ho℞ ſcodrenſes ab urbis cuſtodia de/terruit? qn fortiores/& magis aīati ſemp nobis aduer ſis pectoribus occurrerit. Credo eqdē illos nō hūanis uiribus:ſed diuina q̄dā ope initi. Credo eqdē(ſi fas ē dicere)martis p̄lē eſſe:nec alios mortales ſub ſole ro buſtiores/ualidioresq; repiri poſſe. Hi.n.nr̄as copias infinitas noſtrā uirtutē/tormēta oīa irrident:Et loco ludibrii cuiuſdā hn̄t:nihil timēt. Vitā pro pr̄iæ defen

ſione exponere luſũ putãt. Eã uerã & ſolidã gl'iã eſſe exiſtimãt. Loco ſuo dũ pugnãt: nõ mouent': uł tuent' illũ: uł ibidẽ trucidant'. Vere ſunt uiri. Vere bellicoſi: Sũmis p̃miis: ſummis honoribus exornãdi: toto orbe ſemp celebrãdi: & in cœlũ ſũmis laudibus efferendi. Igit' quos uirtus armoꝝ ſupare nequerit: ĩgenii uiribus expugnare tẽtemus: nã ſemel a parẽte meo inuictiſſime princeps: dũ me moribus: & diſciplina ĩſtrueret: hoc præclaꝝ dictũ & accepi: & meminí: q̃d ſi quis pomũ: aut adamãta ĩ medio ſtraguli ſtrati humi capeuser: Ita ut ptes extremas ſtraguli ipſius minime tãgat: neceſſe eſt: ut paulatĩ ab ultimis fimbriis uſq; ad pomũ: uel adamãta paulatĩ inuoluãt: donec illud facili manu tãgere poſſit. Nõ aliter tibi faciũdũ eẽ cẽſeo: ut ſi Scodrã munitiſſimã urbẽ ĩ ptãtẽ tuã redigere uelis: ut ĩprimis eam caſtellis pluribus circũualles: & ad obſidionẽ ipſius frequẽtẽ: & diligentẽ cuſtodiã adhibeas: põtẽ ſup bolianã ualidiſſimũ cõſtrui iubeas: ita ut utraq; in ripa turres ſint munitiſſimæ: Quo pacto urbes pximæ capiẽdæ ſũt loca finitima ſub iuga tua mittẽda: Deinde facili negocio Scodra undiq; cincta & circũuallata in tuã ditionẽ ueniet: Eſt.n. totius puinciæ caput: q̃d iã quaſſatũ: & debilitatũ eſt. Cætera loca: ueluti mẽbra exhauſta: attrita: & ueluti manca oẽs uires ſuas amiſerũt. Nonne ciues Croiæ domiti fame ſtatim in ditionẽ tuã uenerunt. Quare ſine ulla tuoꝝ cædẽ compos uoti eris.

Meumethis abſceſſus: relicto amathe cũ copiis.

Poſtquã Amathis ſnĩa principi: uniuerſoq; cõcilio

placuit/decretũ eſt/ut Scodrẽſis ãplius pugna nõ ue/
xaret. Tormẽtis/& machinis finis īponeret. Stati di
uiſæ ſunt urbes:mãdatũq; fuit p̄fecto Aſiæ/ut cũ le/
gionibus ſuis ad expeditionẽ Driuaſti cõtẽderet. Præ
fecto uero nouę romę/ut Xabiacchũ peteret:qui q̃dẽ
prima luce pridie Klẽ. ſextiles cũ oĩbus copiis ſuis p/
fectus eſt:quẽ biduo multi alii eq̃tes cũ īpedimẽtis/&
ſarcinulis ſuis/& duæ cohortes Ianicarioꝝ/aliæq; duę
aſappoꝝ ſequtæ ſunt/Poſtea uero quarto nonas Sex
tiles/biremes oẽs barbaroꝝ/q̃ ī boliana erant/lacũ cõ/
ſcẽdẽtes xabiacchũ uerſus nauigare cœpunt. Eſt aũt
xabiacchus oppidũ ī ripis lacus ſitũ/ī cõfinio dalma/
tiæ/nõ longe ab aſcriuio poſitũ:qđ q̃dẽ ſub īpio cu/
iuſdã reguli dalmatæ nationis erat/ī alta rupe poſitũ/
ſuapte natura munitiſſimũ/diſtãs fere quadtagīta mi
lia paſſuũ ab urbe Scodra. Tũc ipſe regulus aberat.
Sed geneꝝ ſuũ cũ aliis ſuæ ditionis uiris p̄fecerat:q
aut metu/aut barbaroꝝ pollicitationibus inducti ſeſe
dederũt. Poſt deditionẽ qũ p̄fectus ipſe oẽs ex oppi/
do eieciſſet/relicto ibi ualido p̄ſidio. Decimoſeptimo
Klen. ſeptẽbres cũ chortibus ſuis ī caſtra reuerſus eſt/
xabiacchi deditio turpis fuit. Sed Driuaſtẽſes fortio/
res/& cõſtãtiores fuerũt:hi.n.dũ ſcodra oppugnaret:
ſoliti erãt urbẽ diurno/nocturnoq; tpe exire:& barba
roꝝ īpedimẽta/turmaſq; eq̃tũ/cameloꝝ/ac iumẽtorũ
ſimul cũ gregariis militibus undiq; adoriri/eripe/atq;
eos captiuos ducere:caſtra ſæpenumero īuadere:aliaq;
detrimẽta/ac dãna hoſti īferre:quæ cũ oĩa Ottomano

Deſcri/ptio Xa/biacchi.

Deditio Xabiac/chi.

principi relata eēnt:Is ęgrefereēs|minabūdus expecta
to tpe|quo ipſa iuuētus driuaſtēſis urbē egrederet̄|ut
facilius eā expugnaret|pfectū Aſiæ cum oībus copiis
ſuis tertio idus ſextiles ad expugnādū Driuaſtū pmi
ſit:qui īterceptā|excluſaq; uirili robuſtiſſimaq; manu
xpianorꝝ extra urbē fixis|collocatiſq; tormētis idibus
ſextilibus muros urbis|qua pte debiliores|atq; expu⸗
gnatu faciliores erāt|diruere cœpit:q quū ītra ſexdeci
dies exciſi eēnt.Princeps ipſe pridie Klē.ſeptēbris ad
eius oppugnationē|q̄ poſtridiæ futura erat|ſeſe cōtu⸗
lit.Mane uero añ lucē|q̄ klen.ſeptēbres erāt|Barbari
ſigno dato undiq; cōuolātes|urbē fere ſine oppugna⸗
tore|& ſine obice murorꝝ|munimētorꝝq; facillime in⸗
greſſi ſunt.Nā circuitus eius magnus qdē eſt.Et iuuē
tus oīs|qui circiter octingēti uiri fuere|extra urbē(ut
iā dictū eſt)excluſi fuerāt.Præterea hi|qui ī urbe erāt
acerbiſſima peſtis cōtagiōe indies abſumebant̄.Pau⸗
ci uero|qui hoſtē a muris arcere conati ſunt:ad unū
cæſi ſūt.Reliqui capti ad trecētorꝝ numerꝝ quarto nō
nas ſeptēbris in caſtra adducti:iuſſuq; principis ī cō⸗
ſpectu ſcodrēſiū oēs pariter trucidati fuere.Poſtridie
inito cōſilio barbari decreuerūt pficiſci ad Lyſſum ex
pugnādū:qđ nūc recētiores aleſſiū nomināt:abeſt.n.
a ſcodra triginta milia paſſuū:& a fluuio drino allui
tur:qui|ut nōnulli locorꝝ periti tradūt:Epirꝝ a dalma
tia diuidit.Eo nonis ſeptēbris pfectus nouæ romę cū
copiis pfectus|uacuā urbē|atq; deſtitutā incēdio de⸗
dit.Inde reuerſus ad expugnādā arcē driuaſti|q̄ ſup⸗

Expugnatio Driuaſti.

Cædes Driuaſtēſium.

Cōflagratio Lyſſi.

erat. In ea circiter cētū hoīes erāt/qui fame cōpulſi ſe ſe dediderūt/hi quoq; ſicuti cæteri ad internitionē ob trūcati ſunt. His.n.a barbaris ita pactis Ottomanus pcepit/ut reliqua ad obſidionē Scodræ accurate/dili/gētiſſimeq; appararēt/& exequerent. Ipſe uero pſua/ſu Ahamathis relictis īgētibus copiis ad obſidionē urbis/cū reliquo exercitu Byzātiū redire cōſtituit. Itaq; ſeptimo idus ſeptēbris icēſis nocturno tpe caſtris/mane ān ſolis ortū cū magno tubaꝝ/& diuerſi generis organoꝝ ſonitu/qū duo ſigna maxima pmiſiſſet/quorū alteꝝ cādidū erat: alteꝝ uero rubeū/compoſito/orna/toq; exercitu/ī quo ad quadragīta milia hoīum fuiſſe tradūt/ab urbe diſceſſit/Execrat⁹ oēm regionē epiroticā/oēs icolas/& oīa loca ſigillatī/fruges/ſata/& qcqd ubiq; frugiferꝝ extaret. Ān oīa ſcodrā urbē & oēs eius & ciues/& habitatores: qđ qū tot reges/tot principes/tot populos/facili/expeditaq; māu ſubegiſſet/nuſquā tñ tātas clades/tātā ſuoꝝ militū cædē/tm̄ dedecus/& ignominiā accepiſſet. Ideo fortunā ipſam uehemēter incuſabat/quā qū ſemp ppitiā/& fauētē habuiſſet/in hoc tñ bello tā aduerſam/& ſeuā expertus fuiſſet/ut ſibi pſuaſum fuiſſet/hoc fuiſſe ueluti quoddā pdigiū uel ſui ipiī/uel ſui iteritus. Nec hæc pdictio eū fefellit: nā haud multū tpis interceſſit: qū ī expeditionē aſiaticā pficiſceret/uitā cū morte cōmutauit. Poſt lyſſum oppidū cōflagratū/& principis diſceſſum/ambo pfecti deintegro ad urbē cū oībus copiis ſuis reuerſi ſunt: qui circiter quīquaginta xpianos ſecū captiuos traxe

runt:quos i quadā triremi nr̄a cæpant:quū iſulā ſup Drinone poſitā expugnaſſent:cuius ambitus ad ſeptē millia paſſuū extat. In qua multi mortales capti/qui ꝓpe urbē tracti/oēs obtrūcati ſunt. Deinceps pōtē in gētē/quē iā ſup Bolianā ichoauerāt/ad locū/qui Cathilina dicit᷑/ꝑtraxerūt. Turres ad utrūq; littus iuxta pōtē exędificarūt:ne forte xp̄ianoꝝ claſſis ad urbis ſubſidiū illac ꝑtrāſire poſſet:quaꝝ alterā ultra amnē decimo quarto Klen. octobres/qū ꝑfectus Aſiæ prior ꝑfeciſſet ad hibernacula cū legionibus ſuis i aſiā reuerſus eſt. Præfectus uero nouę romę tardius turrim ſuā extruxit/nā breuiori itinere ad hybernacula ſua illi eū dū erat. Ad q̄/qū utrāq; turrim machinis/& tormētis bellicis muniiſſet:ſexto idus decēbris ꝑfectus ē/Ahamathe ad obſidionē urbis cū quadragīta millibus ferme equitū relicto. At ſcodrēſes/qui ex tā ꝑclara uictoria lætitiā īgētē cōceperant/poſtq̄ ſe undiq; circūuallatos eſſe uiderūt/quāq̄ primo aſpectu non paꝝ triſtati ſunt/q꞉ poſt uictoriā ſolidā/& integrā libertatē adepti nō eſſent:tn̄ aīos nō deſponderūt:fræti tū diuino noīe/& xp̄i uero patrocinio:pro cuius ſincera fide tot calamitates ꝑpeſſi fuiſſent/tum diui Marci tutela/& Veneti ſenatus auxiliis:cui tā inuiolatā fidē obſeruaſſent. Veꝝ indies penuria reꝝ oīum in urbe creſcebat/panis/& aquæ tm̄mō copia ſuppeditabat. Sed his ſolis hoīes uitā cōmode minime traducere pn̄t:hi ꝑſertī quibus uires exercēdę ſint:& quos dies/noctesq; i ſtationibus armatos excubare oportet:nā i principio ci

Expugnatio inſulæ ſup Drinone.

Aedificatio pontis ſuper bolianam.

ues ſua oĩa ad cõem uſum obtulerãt:quibus oppidãi largius/affluẽtiuſq; uſi fuerãt.Crediderũt.n.Ottoma/ nũ/ſi oppugnãdo urbẽ çape nõ poſſet abituꝝ cum oĩ exercitu.qđ ſi duriſſimã obſidionẽ ꝑuidiſſent/parcius res oẽs diſpẽſaſſent.Ita.n.ĩ urbe care obſonia uẽdebã tur/ut uix ad uſum ægrotãtiũ maximo ꝑcio/& mul/ tis ꝑcibus extorqri poſſent.Longũ/& miſerabile eſſet enumerare quãta penuria/quãtaq; fames oppidanos oppreſſerat/utq; neceſſitate coacti ueſci oĩbus rebus ĩ mũdis/& obſcænis cæpint/nõ carnibus equoꝝ/nõ ca nũ/nõ ſoricũ/ nõ eoꝝ ĩteſtinis abſtinuerũt:terga eorũ quoq; uel aquis tñmõ molibãt/uel decoquebãt:& exi guo aceti liquore cõdiebãt.Fide carerẽ/ſi expõere uel/ lẽ quãti uenierit mus exiguus/qti farcimina ex ĩteſti/ nis canũ cõfecta.Quid de ſũma penuria uini/olei/& aceti diluti referã:quoꝝ tenuiſſimus hauſtus ĩmẽſo ꝑ cio/& ſupra fidẽ uẽdebat᷑.Hac reꝝ oĩum penuria/ac ſũma inopia quãq̃ xpiani uſq;(ut aiunt)ad extremũ ſpiritũ laborarẽt:oĩa tñ duriſſima ꝑpeti(quid.n.du/ rius:qdue ꝓfecto acerbiꝰ/q̃ eo qđ naturali aliquo ſen ſu appetit᷑ carere:idq; cõſequi non poſſe)& extrema expiri cõſtituerũt/potiuſq̃ ſe iugo ſæuiſſimi hoſtis ſu biicerẽt.Nã nec cibi obſcæniſſimi/& humano uſui ã natura ꝓhibiti/nec fames ultima/nec ſitis deteſtanda flectere aĩos coꝝ potuerunt.Agebat᷑ iã annus/ex quo urbs ĩ obſidione poſita fuerat. Et ecce decimo tertio Klẽ: ianuarias die dñico Itali quidã ſub mœnibus ap paruerũt:qui Scodrẽſes ſalutãtes eis nũciauerũt ora/

Penuria obſonioꝝ ac maxĩa oppida/ noꝝ ino/ pia.

torē Venetoꝝ adeſſe:qui pro pace ĩpetrāda ab Otto/mano Cōſtātinopolĩ ꝓficiſcebat̄:hortabanturq; eos ut bonū aĩum hērēt:q̄ nō diu ĩ obbdiōe futuri eēnt. Iā Byzātiū petierat Ottomanus.Itaq; ĩter eū/& Venetū oratorē fœdus ꝑcuſſum eſt:qui cōpoſita pace pri/die nonas apriles ad p̄fectū claſſis/q Bolianā cū claſſe ĩgreſſus erat/rediit:Qui cōi cōſenſu lr̄as ad p̄torē urbis/& ciues ſcodrēſes miſerūt:qui fœdus cū Ottomano Ictū eſſe ſignificarūt/his cōditionibus/ut Scodra Ottomano cederet/ſaluis ciuibus/& oībus coꝝ bonis & ut eis libeꝝ eēt/uel ſub Ottomano degere/uel abire quocūq; eos uolūtas ferret.Hoc qū accepiſſent fidiſſimi/& religioſiſſimi ciues/ĩ frequētē cōcionē iuerūt.Inter multas/& uarias ſn̄ias illa melior/& ſalubrior corpoꝝ/& aĩoꝝ ſaluti uiſa:ut tyrānidē Ottomani ſęuiſſimā deſererēt:& ſarcinulis collectis ſe Veneti ſenatus tutelæ cōmitterēt:ſub cuius ĩpio benigniſſimo/ut hactenus ipſi uixiſſent/& ſui maiores trāquillā/& paca/tā uitā traducerēt.Veꝝ ut ĩ eo aĩo pſeuerarēt.Florius Ionima uigilū p̄fectus/uir & belli/& pacis artibus cōſpicuus.Cuius excubiis/& uigiliis/& ſollertia/atq; ĩduſtria urbs Scodra plurimū cōtra hoſtes inualuerat/in mediū ꝓdiit:& accuratā cōcionē habuit:qua ciuibus longe pſuaſit/ut Barbaroꝝ iugū crudeliſſimū effugerēt/eius hæc uerba fuere.

Aduētus Oratoris Venetoꝝ cū pace.

Neminē ueſtrū ciues optimi latere puto.Quā iniqua/& iniuſta/& intollerāda ſit barbaroꝝ dn̄atio:quorū natura efferata ē:& nos n̄ iuſtis de cauſis/ſed odio

Florii Ionimę orō.

natiuo/ & exitiabili pſequnt̃. Iam agit̃ annus triceſſi/
mus/ ex quo nos exitiali pnitioſo/ & aſſiduo bello exa
gitãt ſua ſponte/ nõ laceſſiti: nõ ulla iniuria ꝓuocati/
agros nr̃os depopulati ſunt: oĩa diuina/ & humana fœ
de cõtaminarũt/ his malis/ & iacturis nõ cõtẽti/ inſup
ter urbẽ nr̃am & diris oppugnatioĩbus/ & duriſſima
obſidione cape/ & excindere/ & nomẽ noſtrũ penitus
pdere conati ſunt/ ſed nos diuino auxilio/ & nr̃a forti
tudine ſemp uictores euaſimus. Illi turpiter uicti cũ
maxima ſtrage/ & ſuoꝝ cæde abierũt. Quis explica/
re infandũ eoꝝ odiũ ĩ nos poſſet? Oia pollicent̃. Sed
nulla eoꝝ uerbis fides hñda. Oĩ rõne conarent̃ cupi/
ditatẽ ſuã exaturãdi odii explere. Nã tpe/ quo Meu/
methes ipſe/ qui nũc nos opprimere conatus eſt/ cũ oĩ
bus copiis ſuis ad expugnationẽ Croiæ ueniſſet/ quã
tũc ipſe. Ccanderbegius tenebat. Meumethẽ græculũ
nouæ romæ pfectũ/ cũ ſeptuaginta millibus equitũ
ad depredãdũ agrũ noſtrũ miſit: qui multa loca diri/
puit. Incẽdit/ atq; deuaſtauit: cõplures xpianos cũ ar/
mẽtis cæpit. Demũ urbẽ ipſam circũuallãdo hoſtil'r/
gladiatorieq; agmine ĩfeſto oppugnauit: cũ maxima
tñ clade/ atq; ignominia a nobis depulſus abiit. Suc/
ceſſit deinde & aliud tetrius/ acerbiuſq; bellũ cũ ipſis
barbaris/ cui Sulimanus baſſa/ uir quidẽ ſtrenuus le/
gionũ nouæ romæ/ ĩpator tã potẽtiſſimo/ tãq̃ cõpoſi/
to/ atq; inſtructo exercitu pfuit: q maximã pnitiẽ/ atq;
calamitatẽ urbi nr̃æ ĩtulit/ nã lõga/ & dura nos obſi/
dione circũuallauit: eoq; cõpulit/ ut tria milia ex nr̃is

fœda/atq; horrēda ſiti extīgueret:quāq̄ & ipſe ēt grauiſſima clade accepta a nobis abiit. Nuperrime uero Meumethes ipſe ualde īflatus/atq; ſuccēſus copiis oībus & uiribus ſuis ī nos irruēs uniuerſum ferme agrū euertit:urbē noſtrā q̄arctiſſime undiq; cinxit:illāq; oī ui/arte/atq; īgenio nō militi parcēdo/non ſumptibus/neq; laboribus ānū fere diu/noctuq; oppugnauit. Tā dē ipſe ſuſcepta a nobis grauiſſima/multiplicíq; ſtrage mœſtus/atq; dolēs relicta urbe obſeſſa turpiter diſceſſit:Nūc uero poſtq̄ fallax/pfiduſq; Ottomanus/q ſanguinē noſtrū/liberorūq; nroꝝ tāq̄ tygris truculēta ſiti būdus appetit/cū urbe nrā ita potius eſt/ut de tot iniuriis/cōtumeliiſq;/q̄s a nobis ſemp paſſus eſt/ultionē ſuſcipiat/nos pluris facere/caroſq; hre diſſimulat:hortaturq;/ac rogat:ne a pria/ne a laribus diſcedamus/ne agros/& bona nra/q̄ iā dudū aui/ paui/atauiq; nri tot ſudoribus/totq; laboribus cōpararūt/tā facile reliquamus. Itaq; callidiſſimus/uerſipelliſq; hoſtis miſeratiōe ſe moueri ſimulat/ſed ſub hac ficta ſpecie dolor. Interdū ſupprimit:& q ulciſci cupit/fronte obducta ultionē ſæuiſſimā parat:hoc ē/qd barbarus īmanis machinatur:occultis dolis agit/ut nos irretitos grauiſſimo ſupplicio afficiat:& id/qd ſemp ī alios/quos hoc pacto ī fraudē īduxit/efficiat. Q d ſi ſuis ex īſita īmanitate nō pepcit/Q uomodo nos/a qbus tot cędes/totq; mala/atq; dāna paſſus eſt/īnoxios ſeruabit? abſq; dubio nos durioribꝰ tormētis afficiet. Ideo nullis parcit blāditiis/ut qd iā pridē de nobis concepit/ex arbitrio

ſuo expleat. Sed ubi fides? Vbi hũanitas? ubi aliq̃ ſal
tẽ (ut aiũt) umbra ĩgenitæ miſeratiõis apud barbaꝝ?
Qui ſi poſſet mẽbra nr̃a nr̃orũq; liberoꝝ dẽtibus cõ
mãducaret: atq; dilaceraret. Arduũ & lõge difficile ẽ
ĩter nos & barbaros uitæ cõſortionẽ fieri: a qbus & fi
de & moribus & natura lõge diſtamus: q ad ultionẽ
ueluti ſæuiſſimæ feræ cõpellunt? Quibus oculis nos
ĩtuebunt: & nos uiciſſim eos: qũ meminerĩt tot ſuoꝝ
a nr̃is trucidatos. Quid aĩ nobis erit: cũ parẽtes no-
ſtros aut fr̃es aut liberos crudeliſſime ab ipſis cæſos ĩ
memoriã reuocabimus? quo tãdẽ ſtomacho hoſtis ho-
ſtem cõtueri poterit? nõne bilis turgeſcet? totũq; cor-
pus horreſcet: qũ urbẽ noſtrã mœnib9 undiq; tẽplis
atq; ędificiis deformatã cõſpiciemus? hoc nõ oblatũ
eẽ debet domos ſolo ęquatas: agrũ oĩ ex pte uaſtatũ:
atq; deſolatũ: uineas & arbores cæſas: ſegetes depopu
latas atq; ĩcenſas: culta qía cõbuſta: atq; penitus ſub-
uerſa accedet maioris doloris & ĩdignatiõis cã. Quo
aĩo barbaros ouãtes ĩgredi urbẽ noſtrã ĩtueri poteri-
mus? q domos nr̃as cõmode hĩtabũt: nos uero dereli-
cta urbe ĩ agris hũiles caſas & tuguria more paſtoꝝ
extruerẽ cogemur. Vix foro nr̃o cõi tẽplis ſepulchriſq;
maioꝝ nr̃oꝝ carebimus. Quid qũ myſteria ſacrata
religiõis nr̃æ tãq̃ ſurdi & muti abſq; ullo ſonitu acce
demus? Nõne cor eoꝝ q fideles ſunt: magnopẽ diuel-
let: affligtabit? Quæ ꝑterea cũ barbaris nobis uitæ
cõmercia eſſe poterũt? nõ mos idẽ nõ rõ nõ oro nõ le
ges nõ iura nõ inſtituta nõ eadẽ religio nõ legittima

cõnubia. Quid dicã de uictu: de hitu: de cõſuetudĩe quotidiana: de cõciliabulis: de amicitia ac familiaritate: a qb⁹ ĩ his reb⁹ tm̃ diſtamus: qtũ hoĩes a belluis: Nã qũ antiqſſima iura & æqtatis & cõtinẽtię oẽs gẽtes ſemp obſeruauerint: ſempq́ corporeas uoluptates pl'imũ deteſtatæ ſint: hi leges nephãdas pmulgarũt: qbus oĩa ſummę turpitudis plena ſibi pmiſerũt: nõ ſtupra: nõ turpiſſimę corpis uoluptates: nulla deniq́ flagitia ab illis phibẽt. Meumethẽ illũ oĩs diuini & humani iuris nephãdũ auctorẽ ſequũt: q ab orbe cõdito unus iuẽtus eſt: q oẽm religionẽ: oẽs uirtutes extermĩauerit: & oĩa flagitia & ſcelera ĩduxerit: nihil ergo a belluis differũt: quin peiores hñt: qa illę tm̃ naturæ pſcripto detinent: hi uero ſenſu & appetitu efferato ĩ oĩa nephãda pcipites eunt. Quapp o ciues mei amãtiſſimi: ſi nõ uobis: ſaltẽ liberis atq́ poſteris ũris cõſulite: ne eos oĩno pdatis: nã uicinitate ac cõtagiõe morbi cõtrahũt: corpa ĩficiũt: peũtq́. Patiemini ne filios ũros ĩ tãta labe: uitioꝝ corruptiõe: morũq́ diſſolutiõe ali: educariq́: Creditis ne uos ĩ tã graui peſte ac ſcelerũ ſentina eos bonos: pboſq́ euaſuros: Vultis tãdẽ & uos & eos una & aĩa & corpe interire: Fugit ne uos o Patres & aliud tetrũ: horrẽdũq́ barbaroꝝ flagitiũ: Eos xpianoꝝ infantes: atq́ impuberes a matrũ cõplexu rape: Et ab oculis: præſentiaq́ parentũ aſportare: uxores ĩ cõſpectu maritoꝝ uiolare: filias corrũpe: Viros utcũq́ libuerit uexare: In ſeruitiũ trahere: & illos tãq̃ pecudes hr̃e: Quis.n.his hæc phibebit: Quis eo

rũ uim cõpeſcet? Apud quẽ cõquere mur? Q uẽ iudi cẽ adhibebimus? Cuius auxiliũ opẽue ĩplorabimus? Ipſi uero rei & ipſi iudices. Erit certe pro rõne uolun tas. Q uãobrẽ o ciues o matronæ o pueri dũ licet mo ras tollamus: fugiamus infœlicẽ miſerãq̃ pa͞triã crude lẽ & pditã gẽtẽ fortaſſe aliqs ueſtrũ occurreret quo nã uertamus iter? Q uo nos cõferamus. Q uis nos re cipiet? Q uis opitulabit? In his non deſpandũ: nã qũ ſimus orthodoxæ fidei obnoxii: chriſtũq̃ pfiteamur: pro cui9 fide catholica tã diu pugnauimus: tãtas ſtra ges & calamitates paſſi ſumus nihil eſt q̄d ſperare nõ debeamus: qa deus ĩmortalis iuſtos nũq̃ deſerit. Præ terea nobis occurrat diuus Marcus: quẽ piis pcibus ueneramur: colimus: in cuius tutela nos maioreſq̃ nri ſemp fuimus: eiuſq̃ pias partes ſectati ſumus: Ab ei9 repub. nũq̃ defecimus: pro ea tã diu ĩ aſſiduis barba roꝝ bellis elaborauimus: tot & tãta ppeſſi ſumus. Nã poſtq̃ ĩ ſenatus Veneti ditionẽ ſponte uenimus tot ar ma hoſtilia tot ĩcurſiones tot bella atq̃ obſidiões nos maioreſq̃ nri paſſi ſumus ut nullo pacto Venetũ ĩpe riũ relinqueremus: qa nũquã alterius dñationẽ ſenſi mus. Primũ. n. Balſa ĩ agrũ noſtrũ irrupit: q utriuſq̃ myſſiæ græciæ & totius nouæ romæ ĩpiũ tenebat iur bẽq̃ noſtrã ĩ deditionẽ petiit: cui qũ maiores nri ſe de dere noluiſſent eos longa obſidione oppreſſit. Sed tã dẽ ipſo mortuo urbs ab obſidione liberata ẽ. Deinde princeps ille ſtephanus pfectus a finibus ĩferioris my ſiæ ĩgẽti multitudine urbẽ undiq̃ cinxit ſed poſt tres

mēſes ipſe ab urbe diſcedēs Maſcrechū quēdā copiis ſuis pfecit:q duos annos ciuitatē noſtrā opprimēs obſeſſam tenuit:& iā extrema rerꝫ inopia laborās ſe dediſſet: niſi interi maximus exercitus ex finitimis gētibus & totius puintiæ ppl̄is coactus fuiſſet:q caſtra hoſtiū aggreſſus ita fudit & pfligauit ut ipſe Maſcrechus uix cum pauciſſimis euaſerit. Poſtea georgius uuchus ipſius Stephani nepos īnumeras copias cōtra nos duxit:q urbē oppugnās circūuallauit:q tādē icto fœdere cū principe nr̄o diſceſſit. Multis poſt ānis ioānes regulus ſupradicti Balſę cōſobrinus:q qū diutius antea cōmoratus fuerat ſe in Apuliā cōtulit. Deinde quorūdā reguloꝝ ſuppetiis Epirꝫ intrauit:urbiq; nr̄æ bellū iferre cœpit ſed e regno expulſus uix in dauniā euadere potuit. Poſt Stephani interitū iterꝫ Georgius eius nepos ī Epirꝫ rediēs aduerſus urbem nouū bellū excitauit ſed ſtatī cū eo fœdus ictū eſt hac lege ut in eius ditionē Antibariū & Driuaſtū ciuitates cederēt Nō multo poſt hos Dux ſtephanus ipſius balſę ſocer ex ſupiore myſia pfectus ingēti numero militū totū agrū diripuit atq; incēdit ſed demū cū toto exercitu profligatus amiſſis Antibario Driuaſtoq; uniuerſoq; agro turpiter aufugit. Poſtremo uero tpibus nr̄is Altomanus cū īgēti multitudine nos īuaſit:qui qū agrū depopulatus eſſet:& bolianā traieciſſet fugatus a nr̄is ppe oppidū q̄d Suaciū uocaṫ cū fratre ſuo captus Venetias uinctus miſſus eſt. Nō omittā Scāderbegiū quē Epirotaꝝ principē unā cū maioribus ſuis ī ānos cētū ī Macedonia & Epiro regnaſſe ferūt Hic ē ille

q toti& tāta p̄clara facinora p̄ fide catholica aduerſus turcas geſſiſſe dr̄:qū ętate & uiribus floreret collecta magna multitudine militū ī agrū ſcodrēſem irrupit & urbē uexare cœpit ſed tādē cū ſenatu Veneto fœdus iniit:& totius p̄uinciæ īpator declaratus ciuitate Veneta donatus eſt.Pręterea Lechas Duchainus diuturno bello urbi īfeſtus fuit:& poſt uarias cędes ī ęq̄s pactiones deſcēdit.Acerbior poſtremo peſtis ī nos īpetū fecit:Nā uiginti octo anni agunt̄:ex quo Ottomanus nos aſſiduis īcurſionibus & bellis uexare cœpit.Quot clades quot uulnera quot dāna paſſi ſum⁹ longū p̄fecto eēt pcenſere.Quare p̄res gratiſſimi qū toti & tāta pro fide catholica & pro Veneto īpio nos maioreſq; nr̄i ppeſſi ſumus:uitā intrepide expoſuerimus:& tādē p̄riā liberoſq; pariter amiſerim⁹ lęto aīo hilariq; fronte ad ſanctiſſimū xp̄ianoꝝ cœtū p̄ficiſcamur:antiquā urbē rimāq; Italiā:terrā omniū terraꝝ alūnā eādēq; parētē numine deū electā Venetias omniū bonoꝝ portū ſaluberrimū urbē terraꝝ prīcipē ſidei paciſq; domiciliū tutiſſimū petamus:quę ut diuino numine fundata eſt Ita ppetuū impiū hītura.Ibi nos maxīa p̄mia maxīaq; mūera expectāt Ibi aurea corona nobis parata ē.Cōferamus nos tute ītrepideq; ad beatū Marcū p̄ronū & p̄tectorē nr̄m:Ad quē oēs feſſi & miſeri cōfugere cōſueuerūt:q neminē reiicit: nemini ad ſe p̄ficiſcēti iter p̄cludit:ſed oēs & p̄ſertim de ſe bn̄meritos bēigniſſime ſuſcipit:ac oī ope foueti āplectit̄. Poſtq̄ Florius Ionima frequēti ī cōciōe ſic porauit:Scodrenſes magis atq; magis cōmoti atq; p

Abſceſſus Scodrenſiū ex p̄ria

ſuaſi:in hāc ſniam pariter oēs deſcēderūt:ut urbē/pa
triāq;(& ſi aſpe℞/graue id cēt)deſererēt:q̄ duriſſimū/
ímaniſſimūq; barbaro℞ iugū ferrēt. Itaq; ut Veneto
oīno parcrēt ípio:Cui ſemp & ipſi & maiores eo℞ in
uiolabilē fidē obſeruarūt:& tāq̄ diuinū quoddā nu/
mē uenerati ſunt:certi de ícolumitate ſua/atq; ſecuri
ab hoſtiū íſidiis facti/qbus nūq̄ fides:ne í cędē/& pni
ciē eo℞ qcq̄ moliti eēnt:datis ab his obſidib⁹:quo ſco
drēſes iter tutū/ ícolumēq; exitū hrēnt/urbē barbaris
ceſſerūt.Q ui eā ſtatí admodū ouātes ſūmo cū plau/
ſu/ac lętícia ígreſſi ſūt/ubi erectis ſignis/& uexilis un
diq; totā puagātes uariis org●no℞ gn̄ibus/& ſonis:p
uoluptates(ut moris ē) effuſi/de urbe potita iactātes
in ígētē lętíciā ſe extulerūt.Scodrēſes uero urbe/pa/
triaq; relicta:oēs una cū ſarcinulis ſuis/& ſupellectile
ad claſſem Veneto℞:q̄ ab urbe ad qnq; millia paſſuū
aberat:ſe tuti recepūt:q rebus oīb⁹:q̄ illis ad huiuſce
modi nauigationē opus erāt ſe p̄munierūt:& oēs pa
riter nauigia cōſcēdētes.e portu ſoluerūt.Q ui tū uel
lo/tū remis(ut aiūt) í latiū tetēderūt/& í ſinū clemē/
tiſſimū:piētiſſimūq; Veneti ſenatus,p fugerūt.Pro cu
ius dignitate/ſctíſſimoq; ípio tādiu acerrime pugna/
uerāt/opes ſanguinē/parētes/liberos/patriā/uitāq; de/
uouerāt:Cuius auſpitio infeſtiſſimū hoſtē deuicerāt.
Sub cuius umbra ad mortē uſq; dies fauſtos lætoſq;
ducerēt:Apudq; illos tādē laudabilē pro uiribus ſuis
uitā finirent. Finis.

Impreſſum Venetiis p Bernardinū Venetū de Vitali/
bus.Anno Dn̄i.M.CCCCC.IIII.Die.X.mē.Ian̄.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE